Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2017

Helsinki 2018

K 18/2018 vp

EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSTON KERTOMUS
2017

*

Eduskunnalle

Helsinki 2018

ISSN 1796-9794 (verkkojulkaisu)

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus

2017

Sisällys

Alkusanat ... 4
Pankkivaltuuston kokoonpano kertomusvuonna ... 5
Osa 1. Suomen Pankki kertomusvuonna ... 6
1.1 Suomen Pankin tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Suomen Pankin hallinto ... 6
Suomen Pankin tehtävät ja pankkivaltuuston asema ... 6
Suomen Pankin hallinto ... 6
1.2 Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ... 8
Makrotaloudellinen toimintaympäristö ... 8
EKP:n rahapolitiikka kertomusvuonna ... 10
1.3 Suomen Pankin toiminta kertomusvuonna ... 12
Rahapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen ... 12
Rahoitusjärjestelmän vakaus ja infrastruktuuri ... 13
Varallisuuden hallinnointi ... 17
Muu toiminta ... 18
i. Suomen Pankki kotimaisessa talouspolitiikassa ... 19
ii. Setelit ja kolikot ... 19
iii. Tutkimus ... 19
iv. Siirtymätalouksien tutkimuslaitos ... 20
v. Tilastot ... 20
vi. Kansainvälinen toiminta ... 20
vii. Viestintä ... 22
viii. Strategian toteutuminen ... 23
1.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita ... 23
Hallintoa ja johtokuntaa koskevat asiat ... 23
Tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus ... 25
Suomen Pankin riskit ... 26
Muita käsiteltyjä asioita ... 29
Osa 2. Finanssivalvonta kertomusvuonna ... 31
2.1 Finanssivalvonnan tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Finanssivalvonnan hallinto ... 31
Finanssivalvonnan tehtävät ja pankkivaltuuston asema ... 31
Finanssivalvonnan hallinto ... 31
2.2 EU:n finanssivalvonta, pankkiunioni ja EKP:n toiminta pankkivalvojana ... 32
2.3 Finanssivalvonnan toiminta kertomusvuonna ... 33
2.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita ... 36
Pankkivaltuuston arvio edellisestä kertomusvuodesta ja Finanssivalvonnan havainnot ja toimet sen johdosta ... 36
Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna ... 39

Osa 3. Erityisteemat ... 41
Teemakirjoitus #1. EKP:n hintavakauden tavoite ja sen toteutuminen euroalueella ... 41
Johdanto ... 41
Energian hinnan muutokset heiluttavat euroalueen kuluttajahintainflaatiota ... 41
Maakohtaisilla eroilla kuluttajahintainflaatiossa on yhteys kustannuskilpailukyvyn kehitykseen ... 42
Suotuisa talouskehitys lisännyt luottamusta inflaation palautumiseen tavoitteen mukaiseksi ... 43
Lopuksi ... 44
Teemakirjoitus #2. Kiinan velkaantuminen ja siitä koituvat riskit ... 45
Johdanto ... 45
Suurin osa velasta yrityksillä, mutta kotitalouksien velkaantuminen nopeaa ... 45
Nopean velkaantumisen myötä riskit lisääntyvät ... 46
Lopuksi ... 48
Teemakirjoitus #3. Pankkiunioni: Nykytila ja kehitys jatkossa ... 49
Johdanto ... 49
Pankkiunionin tähänastinen kehitys ... 49
Pankkiunionin merkitys Suomessa ... 49
Pankkiunionin täydentäminen ... 50
Lopuksi ... 51
Teemakirjoitus #4. Nordean kotipaikan muutos rahoitusjärjestelmän makrovakauden näkökulmasta ... 52
Johdanto ... 52
Rahoituslaitoksen kotipaikan sijainti ja rahoitusjärjestelmän makrovakaus ... 52
Lopuksi: Makrovakausvälineistöä voi yhä vahvistaa ... 53
Teemakirjoitus #5. Nordean kotipaikan muutoksen vaikutus Nordean valvontaan ... 54
Johdanto ... 54
Nordean muutto vaatii merkittävää panostusta Finanssivalvonnalta ... 54
Pohjoismainen valvontayhteistyö tärkeää ... 55
Lopuksi ... 56
Teemakirjoitus #6: Digitalisaatio rahoitusmarkkinoilla ... 57
Johdanto ... 57
Mitä fintech on? ... 57
Maksaminen, PSD2 ja kryptovaluutat ... 58
Toimintamallien muutokset ... 58
Digitalisaatio muuttaa rahoitustoimialaa ... 59
Lopuksi ... 59
Osa 4. Kertomusvuoden jälkeisiä tapahtumia ... 60
Liite 1. Eräitä riskienhallinnan määritelmiä ja käsitteitä ... 62
Liite 2. Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2017 ... 63

Alkusanat

Tämä kertomus on Suomen Pankista annetun lain (27.3.1998/214) 11 pykälän 1 momentin 4 kohdan mukainen pankkivaltuuston vuosittainen kertomus eduskunnalle.

Pankkivaltuuston kertomus eduskunnalle vuodelta 2017 sisältää erilliset osat Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta (osa 1) sekä Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta (osa 2) kertomusvuoden kuluessa.

Kertomuksen kolmas osa (osa 3) sisältää kuusi erityisteemoihin keskittyvää kirjoitusta. Kertomuksen viimeisessä osassa (osa 4) kuvataan lyhyesti eräitä kertomusvuoden jälkeisiä tapahtumia.

Kertomus perustuu osin Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan vuosi- ja toimintakertomuksissa (*Suomen Pankin vuosikertomus 2017*, *Finanssivalvonnan toimintakertomus 2017*) sekä Finanssivalvonnan johtokunnan pankkivaltuustolle antamassa kertomuksessa (*Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2017*) esiin nostettuihin asioihin ja esitettyihin tietoihin.

Kertomuksen tilastoluvut perustuvat maaliskuussa 2018 käytettävissä olleisiin tietoihin.

Pankkivaltuuston kokoonpano kertomusvuonna

Pankkivaltuutettuina toimivat kertomusvuoden 2017 alkaessa seuraavat henkilöt:

Ala-Nissilä, Olavi, kauppatieteiden maisteri

Jokinen, Kalle, ylikonstaapeli

Kääriäinen, Seppo, valtiotieteiden tohtori

Oinonen, Pentti, koneistaja

Urpilainen, Jutta, kasvatustieteen maisteri

Vanhanen, Matti, valtiotieteiden maisteri

Viitanen, Pia, hallintotieteiden maisteri

Vähämäki, Ville, diplomi-insinööri

Zyskowicz, Ben, oikeustieteen kandidaatti

Puheenjohtajana toimi pankkivaltuutettu Matti Vanhanen ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettu Pentti Oinonen. Työjaoston kolmantena jäsenenä toimi pankkivaltuutettu Ben Zyskowicz ja ylimääräisenä jäsenenä pankkivaltuutettu Jutta Urpilainen.

Pankkivaltuutettu Olavi Ala-Nissilän erottua tehtävästään 9.5.2017 uudeksi pankkivaltuutetuksi valittiin eduskunnan toimittamassa täydennysvaalissa 10.5.2017 alkaen valtiotieteiden kandidaatti Antti Kaikkonen.

Pankkivaltuuston sihteerinä toimi varatuomari *Anton Mäkelä* 30.6.2017 saakka ja 1.7.2017 alkaen valtiotieteiden tohtori *Lauri Kajanoja* sekä varatuomari *Maritta Nieminen.* Pankkivaltuuston neuvonantajana toimi kauppatieteiden tohtori *Ari Hyytinen.*

Osa 1. Suomen Pankki kertomusvuonna

Tässä osassa kuvataan yleisellä tasolla ja pääpiirteissään Suomen Pankin toimintaa sekä euroalueen rahapolitiikkaa ja sen toteutusta kertomusvuonna. Kuvauksen painopiste on pankkivaltuuston toiminnassa ja sen toiminnan kannalta keskeisissä asioissa. Yksityiskohtaisemmin Suomen Pankin toimintaa kertomusvuonna on kuvattu julkaisussa *Suomen Pankin vuosikertomus 2017*.[1]

Lisätietoa euroalueen rahapoliittisesta toimintaympäristöstä, rahapoliittisista toimista ja niiden toteutuksesta löytyy myös monista muista julkaisuista ja raporteista. Esimerkiksi Suomen Pankki julkaisee säännöllisesti sekä *Talouden näkymät* -raportin, joka sisältää arvion talouden näkymistä sekä Suomea koskevan talousennusteen, että katsauksia kansainvälisestä taloustilanteesta sekä ajankohtaisia artikkeleita rahapolitiikasta.[2] Nämä arvioinnit, artikkelit ja katsaukset sisältävät kulloinkin ajankohtaisten rahapoliittisten toimien ja senhetkisen toimintaympäristön kuvauksen. Suomen Pankki julkaisee vuosittain myös rahoitusjärjestelmän tilaa ja vakautta käsitteleviä kirjoituksia ja katsauksia.

Lisäksi euroalueen talouskehitystä analysoidaan ja Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa selitetään vuosittain kahdeksan kertaa ilmestyvässä *Talouskatsaus*-julkaisussa, joista neljä numeroa käännetään kaikille euroalueen jäsenmaiden kielille. EKP:n *Talouskatsaukset* löytyvät suomenkielisinä Suomen Pankin verkkopalvelusta.[3] Katsaukset tarjoavat yksityiskohtaista tietoa ajankohdan rahapolitiikasta ja ajankohtaisista tapahtumista. Myös vuosittain yleensä loppukeväällä julkaistava EKP:n vuosikertomus kuvaa yksityiskohtaisesti euroalueen taloutta, EKP:n rahapolitiikkaa ja Euroopan rahoitussektorin tilannetta.[4]

1.1 Suomen Pankin tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Suomen Pankin hallinto

Suomen Pankin tehtävät ja pankkivaltuuston asema

Suomen Pankki on julkisoikeudellinen laitos, joka toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa. Suomen Pankin asema on määritelty Suomen perustuslaissa. Pankin toimintaa säätelevät Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussääntö sekä laki Suomen Pankista.

Kansallisena keskuspankkina ja osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintavakautta. Sen tehtävänä on osallistua rahapolitiikan valmisteluun ja toteuttaa Euroopan keskuspankin (EKP) neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa. Suomen Pankin tehtävänä on myös edistää maksu- ja rahoitusjärjestelmän vakautta ja tehokkuutta sekä luoda edellytyksiä vakaalle talouskasvulle ja hyvälle työllisyydelle. Lisäksi tehtäviin kuuluvat operatiiviset keskuspankkitehtävät, kuten pankkien maksuliikkeen hoitaminen, sekä käteisrahan saatavuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen. Suomen Pankki huolehtii myös EKP:n toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Suomen Pankkia valvoo eduskunnan valitsema yhdeksänjäseninen pankkivaltuusto. Pankkivaltuuston tehtävät jakautuvat kolmeen osa-alueeseen: valvontaan, keskeisiin hallintotehtäviin ja muihin tehtäviin. Pankkivaltuusto antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta sekä käsittelemistään tärkeimmistä asioista. Lisäksi pankkivaltuusto voi tarvittaessa antaa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.

Suomen Pankin hallinto

Suomen Pankin toiminnanohjaus perustuu toiminta-ajatukseen, arvoihin, visioon ja strategiaan. Merkittävä osa johtamisjärjestelmää ovat myös johtokunnan jäsenten työnjako ja osastojen sekä ydinproses-

[1] Ks. https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/julkaisut/vuosikertomus/.
[2] Ks. https://www.eurojatalous.fi/.
[3] Ks. https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/julkaisut/euroopan-keskuspankin-julkaisuja/talouskatsaus/.
[4] Ks. https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/julkaisut/euroopan-keskuspankin-julkaisuja/vuosikertomus/.

sien tehtävien määrittelyt. Näiden lisäksi keskeisiä välineitä toiminnanohjauksessa ovat tavoite- ja tuloskehikko, toiminnansuunnittelu ja henkilöstö- ja budjettikehykset sekä pankin riskien kokonaisvaltainen arviointi.

Suomen Pankin toiminta-ajatus, arvot, visio ja varsinaiset strategiset linjaukset pidettiin vuonna 2017 ennallaan. Toiminta ajatuksena on rakentaa taloudellista vakautta. Visiona on tulla tunnetuksi eteenpäin katsovana ja tehokkaana keskuspankkina sekä rakentavana ja vaikutusvaltaisena eurojärjestelmän jäsenenä. Strategian mukaan Suomen Pankin vaikuttavuus rakentuu asiantuntemuksesta, luotettavuudesta ja tutkimuksesta.

Suomen Pankkia johtaa johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja eli pankin pääjohtaja sekä enintään viisi muuta jäsentä. Johtokunta huolehtii Suomen Pankille kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja pankin hallinnosta, jollei laissa ole toisin säädetty.

Johtokunnan puheenjohtajana toimii Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen. Varapuheenjohtajana toimi Pentti Hakkarainen toimikautensa päättymiseen 31.1.2017 saakka ja 1.2.2017 alkaen Seppo Honkapohja.

Pankkivaltuusto nimitti 14.10.2016 Suomen Pankin johtokunnan jäseniksi oikeustieteen kandidaatti, varatuomari Marja Nykäsen ja filosofian tohtori (D. Phil.) Olli Rehnin. Molempien toimikausi alkoi helmikuun 1. päivänä 2017 ja kestää viisi vuotta. Johtokunnan sihteerinä toimii johdon sihteeristön osastopäällikkö Mika Pösö.

Johtokunnan 1.2.2017 voimaan tulleen työnjaon mukaisesti vastuualueet olivat seuraavat:

Johtokunnan puheenjohtaja Erkki Liikanen
- rahapolitiikan valmistelu
- kotimaan talouspolitiikka
- ulkoinen viestintä
- johtokunnan, EKP:n neuvoston, yleisneuvoston ja Euroopan järjestelmäriskikomitean kokousvalmistelu
- rahapolitiikka- ja tutkimusosasto (RP), johdon sihteeristö (JO), sisäinen tarkastus (TA)
- prosessit: rahapolitiikan valmistelu ja kotimainen vaikuttaminen

Johtokunnan varapuheenjohtaja Seppo Honkapohja
- tieteellinen tutkimus
- rahahuolto
- rahahuolto-osasto (RH)

Johtokunnan jäsen Marja Nykänen
- rahoitusmarkkinakysymykset
- makrovakauspolitiikka
- talous- ja muu hallinto
- henkilöstöasiat
- lakiasiat
- sijoitustoiminnan ja muiden riskien valvonta
- rahoitusmarkkina- ja tilasto-osasto (RM), hallinto-osasto (HA) lukuun ottamatta IT, lakiasiainyksikkö
- prosessit: vakauspolitiikka

Johtokunnan jäsen Olli Rehn
- rahoitusvarallisuuden sijoittaminen
- maksuliike
- markkinaoperaatiot ja rahapolitiikan toimeenpano
- Finanssivalvonnan toiminta
- pankkitoimintaosasto (PT), IT-yksikkö, Finanssivalvonta ja sen johtokunta
- prosessit: rahapolitiikan toimeenpano ja digitalisaatio

Seppo Honkapohja toimi Suomen Pankin eläkerahaston johtoryhmän puheenjohtajana, ja hänet oli valtuutettu tekemään henkilökuntaa koskevat eläkepäätökset asianmukaisessa järjestyksessä.

Suomen Pankki on jakautunut osastoihin seuraavasti: rahapolitiikka- ja tutkimusosasto, rahoitusmarkkina- ja tilasto-osasto, pankkitoimintaosasto, rahahuolto-osasto, johdon sihteeristö, hallinto-osasto sekä sisäinen tarkastus. Organisaatiorakennetta täydentävä osastorajat ylittävä prosessijohtaminen on käytössä pankin viidessä ydinprosessissa: rahapolitiikan valmistelussa, rahapolitiikan toimeenpanossa, kotimaisessa talouspoliittisessa vaikuttamisessa, vakauspolitiikassa ja digitalisaatiossa.

1.2 Euroopan keskuspankin rahapolitiikka

Euroopan keskuspankin ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. EKP:n neuvoston määritelmän mukaan tämä tavoite tarkoittaa, että kuluttajahintojen vuotuisen nousun tulisi olla lähellä kahta prosenttia mutta alle sen keskipitkällä aikavälillä. EKP voi toimillaan antaa tukea myös muille EU:n talouspolitiikan tavoitteille, kunhan hintavakaus ei vaarannu. Näihin tavoitteisiin kuuluvat mm. hyvä työllisyyskehitys ja kestävä talouskasvu.

EKP:n neuvosto on eurojärjestelmän ylin päättävä elin. Se koostuu EKP:n johtokunnan jäsenistä ja euron käyttöön ottaneiden maiden keskuspankkien pääjohtajista.

EKP:n rahapolitiikan keskeisen vaikutuskanavan muodostavat reaalikorot. Reaalikorolla tarkoitetaan nimelliskoron ja odotetun inflaation erotusta. Keskuspankki vaikuttaa lyhyisiin reaalikorkoihin ensisijaisesti päättämällä ohjauskoroistaan, jotka koskevat pankkien saaman keskuspankkirahoituksen hintaa. Reaalikorot vaikuttavat yritysten investointipäätöksiin, kotitalouksien kulutuspäätöksiin ja kokonaistaloudelliseen kehitykseen laajemmin.

Viime vuosina EKP:n rahapolitiikassa on käytetty myös niin sanottuja epätavanomaisia rahapolitiikkatoimia, joihin ovat kuuluneet omaisuuserien osto-ohjelmat, pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot, talletuskoron lasku negatiiviseksi sekä ennakoiva viestintä. Niiden tavoitteena on ollut vastapuolten likviditeetinsaannin turvaaminen, rahapolitiikan välittymismekanismin toiminnan varmistaminen, rahoitusmarkkinoiden vakauden takaaminen ja rahapolitiikan keventäminen.

Eurojärjestelmä toteuttaa EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa operatiivisen ohjausjärjestelmän avulla. Järjestelmän keskeisimpiä osia ovat markkinaoperaatiot, maksuvalmiusjärjestelmä ja vähimmäisvarantojärjestelmä. Ohjausjärjestelmän avulla vaikutetaan pankkijärjestelmässä olevan likviditeetin määrään ja lyhytaikaisten markkinakorkojen tasoon. Normaalitilanteessa eurojärjestelmä tarjoaa pankeille jälleenrahoitusta myöntämällä niille eripituisia luottoja vakuuksia vastaan. Likviditeettiä lisäävissä markkinaoperaatioissa vastapuolipankit voivat hakea luottoa, kun taas likviditeettiä vähentävissä operaatioissa ne voivat tallettaa ylimääräistä likviditeettiään keskuspankkiin. Vähimmäisvarantovelvoitteet luovat puolestaan rakenteellista likviditeetin tarvetta pankeille. Maksuvalmiusjärjestelmän yön yli -talletus ja yön yli -luotto antavat pankeille mahdollisuuden tasoittaa lyhytaikaisia likviditeetin vaihteluita esimerkiksi tekemällä (väliaikaisia) yön yli -talletuksia.

Vakuudet, joita vastaan pankit lainaavat rahaa keskuspankista, muodostavat tärkeän osan rahapolitiikan toimeenpanoa ja riskienhallintaa. Vakuuksiin sovelletaan kelpoisuusehtoja ja riskienhallintamenetelmiä, kuten päivittäistä markkinahinnoittelua ja aliarvostuksia, ja vakuudet turvaavat eurojärjestelmän asemaa luotonantajana.

Makrotaloudellinen toimintaympäristö

Vuosi 2017 oli euroalueella neljäs perättäinen talouskasvun vuosi. Kasvu nopeutui edellisestä vuodesta ja oli laaja-alaista euroalueen maiden joukossa. Työllisten määrä kasvoi yhä, ja työttömyysaste aleni edelleen. Inflaatio nopeutui edellisestä vuodesta mutta oli yhä EKP:n tavoitetta hitaampaa. Kuluttajahintojen nousu kiihtyi 1½ prosenttiin, mutta energian ja elintarvikkeiden hinnoista puhdistettu ns. pohjainflaatio pysyi noin 1 prosentissa. Rahoitusmarkkinahinnoista lasketut inflaatio-odotukset nousivat edellisestä vuodesta. Talouskasvu nopeutui vuonna 2017 myös maailmanlaajuisesti. Kehittyneissä talouksissa inflaatio keskimäärin nopeutui mutta pysyi silti verraten vaimeana. Pitkät korot nousivat jonkin

verran mutta olivat edelleen poikkeuksellisen alhaiset. Osakkeiden ja muiden riskillisten sijoituskohteiden hintakehitys oli yleisesti vahvaa.

Kertomusvuoden makrotaloudellinen ja rahapoliittinen toimintaympäristö sekä euroalueella, eräissä euroalueen maissa että Suomessa on tiivistetty oheisiin kuvioihin (1–10). Kuviossa 1 tarkastellaan kokonaistuotannon kehitystä Suomessa ja euroalueella vuosina 1999–2017. Kuviosta 2 käy ilmi, että kertomusvuonna kuluttajahinta- ja pohjainflaation vauhti oli aiempia vuosia nopeampaa mutta edelleen hidasta. Pohjainflaatio kuvaa hintakehitystä siten, että siitä on poistettu energian ja elintarvikkeiden hinnat. Kuviosta 3 nähdään, että EKP:n rahapoliittiset korot pysyivät poikkeuksellisen alhaisina. Kuviosta 4 nähdään, että myös valtionlainojen korot pysyivät alhaisina. Kuviosta 5 ilmenee, miten asuntojen hinnat jatkoivat nousuaan kertomusvuonna euroalueella sekä keskimäärin myös Suomessa. Kuviosta 6 voidaan lukea, että asuntolainakanta kasvoi Suomessa kertomusvuonna hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin. Kuvio 7 havainnollistaa, kuinka asuntolainasopimusten vuosikorot laskivat edelleen euroalueella ja Suomessa. Kuviosta 8 käy ilmi puolestaan yrityslainakannan kasvun lievä nopeutuminen. Kuviosta 9 nähdään, että olemassa olevan yrityslainakannan keskimääräinen korko laski edelleen. Kuvio 10 puolestaan kertoo, että euroalueella erityisesti pienempien (alle 1 milj. euroa) yrityslainojen korot laskivat yhä kertomusvuoden kuluessa.

Kuvio 1. Kokonaistuotanto

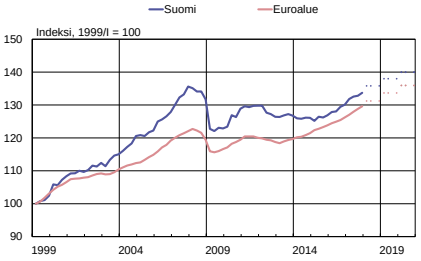

Ennusteet: Suomen Pankki (Suomi) ja Euroopan keskuspankki (euroalue).
Lähteet: Euroopan keskuspankki, Eurostat, Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Kuvio 2. Inflaatio

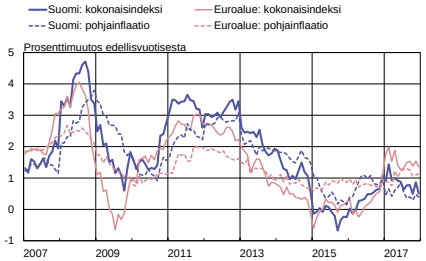

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin mukainen inflaatio.
Lähteet: Eurostat ja Tilastokeskus.

Kuvio 3. Rahapoliittiset korot

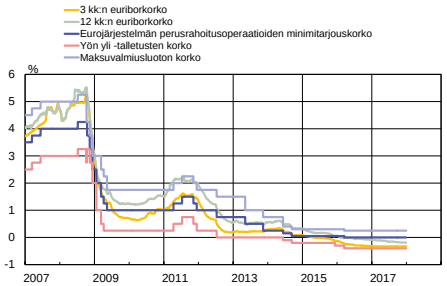

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Macrobond.

Kuvio 4. Valtionlainan korko, 10 v.

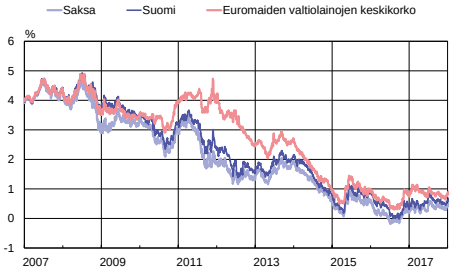

10 vuoden valtiolainojen korot.
Lähde: Macrobond.

Kuvio 5. Asuntojen hinnat Suomessa ja euroalueella

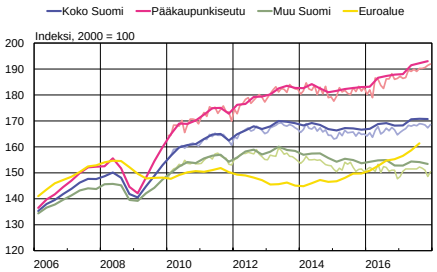

Lähde: Tilastokeskus.

Kuvio 6. Asuntolainakannan vuotuinen muutos

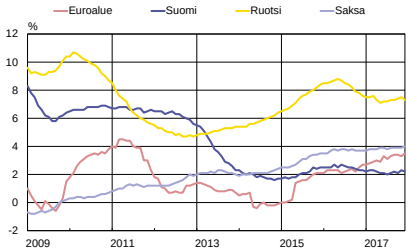

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

Kuvio 7. Uusien asuntolainojen korko

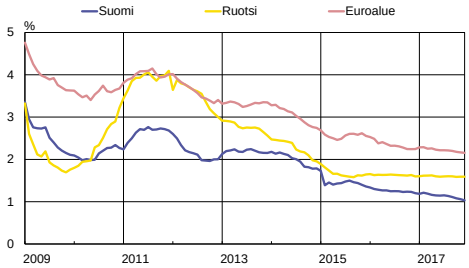

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.
Huom. Suomen helmi-elokuun 2015 tiedoissa näkyvät lyhennysvapaiden vaikutukset.
Huom. Suomi ja euroalue: euromääräiset lainat, Ruotsi: kruunumääräiset lainat.

Kuvio 8. Yrityslainakannan vuotuinen muutos

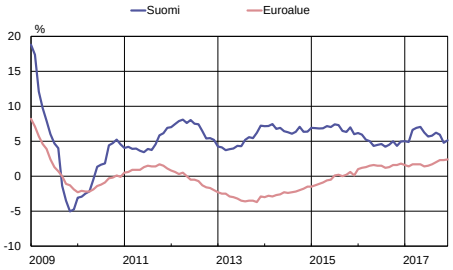

Euromääräiset lainat euroalueen yrityksille ja asuntoyhteisöille.
Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

Kuvio 9. Yrityslainakannan korko

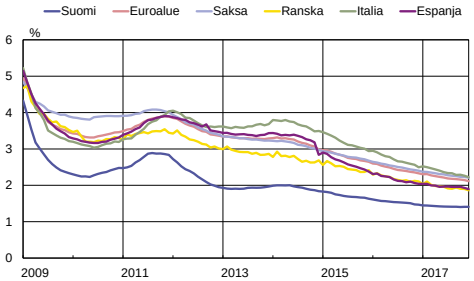

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Kuvio 10. Uusien yrityslainojen korko

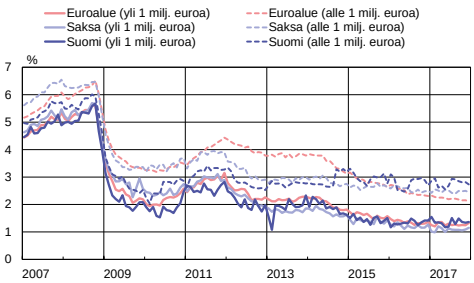

Uudet euromääräiset lainat euroalueen yrityksille ja asuntoyhteisöille, koron kiinnitysaika enintään 1 vuosi.
Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

EKP:n rahapolitiikka kertomusvuonna

EKP:n rahapolitiikka pysyi vuoden 2017 aikana hyvin kevyenä. EKP:n neuvosto piti koko vuoden rahapoliittiset korot muuttumattomina ja poikkeuksellisen alhaisina. Perusrahoitusoperaatioiden korko oli 0,00 %, maksuvalmiusluoton korko 0,25 % ja talletuskorko –0,40 %. Laajennettu omaisuuserien ostoohjelma on kasvattanut eurojärjestelmän taseen kokoa. Vuoden 2017 aikana se kasvoi edelleen, noin 3 700 mrd. eurosta noin 4 500 mrd. euroon.

EKP:n kevyt rahapolitiikka välittyi edelleen vuonna 2017 tehokkaasti pankkien luotonantoon euroalueella. Uusien yritys- ja kotitalouslainojen keskikorot pysyivät alhaisina, ja lainojen vuotuiset kasvuvauhdit kiihtyivät jonkin verran. Myös pankkien luotonannon ehdot kevenivät. Suotuisat rahoitusolot eivät

vielä näkyneet inflaatiopaineiden merkittävänä kasvuna vuoden 2017 aikana, mutta deflaatioriskin arvioitiin hävinneen. EKP:n neuvosto arvioi, että kevyet rahoitusolot ylläpitävät talouskasvua ja resurssien vajaakäyttö vähenee, mikä tulee johtamaan palkkojen sekä pohjainflaation kasvun kiihtymiseen.

Joulukuussa 2016 EKP:n neuvosto oli päättänyt jatkaa laajennettua omaisuuserien osto-ohjelmaa vuoden 2017 loppuun. Omaisuuseräostot mitoitettiin uudelleen niin, että huhtikuusta 2017 lähtien kuukausittaiset ostot palautettiin 80 miljardista 60 miljardin euroon eli sellaisiksi kuin ne olivat olleet maaliskuusta 2015 maaliskuuhun 2016.

Rahapolitiikkakokouksissaan tammi- ja maaliskuussa 2017 EKP:n neuvosto kiinnitti huomiota kokonaisinflaation kiihtymiseen. Neuvosto kuitenkin arvioi inflaatiopaineet yhä pieniksi. Euroalueen talouskasvun riskien arvioitiin edelleenkin osoittavan ennustettua vaimeamman kehityksen suuntaan. EKP:n maaliskuun ennusteen mukaan maailmantalouden näkymät olivat kuitenkin aiempaa paremmat, ja euroalueen luottamusilmapiiri oli kohentunut.

Huhtikuun 2017 rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto arvioi, että yhä suurena pysynyt työmarkkinoiden käyttämättömien resurssien määrä oli hidastanut palkkojen ja hintojen nousua ja sen vuoksi pohjainflaatio ei ollut kiihtynyt. Euroalueen talouskasvun riskien nähtiin olevan tasapainottumassa.

Eurojärjestelmän asiantuntijoiden kesäkuun ennusteessa kasvunäkymiä tarkistettiin jälleen hieman aiemmin ennakoitua vahvemman kehityksen suuntaan. Sen sijaan inflaatioennusteita tarkistettiin hieman aiemmin ennakoitua vaimeampaan suuntaan. EKP:n neuvosto tarkisti kesäkuun 2017 rahapolitiikkakokouksessaan ohjauskorkoihin liittyvää ennakoivaa viestintäänsä jättämällä viestiinsä sen, että ohjauskorkojen odotetaan säilyvän nykyisen suuruisina pidemmän aikaa, mutta poistamalla viittauksen, että korot voisivat olla alhaisemmat kuin nyt. Euroalueen talouskasvun todettiin vahvistuneen. Samalla kasvuriskien nähtiin vihdoin tasapainottuneen, kun hyvä suhdannetilanne lisäsi todennäköisyyttä, että kasvu osoittautuisi ennakoitua nopeammaksi.

Heinäkuun 2017 rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto totesi euroalueen talouskasvun edelleen vahvistuneen, minkä arvioitiin lisäävän luottamusta inflaation kiihtymiseen kohti tavoitetta. Hitaana pysyneen pohjainflaation nopeutumisesta ei kuitenkaan vielä ollut luotettavia merkkejä, sillä kotimaiset hintapaineet ja palkkakehitys olivat pysyneet vaimeina.

EKP:n asiantuntijoiden syyskuun ennusteessa kasvuarviota vuodelle 2017 nostettiin, mutta inflaatioennuste pysyi suunnilleen samana. EKP:n neuvosto arvioi syyskuun 2017 rahapolitiikkakokouksessaan, että euroalueen talouden keskipitkän aikavälin kasvu- ja inflaationäkymät olivat pysyneet kutakuinkin ennallaan.

Lokakuun 2017 rahapolitiikkakokouksessaan EKP:n neuvosto päätti, että laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman kestoa pidennetään syyskuun 2018 loppuun siten, että ostojen määrä vähennetään tammikuusta 2018 lähtien 30 mrd. euroon kuukaudessa. Tarvittaessa ostoja voidaan jatkaa siitä eteenpäinkin, kunnes EKP:n neuvosto katsoo inflaatiovauhdin palautuvan kestävästi tavoitteen mukaiseksi. Jos talousnäkymät kuitenkin heikkenevät tai jos rahoitusmarkkinatilanne ei enää edistä inflaatiovauhdin nopeutumista, kuukausittaisia ostoja voidaan kasvattaa ja niiden kestoa pidentää. Omaisuuseräostojen uudelleenmitoituksen taustalla oli vahvistuva luottamus siihen, että inflaatiovauhti lähenee vähitellen tavoitetta. Neuvosto totesi, että osto-ohjelmassa ostettujen arvopapereiden erääntyvä pääoma sijoitetaan uudelleen pidemmän aikaa netto-ostojen päätyttyä, ja niin pitkään kuin on tarpeellista. Neuvosto piti ohjauskorot ennallaan ja vahvisti, että se odottaa korkojen pysyvän nykyisellään pidemmän aikaa ja vielä omaisuuserien netto-ostojen päätyttyäkin.

Lokakuun rahapoliittiset päätökset tehtiin, jotta rahoitusolot pysyisivät jatkossakin erittäin suotuisina ja inflaatiovauhti palautuisi kestävästi hieman alle kahteen prosenttiin. Lokakuun kokouksen päätöksiin vaikutti näkemys, että EKP:n rahapolitiikka välittyy hyvin reaalitalouteen, euroalueen kasvu on vahvistunut ja levinnyt laajemmalle ja että pohjainflaatiossa on orastavia kiihtymisen merkkejä. Toisaalta kotimaiset inflaatiopaineet olivat pysyneet kaiken kaikkiaan vaimeina, ja odotettu talous- ja inflaatiokehityksen suunta edellyttää sitä, että rahapolitiikka tukee jatkossakin kasvua.

Joulukuussa eurojärjestelmän asiantuntijat nostivat kasvuennustetta merkittävästi, mutta keskipitkän aikavälin inflaatioennuste säilyi lähes ennallaan. EKP:n neuvosto vahvisti joulukuun 2017 rahapolitiikkakokouksessaan lokakuun päätökset.

Lokakuun 2017 korkokokouksen yhteydessä EKP:n neuvosto päätti ruveta julkaisemaan kuukausittain laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman ohjelmakohtaiset erääntymiset aina seuraavan 12 kuukauden pituiselle ajanjaksolle ja lisätä muutenkin osto-ohjelmasta julkaistavia tietoja. Lisäksi EKP julkisti kesäkuussa 2017 nettisivuillaan keskuspankkien välisen hätärahoitussopimuksen, joka määrittää eurojärjestelmässä sovitut säännöt sekä EKP:n neuvoston ja kansallisten keskuspankkien roolit hätärahoitusta myönnettäessä.

Eurojärjestelmälle toimitettujen vakuuksien määrässä tai koostumuksessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2017 aikana. Keskimäärin vakuuksia oli talletettu keskuspankkeihin 1 685 mrd. euron verran.

Lisätietoja EKP:n kertomusvuonna harjoittamasta rahapolitiikasta löytyy mm. Suomen Pankin vuosikertomuksesta.

1.3 Suomen Pankin toiminta kertomusvuonna

Rahapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen

Suomen Pankin pääjohtaja osallistui aiempaan tapaan EKP:n neuvoston jäsenenä rahapoliittiseen päätöksentekoon kertomusvuoden kuluessa. Pankin asiantuntijat olivat sekä mukana rahapolitiikan päätösten valmistelussa ja muussa taustatyössä että osallistuivat eurojärjestelmän rahapolitiikan komitean ja markkinaoperaatioiden komitean työskentelyyn.

Suomen Pankki vastaa eurojärjestelmän yhteisen rahapolitiikan toteutuksesta kansallisella tasolla. Suomessa sijaitsevat luottolaitokset pitävät keskuspankkitilejään Suomen Pankissa ja osallistuvat rahapoliittisiin operaatioihin Suomen Pankin välityksellä.

Suomen Pankin toteuttamien eurojärjestelmän rahapoliittisten operaatioiden vastapuoliksi oli vuoden 2017 lopussa hyväksytty 15 Suomessa sijaitsevaa luottolaitosta, jotka ovat vähimmäisvarantovelvollisia, rahoitusvalvonnan alaisia, rahoitusasemaltaan vakaita yhtiöitä ja täyttävät muut vastapuolille asetettavat kelpoisuusehdot. Suomen Pankin vastapuolet ovat suomalaisia luottolaitoksia sekä pohjoismaisten pankkien Suomessa toimivia sivuliikkeitä.

Eurojärjestelmän laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman arvopaperiomistukset kasvoivat vuoden 2017 aikana. Suomen Pankki osallistui ohjelman toteutukseen suorittamalla yhteensä 14 mrd. euron verran koko eurojärjestelmän vuotuisista 782 mrd. euron suuruisista netto-ostoista. Suomen Pankin tase kasvoi osto-ohjelmaomistusten osalta yli 38 mrd. euroon.

Suomen Pankki toteutti arvopaperiostoja kaikissa muissa ohjelmissa paitsi omaisuusvakuudellisten arvopapereiden osto-ohjelmassa. Koko eurojärjestelmän tavoin valtaosa Suomen Pankin ostoista kohdistui julkisen sektorin velkapapereihin. Suomen Pankin osto-ohjelmaostot laajenivat vuonna 2017 siten, että Suomen Pankki osti julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa ensimmäistä kertaa myös yhteiseurooppalaisten instituutioiden velkakirjoja. Nämä ostot kohdistuivat sekä Euroopan rahoitusvakausvälineen että Euroopan vakausmekanismin liikkeeseen laskemiin velkakirjoihin.

Yrityssektorin osto-ohjelmassa Suomen Pankki toimi yhtenä eurojärjestelmän kuudesta keskuspankista, jotka toteuttavat ohjelman koko eurojärjestelmän puolesta. Suomalaisten yrityslainojen lisäksi Suomen Pankki osti ohjelmassa myös irlantilaisten, itävaltalaisten ja baltialaisten yritysten liikkeeseen laskemia lainoja.

Arvopaperien ostojen lisäksi myös niiden lainaus takaisin markkinoille on osa laajennettua omaisuuserien osto-ohjelmaa. Arvopaperilainauksella tuetaan euroalueen joukkolainojen ja takaisinostosopimusten markkinalikviditeettiä. Suomen Pankin kaikki osto-ohjelmaomistukset ovat lainattavissa arvopaperivakuutta vastaan.

EKP:n neuvoston maaliskuussa 2016 päättämiin kohdennettuihin pitempiaikaisiin rahoitusoperaatioihin (TLTRO II) kuulunut neljäs ja viimeinen operaatio toteutettiin maaliskuussa 2017. Osa myös Suomen Pankin vastapuolista osallistui tähän operaatioon.

Tavanomaisista toimista perusrahoitusoperaatiot ja säännölliset kolmen kuukauden mittaiset pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot toteutettiin edelleen kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti. Viikoittaisissa perusrahoitusoperaatioissa jaetun likviditeetin määrä supistui, ja kolmen kuukauden mittaisista rahoitusoperaatioista haetun likviditeetin määrä pysyi vähäisenä.

Epätavanomaiset rahapolitiikan toimet kasvattivat euroalueen pankkijärjestelmän ylimääräisen likviditeetin määrää. Suomen Pankin vastapuolten tekemät talletukset lisääntyivät edelleen viime vuodesta ja ylittivät 100 mrd. euron tason vuoden 2017 lopulla. Sekä yötalletuksille että vähimmäisvarantovaateen ylittäville talletuksille sekkitileillä maksetaan talletuskorkoa, joka oli kertomusvuoden aikana negatiivinen (–0,4 %).

Vuonna 2017 Suomen Pankin vastapuolet toimittivat vakuuksia Suomen Pankille keskimäärin 20,4 mrd. euron edestä (17,9 mrd. euroa vuonna 2016). Suurimman yksittäisen vakuuslajin muodostavat pankkien liikkeeseen laskemat katetut joukkolainat, jotka vastasivat keskimäärin 38:aa prosenttia toimitetuista vakuuksista. Toiseksi eniten vakuudeksi tuotiin pankkien ei-jälkimarkkinakelpoisia lainasaamisia, joiden osuus kokonaisvakuuspoolista kasvoi 28 prosenttiin. Valtion- ja aluehallinnon liikkeeseen laskemat velkakirjat kattoivat puolestaan 17 % kaikista Suomen Pankille toimitetuista vakuuksista. Kokonaisuutena Suomen Pankin vastapuolten rahoitus eurojärjestelmän luotto-operaatioiden kautta lisääntyi, mutta koska myös vakuuksia talletettiin samanaikaisesti enemmän, vastapuolten vakuusylijäämä kasvoi hieman, keskimäärin 26 prosenttiin vuoden 2017 aikana.

Suomen Pankin osallistumista EKP:n rahapolitiikan valmisteluun ja toteutukseen on kuvattu yksityiskohtaisemmin Suomen Pankin vuosikertomuksessa.

Rahoitusjärjestelmän vakaus ja infrastruktuuri

Yksi Suomen Pankin tehtävistä on analysoida rahoituskriiseistä varoittavia haavoittuvuuksia ja tutkia makrovakausvälineiden vaikutuksia. Keskuspankki analysoi ja osallistuu rahoitusvakauspolitiikan valmisteluun ja päätöksentekoon paitsi Suomessa myös kansainvälisissä yhteyksissä. Suomen Pankin pääjohtaja toimii esimerkiksi päätöksentekijänä Euroopan järjestelmäriskikomiteassa, joka on Euroopan finanssivalvontajärjestelmään kuuluva EU-elin. Komiteassa analysoidaan EU:n rahoitusjärjestelmän riskejä ja annetaan varoituksia sekä suosituksia toimenpiteistä rahoitusjärjestelmän vakauden tukemiseksi. Myös EKP:n neuvosto käsittelee rahoitusmarkkinoiden vakauteen liittyviä kysymyksiä. Suomen Pankin asiantuntijat osallistuvat sekä Euroopan järjestelmäriskikomitean että EKP:n komiteoiden ja työryhmien työhön.

Rahoitusjärjestelmän vakaus: Euroalueen talouden elpyminen on edistänyt alueen rahoitusjärjestelmän vakautta, ja rahoitusmarkkinoiden tila oli vakaa kertomusvuonna 2017. Euroalueen pankkien keskimääräinen kannattavuus koheni vuoden 2017 aikana. Rahoitusmarkkinoilla riskilisät pienenivät ja volatiliteetti oli vähäistä. Rahoitusmarkkinoiden runsas likviditeetti, alhaiset korot sekä riskilisien pienuus voivat kuitenkin lisätä riskinottoa ja rahoitusmarkkinoiden haavoittuvuuksia. Finanssikriisin jäljiltä euroalueella on edelleen lukuisia pankkeja, joiden kannattavuus on heikko ja ongelmaluottojen määrä suuri. Rahoitusmarkkinoiden mahdolliset häiriöt vaikeuttaisivat ongelmapankkien elpymistä ja niiden kykyä rahoittaa taloudellista toimeliaisuutta. Se, että EKP on jatkanut kevyttä rahapolitiikka, on tukenut pankkien kykyä luotottaa kotitalouksia ja yrityksiä. Luottolaitosten yksityiselle sektorille myöntäminen luottojen määrät ovat kasvaneet jo muutaman vuoden ajan, ja kasvuvauhti kiihtyi edelleen vuonna 2017.

Suomen rahoitusmarkkinoiden vakausanalyysissä Suomen Pankki keskittyy tunnistamaan rahoitusmarkkinoiden makrovakautta uhkaavia haavoittuvuuksia, ennakoimaan järjestelmäriskejä ja arvioimaan, miten näiden mahdollisten riskien toteutuminen vaikuttaa sekä kotimaisiin että kansainvälisiin rahoitusmarkkinoihin. Vuoden 2017 vakausanalyysissään Suomen Pankki keskittyi ongelmiin, joita kotitalouksien velkaantuminen saattaa aiheuttaa. Kevään 2017 vakausarviossaan Suomen Pankki analysoi pohjoismaisen pankki- ja rahoitusjärjestelmän lisääntyneitä kytköksiä ja mahdollisia vakausuhkia. Suomen rahoitusjärjestelmän vakauteen ei kohdistunut vuonna 2017 välittömiä uhkia. Rahoitusjärjestelmän vakauden ja häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että Suomen viranomaisilla on käytettävissä riittävä määrä sellaisia makrovakausvälineitä, joilla voidaan pienentää sekä suhdanneluonteisia että rakenteellisia järjestelmäriskejä ja ylläpitää rahoitusjärjestelmän vakautta.

Suomen talouden positiivinen vire on edistänyt suomalaisen pankkisektorin vakavaraisuuden säilymistä vankkana vakavaraisuussuhdelukujen lievästä heikkenemisestä huolimatta:

- Tunnuslukujen heikkeneminen johtuu pankkisektorin rakennemuutoksesta vuoden 2017 alussa. Nordea Pankki Suomi Oyj yhdistyi vuoden 2017 alussa ruotsalaiseen emoyhtiöönsä. Vakavaraisuustunnuslukuihin vaikutti myös se, että EKP:n asetti alkuvuonna OP Ryhmän asuntolainojen riskipainoille määräaikaisen alarajan.

- Suomen pankkisektorin kannattavuus on säilynyt hyvänä. Kannattavuus kuitenkin heikentyi hieman vuoden 2017 aikana. Liiketoiminnan kulut, erityisesti investoinnit uuteen teknologiaan, ovat kasvattaneet kuluja liiketoiminnan tuottoja enemmän. Kannattavuutta ovat puolestaan tukeneet omien varojen kasvu sekä arvonalennusten ja luottotappioiden pienet määrät.

- Pankkien omien varojen laatu on pysynyt hyvänä, ja ydinpääoman osuus omista varoista oli syyskuun lopussa noin 90 %. Suomen pankkisektorin kokonaisuusvakavaraisuussuhde, joka syyskuun 2017 lopussa oli 23,0 % (24,6 % joulukuussa 2016), ja ydinvakavaraisuus (CET1), joka oli syyskuun lopussa 20,6 % (24,6 % joulukuussa 2016), heikkenivät hieman pankkisektorin rakennemuutoksen myötä. Vertailukelpoinen ydinvakavaraisuussuhdeluku pieneni vain 0,1 prosenttiyksikköä vuodenvaihteesta.

- Suomalaisten pankkien vakavaraisuutta tukee se, että ydinpääoman osuus omista varoista on noin 90 %. Suomalaisten pankkien omavaraisuussuhde (leverage ratio) on parantunut ja oli syyskuun 2017 lopussa 7,0 % (5,6 % joulukuussa 2016). Pankkien omat varat olivat vuoden 2017 syyskuun lopussa lähes 20 mrd. euroa (29 mrd. euroa joulukuun 2016 lopussa). Suomalaisten pankkien tunnuslukujen muutosten keskeisin syy on Nordea Pankki Suomi Oyj:n tunnuslukujen poisto tiedoista.

- Suomen pankkisektorin luottokannan laatu säilyi hyvänä. Järjestämättömien saamisten osuus kaikista saamisista oli vuoden 2017 kesäkuussa 1,5 % (1,6 % joulukuussa 2016). Järjestämättömien saamisten osuus on euroalueen pienempiä, sillä euroalueella vastaava keskimääräinen tunnusluku oli kesäkuussa 4,5 %. Myös arvonalentumistappiot olivat vuoden 2017 aikana pienet, alle 0,1 % luottokannasta.

Kotitalouksien velkaantuneisuuden kasvu jatkuu ja nakertaa rahoitusvakautta:

- Kotitaloussektorin säästämisaste oli Suomessa negatiivinen ja kotitalouksien velkaantuneisuus kasvoi edelleen vuonna 2017. Asuntolainojen kasvu on jatkunut runsaan 2 prosentin vuosivauhtia. Kotitalouksien asuntovelkojen kasvu on viime vuosina painottunut niiden vastattavana olevien asuntoyhtiöiden velan ripeään kasvuun. Taloyhtiöiden velan kasvuvauhti on ollut huomattavasti suurempi kuin omissa nimissä otettujen asuntoluottojen kasvuvauhti. Asunto- ja taloyhtiölainojen osuus kotitalouksien koko velasta, joka oli vuoden 2017 syyskuussa 147 mrd. euroa, on noin 77 %. Vaihtuvakorkoisten asuntolainojen jatkuva kasvu lisää kotitalouksien altistumista erilaisille riskeille, kuten korkojen nousulle tai työttömyydelle.

- Myös kulutusluottojen kasvuvauhti kiihtyi vuoden 2017 aikana. Rahoitusmarkkinoiden vakauden näkökulmasta vakuudettomien kulutusluottojen kasvuvauhti on huolestuttava. Näiden

luottojen tarjonta on laajentunut perinteisen pankkisektorin ulkopuolelle. Kulutusluottojen markkinat ovat monipuolistuneet, ja luotonantoa ovat kasvattaneet sekä digitaalisesti toimivat ulkomaiset luotontarjoajat että erilaiset pien- tai vertaislainoja tarjoavat toimijat. Kotitalouksien kulutusluottojen ripeä kasvu on yksi rahoitusmarkkinoidemme merkittävimpiä riskejä, jos kotitalouksien velanhoitokyky heikkenee.

- Maksuhäiriöisten kotitalouksien lukumäärän kasvu on pysähtynyt, mutta maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet edelleen ja ne koskevat aikaisempaa useammin ongelmatalouksia. Huolet kulutusluottojen hoidosta syntyvistä mahdollisista ongelmista ovat kasvattaneet epävarmuutta. Huolet johtuvat erityisesti siitä, että tiedonsaanti luottolaitosten ulkopuolisten toimijoiden toiminnan laajuudesta on puutteellista ja näiden uusien toimijoiden liiketoimintamallien riskinsietokykyä ei ole ongelmatilanteissa juurikaan testattu. Informaatiota suomalaisten kotitalouksien velkakestävyydestä voitaisiin edistää ottamalla käyttöön positiivinen luottorekisteri. Rahoituspalvelujen digitalisoituminen edellyttää uudenlaista talousosaamista. Suomen Pankki pyrkii osaltaan edistämään kotitalouksien talouslukutaitojen vahvistamista.

Yritysten luottokannan kasvu oli yhä hidasta huolimatta investointien kasvusta. Yritysten (pl. asuntoyhteisöt) lainakannan kasvuvauhti hidastui loppuvuoden 2017 aikana, ja vuosikasvu oli joulukuussa 1,3 %.

- Yritysten kannattavuus toimintaylijäämällä mitattuna on parantunut, ja ne ovat kyenneet rahoittamaan investointejaan voittovaroillaan. Vuonna 2017 yritysten joukkolainaemissiot kasvoivat myös luottolaitoslainoja ripeämmin.

- Uusien yritysluottojen keskikorko aleni hieman vuoden 2017 aikana ja keskikorko pysyi pienempänä kuin euroalueen yritysluottojen keskimääräinen korko. Yritysluottojen lainamarginaaleissa ei vuoden aikana ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

- PK-yritysten rahoituksen saatavuus on rahoituskyselyjen perusteella hieman tiukentunut. PK-yritysten vieraan pääoman hankinnan keskeisempiä ongelmia on ollut vakuusmateriaalin puute, mitä ei kuitenkaan voi suoraan tulkita yritysrahoitusmarkkinoiden toimintaongelmaksi.

Rahoitusjärjestelmäpolitiikka: Rahoitusjärjestelmäpolitiikan tavoitteena on rahoitusjärjestelmän vakauden turvaaminen siten, että koko järjestelmää uhkaavat tekijät tunnistetaan ja niihin puututaan tarvittavilla toimenpiteillä riittävän ajoissa. Suomen Pankki tukee rahoitusvakautta mm. osallistumalla makrovakauspolitiikan analyysiin, valmisteluun ja päätöksentekoon Suomessa, euroalueella ja Euroopan unionissa. Lisäksi Suomen Pankki osallistuu aktiivisesti makrovakauspolitiikan työkalujen kehittämiseen.

Kertomusvuoden rahoitusjärjestelmäpolitiikan tapahtumia olivat mm. seuraavat:

- Vuonna 2017 Suomen Pankki antoi osana makrovakauspäätösten valmistelua viisi lausuntoa, jotka koskivat Finanssivalvonnan johtajan esitystä makrovakausvälineiden käytöstä. Lausunnoissa Suomen Pankki tuki alarajan asettamista asuntolainojen keskimääräisille riskipainoille.

- Finanssivalvonnan johtokunta teki lopullisen päätöksen alarajasta kesäkuussa 2017, ja EU:n komission käsittelyn jälkeen päätös astui voimaan 1.1.2018. Suomen Pankki näki myös tarkoituksenmukaiseksi olla aktivoimatta muuttuvaa lisäpääomavaatimusta eli nk. vastasyklistä puskuria. Suomen Pankki kuitenkin korosti, että kotitalouksien velkaantuneisuuteen ja asuntolainamarkkinoihin liittyvien riskien kasvun takia tilannetta tulee seurata tarkasti. Tarvittaessa tulisi olla myös valmius kiristää enimmäisluototussuhteen ehtoja. Lisäksi Suomen Pankki tuki lisäpääomavaatimuksen asettamista neljälle kansallisen rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävälle luottolaitokselle.

- Pankkijärjestelmän rakenteesta aiheutuvien riskien torjumiseksi Suomen lainsäädäntöön päätettiin vuonna 2017 sisällyttää järjestelmäriskipuskurivaatimus. Sen perusteella pankeille voi-

daan asettaa erillinen lisäpääomavaatimus, jos muut pääomavaatimukset eivät riitä kattamaan kokonaisriskejä, joita järjestelmälle aiheuttavat esimerkiksi rahoitusjärjestelmän keskittyneisyys tai toimijoiden merkittävyys. Suomen Pankki tuki aktiivisesti järjestelmäriskipuskurivaatimusta koskevien säännösten sisällyttämistä Suomen lainsäädäntöön.

Suomen Pankin mukaan makrovakauspolitiikan työkaluja tulisi vielä täydentää tulosidonnaisilla välineillä kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi.

Makrovakauspolitiikan lisäksi Suomen Pankki osallistuu laajasti muuhun rahoitusjärjestelmän sääntelyn kehittämiseen. Yhdessä kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten kanssa kehitetään myös kriisinhallintavalmiuksia. Suomen pankkisektorilla tapahtuvat rakennemuutokset korostavat Pohjoismaiden ja Baltian pankkisektorien kytkeytyneisyyttä.. Maiden keskuspankkien ja rahoitusvalvojien makrovakausfoorumi toimii aktiivisesti pohjoismaisen rahoitusvakauden varmistamiseksi. Euroopan talous- ja rahaliiton kehittäminen sekä pankkiunionin loppuun saattaminen ovat vuonna 2017 olleet merkittäviä eurooppalaisia hankkeita. Kehittämishankkeiden painopistealueina ovat olleet erityisesti rahoitusvakautta koskevat kysymykset.

Rahoitusjärjestelmän infrastruktuuri: Maksu- ja selvitysjärjestelmien luotettava ja tehokas toiminta kaikissa olosuhteissa on koko yhteiskunnan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Yleisvalvontatyönsä kautta Suomen Pankki huolehtii osaltaan rahoitusjärjestelmän infrastruktuurin vakaasta toiminnasta. Rahoitusmarkkinoiden digitalisoitumisen myötä keskeiseksi teemaksi on noussut myös järjestelmien kyberturvallisuus, jota keskuspankki edistää osallistumalla kotimaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Yleisvalvonnan lisäksi Suomen Pankki osallistuu myös rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin kehittämiseen. Tätä työtä tehdään mm. Suomen Pankin vetämässä maksuneuvostossa, joka on maksupalveluiden käyttäjät, tuottajat ja viranomaiset yhteen kokoava kotimainen yhteistyöelin. Vuoden 2017 aikana maksuneuvostossa keskusteltiin mm. maksamisen reaaliaikaistumisesta, talouslukutaidon edistämisestä sekä käteisen käytöstä ja saatavuudesta. Arvopaperimarkkinoiden infrastruktuurien yleisvalvonnassa Suomen Pankki jatkoi tiivistä yhteistyötä viranomaisten ja markkinatoimijoiden kanssa. Valvontayhteistyön piirissä ovat sekä arvopaperikeskusten että keskusvastapuolten järjestelmät. Keskeisiä teemoja kertomusvuonna olivat Suomen markkinoita koskevat järjestelmähankkeet ja uudistuneen lainsäädännön mukanaan tuomat muutostarpeet. Suomen Pankki on mm. seurannut tiiviisti Suomen arvopaperikeskuksen Euroclear Finland -yhtiön järjestelmähankkeen edistymistä sekä ollut mukana arvopaperialueen lainsäädännön kehittämisessä.

Maksujärjestelmäpalvelut: Suomen Pankki tarjoaa pankeille maksu- järjestelmäpalveluja TARGET2-Suomen Pankki -osajärjestelmän kautta. Suomen Pankin osajärjestelmässä oli vuoden 2017 lopussa 25 suoraa osapuolta. Koko TARGET2-järjestelmässä oli noin 1 000 suoraa osapuolta 25 keskuspankin osajärjestelmän kautta. Eurojärjestelmän operoima TARGET2-järjestelmä toimi vuonna 2017 luotettavasti. Suomen Pankin osajärjestelmässä vuoden 2017 aikana kirjattujen maksujen yhteenlaskettu arvo kasvoi edelleen. Maksujen lukumäärä laski edellisvuosien tasolle alkuvuoden kasvun jälkeen. Päivittäin kirjattiin keskimäärin 1 650 maksua, joiden yhteenlaskettu arvo oli noin 51 mrd. euroa. Suomen Pankki käyttää omaa vakuushallintajärjestelmäänsä tarjotessaan keskuspankkirahoituksen vakuushallintapalveluita asiakkailleen. Vuoden 2017 aikana siinä hallinnoitiin vakuuksia päivittäin keskimäärin 20 mrd. euron edestä. Suomen Pankki tarjoaa likviditeettipalveluja arvoperikaupan selvitysalustan, TARGET2-Securities (T2S), käyttäjiksi liittyneille asiakkailleen. T2S:n 2,5 vuotta kestänyt liittymisaika päättyi viimeisen liittymisaallon myötä syksyllä 2017. Omassa T2S-projektissaan Suomen Pankki varmisti, että asiakkaiden liittyminen T2S:ään onnistui. Suomen Pankki osallistuu aktiivisesti eurojärjestelmän komitea- ja työryhmätyöhön. Syksyllä 2017 Suomen Pankki sai paikan maksujärjestelmäpalveluita kehittävästä infrastruktuurineuvostosta (Market Infrastructure Board).[5] Loppuvuodesta 2017 neuvosto päätti aloittaa TARGET2- ja T2S-yhdistämisprojektin ja eurojärjestelmän yhteisen vakuushallintajärjestelmän kehittämisprojektin.

Lisätietoja kertomusvuoden aikaisista rahoitusjärjestelmän vakauteen, rahoitusjärjestelmäpolitiikkaan sekä maksujärjestelmiin liittyvistä tapahtumista ja Suomen Pankin toiminnasta niissä löytyy Suomen

[5] Marraskuussa 2018 valmistuu eurojärjestelmän rajat ylittävä pikamaksamisratkaisu, TARGET Instant Payment Settlement (TIPS). Pikamaksamisessa yksityishenkilöiden ja yritysten maksut siirtyvät tililtä toiselle reaaliaikaisesti ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä. TIPS:ssä maksujen katteensiirto tapahtuu keskuspankkirahassa.

Pankin vuosikertomuksesta. Rahoitusjärjestelmän tilaa tarkastellaan myös Finanssivalvonnan toimintakertomuksessa ja useissa muissa sen julkaisuissa ja raporteissa.[6]

Varallisuuden hallinnointi

Suomen Pankki hallinnoi yhteensä 15 150 milj. euron varallisuutta. Hallinnoitava varallisuus koostuu Suomen Pankin rahoitusvarallisuudesta sekä osasta Euroopan keskuspankin valuuttavarantoa.

Vuoden 2017 lopussa Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden arvo oli 14 184 milj. euroa ja EKP:n valuuttavaranto-osuuden arvo 966 milj. euroa.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuus koostuu valuuttavarannosta (5 567 milj. euroa), euromääräisestä rahoitusvarallisuudesta (6 232 milj. euroa), kullasta (1 706 milj. euroa) ja pitkäaikaisista sijoituksista. Valuuttavaranto sisältää valuuttamääräisen korkosijoitusvarallisuuden (5 236 milj. euroa) sekä Kansainvälisen valuuttarahaston (International Monetary Fund, IMF) erityisten nosto-oikeuksien määräiset erät eli ns. Special Drawing Rights (SDR) -erän (331 milj. euroa). Pitkäaikaiset sijoitukset muodostuvat osakesijoituksista (670 milj. euroa) ja kiinteistösijoituksista (10 milj. euroa).

Johtokunta päättää Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden suuruuden eurojärjestelmän keskuspankkien keskinäisen nettorahoitusvaroja koskevan sopimuksen (Agreement on Net Financial Assets, ANFA) mukaisesti. Sopimuksella säädellään ja rajoitetaan sellaisia kansallisten keskuspankkien sijoituksia, jotka liittyvät niiden kansallisten tehtävien hoitoon. Nykytilanteessa ANFA-sopimus ei ole määrällisesti rajoittava vaan Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden koko määräytyy pankin keskuspankkitehtävien ja sijoituspoliittisten näkökohtien perusteella.

Rahoitusvarallisuudessa ja siihen liittyvässä sijoitustoiminnassa tapahtui kertomusvuoden kuluessa mm. seuraavaa:

- Rahoitusvarallisuuden sijoitustoiminnassa otettiin käyttöön tasehallintakehikko (Asset Liability Management, ALM), joka tunnistaa varallisuuden ja sen rahoittamiseen käytettävien erien luonteet sekä antaa tukea sijoituspolitiikan valmisteluun.

- Suomen Pankin kirjanpidossa omana eränään käsitelty eläkerahaston markkina-arvostettu omaisuus siirrettiin vuonna 2017 hallinnoitavaksi osana pankin rahoitusvarallisuutta. Taseessa tehtävät järjestelyt eivät muuttaneet pankin asemaa eläkelaitoksena, sillä pankki vastaa edelleen eläkevastuun katteena olevan varallisuuden hoitamisesta.

- Vuonna 2017 rahoitusvarallisuuden kokoa pienennettiin 3 mrd. eurolla.

- Kun tasehallintakehikko oli otettu käyttöön ja yhdistetty eläkerahaston omistukset rahoitusvarallisuuteen, aloitettiin rahoitusvarallisuuden pitkäaikainen sijoitustoiminta. Pitkäaikaisen sijoitustoiminnan osana alettiin tehdä sijoituksia hyvälaatuisiin eurooppalaisiin kiinteistörahastoihin. Pitkäaikaisiksi sijoituksiksi luetaan myös osakesijoitukset, joita kasvatettiin vuonna 2017 suunnitelman mukaisesti. Pitkäaikaisilla sijoituksilla on muuhun rahoitusvarallisuuteen verrattuna korostunut tuottovaatimus ja alhaisempi likviditeettivaatimus.

Sijoitustoiminnan tavoitteet ja tuotto: Suomen Pankki sijoittaa varallisuuttaan kansainvälisille rahoitusmarkkinoille. Sijoitustoiminnan tavoitteena on täyttää keskuspankille asetetut vaatimukset hallinnoitavan varallisuuden likvidiydestä, turvallisuudesta ja tuotosta. Suomen Pankki turvaa sijoitustoiminnallaan rahoitusvarallisuutensa arvon sekä tarvittaessa kykynsä tukea pankkijärjestelmän maksuvalmiutta. Sijoituksille asetetut riskirajoitteet takaavat sen, että rahoitusvarallisuus on sijoitettu turvallisesti. Rahoitusvarallisuuden likvidiys varmistetaan likvideimpien valtionlainojen vähimmäismäärillä, joilla taataan Suomen Pankin kyky tarjota likviditeettiä äkillisiin politiikkatarpeisiin kaikissa olosuhteissa.

[6] Ks. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Pages/Default.aspx.

Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden kokonaistuotto vuonna 2017 oli –4,58 % eli noin –571,5 milj. euroa. Kokonaistuotto jakautuu korko-, osake- ja kiinteistösijoituksista saatuihin tuottoihin sekä valuuttakurssimuutoksista johtuvaan arvonmuutokseen. Alhainen korkotaso heijastuu korkotuottoon, joka vuonna 2017 oli 23,8 milj. euroa positiivinen. Osakesijoitukset tuottivat 38,1 milj. euroa vuonna 2017 osinkojen ja arvonnousun takia. Vuonna 2017 valuuttakursseista johtuva arvonmuutos oli 633,4 milj. euroa negatiivinen, sillä Yhdysvaltain dollari, Japanin jeni ja Englannin punta heikentyivät suhteessa euroon tarkasteluvuoden aikana.

Rahoitusvarallisuuden korkosijoituksille on asetettu strateginen tavoiteallokaatio sekä keskimääräinen juoksuaika. Sijoitustoiminnassa voidaan poiketa strategisesta allokaatiosta ja keskimääräisestä juoksuajasta aktiivisin kannanotoin ennalta asetettujen liikkumarajojen ja riskirajoitteiden mukaisesti. Sijoitussalkkujen tuottoa verrataan julkisiin indekseihin, jotka on räätälöity keskuspankkitoiminnalle sopiviksi. Vuonna 2017 sijoitukset tuottivat 0,17 % eli 20 milj. euroa lisätuottoa verrattuna indekseihin.

Suomen Pankin korkosijoitusvarallisuus on sijoitettu valtioiden velkakirjoihin, valtiosidonnaisiin velkakirjoihin, katettuihin velkakirjoihin, yritysten liikkeeseen laskemiin velkakirjoihin sekä käteiseen. Korkosijoitusvarallisuuden keskimääräinen juoksuaika oli vuoden 2017 lopussa lyhyt: Yhdysvaltojen dollarin määräisissä sijoituksissa 2,75 vuotta ja Englannin punnan määräisissä sijoituksissa 2 vuotta, euromääräisissä sijoituksissa 1,25 vuotta ja Japanin jenin määräisissä sijoituksissa 1 vuosi. Edellisvuoteen verrattuna Yhdysvaltojen dollarin määräisten sijoitusten juoksuaikaa pidennettiin 0,25 vuodella ja euromääräisten sijoitusten juoksuaikaa lyhennettiin 0,25 vuodella. Korkosijoitusvarallisuuden juoksuajan lyhyenä pitämiseen vaikutti taseen korkoriskin merkittävä kasvu, joka johtui eurojärjestelmän toteuttamasta rahapoliittisesta omaisuuserien osto-ohjelmasta.

Suomen Pankin vastuullisen sijoittamisen strategia uudistettiin vuonna 2017. Uuden strategian tavoitteena on ottaa huomioon vastuullisuusnäkökohdat sijoitustoiminnassa koko sijoitusvarallisuuden kannalta. Uudistetussa vastuullisen sijoitustoiminnan strategiassa vastuullisuutta tarkastellaan eri tavoin itse tehdyissä (suorissa) ja ulkoistetuissa (epäsuorissa) sijoituksissa:

- Suorien sijoitusten vastuullisuusstrategia nojaa poissulkumenetelmään, jossa kansainvälisesti tunnustettu palveluntarjoaja käy läpi ja analysoi Suomen Pankin mahdollisia sijoituskohteita ja merkitsee ne sijoituskohteet, jotka eivät täytä asetettuja vastuullisuuskriteereitä. Palveluntarjoajan tekemän analyysin jälkeen Suomen Pankki tekee lopullisen päätöksen sijoitustoiminnan ulkopuolelle jätettävistä sijoituskohteista.

- Epäsuorien sijoitusten vastuullisuusstrategia perustuu positiiviseen vaikuttamiseen. Pankki tekee sijoituksia ainoastaan sellaisten rahastoyhtiöiden kohteisiin, jotka ovat vahvasti ja läpinäkyvästi sitoutuneet vastuullisuuteen ja sen edistämiseen toiminnassaan. Rahastoyhtiöiden odotetaan suurina sijoittajina vaikuttavan suoraan yrityksiin vastuullisuuteen liittyvien epäkohtien korjaamiseksi.

EKP:n valuuttavaranto-osuuden hallinnointi: Euroopan keskuspankin valuuttavaranto on jaettu eurojärjestelmän kansallisille keskuspankeille hallinnoitavaksi pääoma-avaimen mukaisin osuuksin. EKP:n valuuttavarannon hallinnoinnissa korostuvat turvallisuus ja likvidiystavoitteet, sillä varannon keskeisenä tarkoituksena on taata riittävät resurssit eurojärjestelmän mahdollisiin valuuttainterventioihin. Suomen Pankki hallinnoi EKP:n valuuttavaranto-osuutta yhdessä Viron keskuspankin kanssa. Suomen ja Viron yhdistetyistä valuuttavaranto-osuuksista koostuvan Yhdysvaltain dollarin määräisen varanto-osuuden arvo oli vuoden 2017 lopussa noin 966 milj. euroa.

Lisätietoja Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden koostumuksesta, valuuttajakaumasta ja tuotoista löytyy Suomen Pankin vuosikertomuksesta. Sijoitustoiminnan riskejä ja niiden hallintaa käsitellään erikseen myöhemmin tässä kertomuksessa, Suomen Pankin riskejä koskevassa alaluvussa. Lisätietoja EKP:n valuuttavarannon hoidosta on saatavissa EKP:n vuosikertomuksesta.

Muu toiminta

Keskuspankin muuta toimintaa vuonna 2017 on kuvattu yksityiskohtaisesti Suomen Pankin vuosikertomuksessa, joten seuraavassa nostetaan siitä lyhyesti esiin vain muutamia puolia.

i. Suomen Pankki kotimaisessa talouspolitiikassa

Kertomusvuoden aikana Suomen Pankki osallistui monin eri tavoin kotimaiseen talouspoliittiseen keskusteluun. Suomen Pankki julkaisi tekemiään analyysejä laajasti verkkosivuillaan. Keskuspankin johtokunnan jäsenet ja asiantuntijat olivat useita kertoja kuultavina eduskunnassa ja esittivät arvioitaan muilla kotimaisilla foorumeilla. Kannanotot perustuvat niihin tavoitteisiin ja itsenäiseen asemaan, jotka Suomen Pankille on annettu demokraattisessa järjestyksessä.

Suomen talouden tila oli kertomusvuonna parempi kuin edellisinä vuosina ja talouden näkymät olivat aiempaa valoisammat. Euroalueen kevyt rahapolitiikka tuki edelleen talouskasvua Suomessa. Lainakorot pysyivät alhaisina, ja talouskasvu jatkui Suomen viennin kannalta tärkeällä euroalueella.

Pitkään heikosti kehittynyt Suomen vienti kasvoi vuonna 2017. Sitä tuki kansainvälisen talouskehityksen lisäksi myös vuoden alussa voimaan astunut kilpailukykysopimus, joka paransi Suomen aiemmin merkittävästi heikentynyttä kustannuskilpailukykyä. Suomen Pankin arvion mukaan kasvun ja työllisyyden kannalta tärkeää on, että kustannuskilpailukyky paranee edelleen lähivuosina ja että talouden avoimen sektorin tilanteen on syytä asettaa kehys työkustannuksen kehitykselle myös talouden muilla toimialoilla.

Suomen julkinen talous oli edelleen alijäämäinen, ja sen pitkän aikavälin näkymät olivat haastavat. Suomen Pankki toi esiin tarpeen jatkaa julkista taloutta vahvistavia toimia. Julkisen talouden pitkän aikavälin näkymiin voidaan vaikuttaa rakenteellisilla uudistuksilla. Vuonna 2015 päätetty eläkeuudistus paransi niitä osaltaan tuntuvasti. Suomen Pankki korosti rakenteellisten uudistusten jatkamisen tärkeyttä.

ii. Setelit ja kolikot

Suomen Pankin huolehtii siitä, että suomalaisilla on käytettävissään eurokäteistä. Samoin kuin muissakin euromaissa valtaosa eurosetelistöstä jaetaan Suomessa yleisön käyttöön automaattiverkoston kautta. Suomen Pankki tarkistaa kierrosta palautuvien euroseteleiden aitouden ja kunnon sekä poistaa samalla huonokuntoiset setelit kierrosta ja vaihtaa ne uusiin.

Käteinen on edelleen kilpailukykyinen maksuväline ja vaihtoehto sähköisille maksutavoille. Käteisen käyttö maksuissa edellyttää, että käteistä on saatavilla jakeluverkon kautta ja että maksun vastaanottaja hyväksyy käteisen maksuvälineenä. Suomen Pankki seuraa käteisen jakeluverkoston muutoksia sekä käteisen hyväksyttävyyttä maksutapahtumissa.

Suomen Pankki on mitannut tyytyväisyyttä käteisen saatavuuteen kuluttajakyselyillä jo yli 10 vuoden ajan. Lokakuussa 2017 tehdyn kyselyn perusteella kuluttajien tyytyväisyys käteisen saatavuuteen on pysynyt edelleen hyvänä. Kyselyn vastaajista 84 % oli tyytyväisiä käteisen saatavuuteen, vaikka käteisautomaattiverkosto on viime vuosina jonkin verran supistunut.

Euroseteleissä ollaan vähitellen siirtymässä uudistettuun Europa-setelisarjaan. Vuonna 2017 vaihtovuorossa oli 50 euron seteli, joka Suomessa on 20 euron setelin rinnalla keskeinen automaattijakelussa oleva seteli. Uuden 50 euron setelin ulkoasu julkistettiin jo heinäkuussa 2016, ja setelin liikkeeseenlasku alkoi 4.4.2017. Uuden setelin ulkoasu pohjautuu aiempaan ulkoasuun ja tyylisuuntana säilyi renessanssi. Uuden setelin ulkoasu on hieman muuttunut turvatekijöiden parantamisen vuoksi. Aiemmista vaihdoista poiketen Suomessa lasketaan liikkeeseen ja kierrätetään uusien 50 euron seteleiden rinnalla vielä ensimmäisen sarjan 50 euron seteliä siihen asti, kunnes tämän vanhan sarjan setelit poistuvat normaalin kulumisen myötä huonokuntoisina liikenteestä.

Euroseteliväärennösten määrä normalisoitui vuoden 2017 aikana edellisvuoden poikkeusluvusta 769 kappaleeseen. Kolikkoväärennöksiä löytyi edelleen vanhaan tapaan 957 kappaletta.

iii. Tutkimus

Kansainvälistä huipputasoa tavoitteleva tutkimus tukee osaltaan Suomen Pankin asiantuntijuutta, joka tekee pankista vaikutusvaltaisen jäsenen eurojärjestelmässä. Tutkimuksen hyödynnettävyyttä keskuspankkipolitiikan valmistelussa päätettiin vuonna 2017 kasvattaa edelleen osana pankin strategiaa.

Vuoden aikana tutkimuksen aihealueita olivat mm. raha- ja makrovakauspolitiikan vuorovaikutus, pankkisektorin ja asuntomarkkinoiden tuominen osaksi makromalleja, Euroopan keskuspankin rahapolitiikan reaktiot suhteessa sen asettamaan inflaatiotavoitteeseen, yksityisen sektorin velanhoitokustannusten kokonaistaloudelliset vaikutukset, pankkien välisten yön yli -lainamarkkinoiden korkojen käyttäytyminen sekä pankkiluottojen ja joukkovelkakirjojen keskinäinen rooli yritysrahoituksessa kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla.

iv. Siirtymätalouksien tutkimuslaitos

Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT) keskittyy ensisijaisesti soveltavaan tutkimukseen, jossa painottuvat raha- ja valuuttapoliittiset kysymykset sekä rahoitusjärjestelmien toiminta. Ensisijaisia kohdemaita ovat Venäjä ja Kiina.

Vuonna 2017 tutkimuslaitos jatkoi viikkokatsauksensa julkaisemista suomeksi ja englanniksi. Laitos julkaisi myös useita tutkimuksia sekä ennusteet Venäjän ja Kiinan lähivuosien talouskehityksestä maalis- ja syyskuussa. Vuoden aikana yksikön tutkijat analysoivat monin tavoin Kiinan nopeaa velkaantumista sekä sitä, mitä vaikutuksia velkaantumisen aiheuttamien riskien kasvulla on niin Kiinan kuin maailmantalouden uhkakuviin.

v. Tilastot

Suomen Pankki vastaa euroalueen rahoitustilastojen Suomea koskevien tietojen tuottamisesta Euroopan keskuspankille. Euroopan keskuspankkijärjestelmän lakisääteiset tilastot tuotettiin vuonna 2017 vaaditun laajuisina ja annettujen aikataulujen mukaisina.

Eurojärjestelmän suurin käynnissä oleva tilastohanke on yhteisen luottokohtaisen tietokannan rakentaminen. Projektissa rakennetaan kansalliseen luottotietojen keruuseen ja käsittelyyn tarvittavat tietojärjestelmät. Projekti eteni Suomen Pankissa vuonna 2017 aikataulun mukaisesti. Luottolaitokset raportoivat järjestelmään ensimmäiset luottokohtaiset tietonsa vuonna 2018.

vi. Kansainvälinen toiminta

Suomen Pankki osallistuu Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ja eurojärjestelmän päätöksentekoon ja työhön. Pankki vastaa lain mukaan Suomen yhteyksistä Kansainväliseen valuuttarahastoon (International Monetary Fund, IMF) ja on osakkeenomistajana Kansainvälisessä järjestelypankissa (Bank for International Settlements, BIS). Lisäksi Suomen Pankki vaikuttaa monipuolisesti useilla pohjoismaisilla, eurooppalaisilla ja muilla kansainvälisillä foorumeilla.

Euroopan keskuspankkijärjestelmä ja eurojärjestelmä

Euroopan keskuspankin (EKP) neuvosto on eurojärjestelmän ylin päättävä elin. Se koostuu EKP:n johtokunnan kuudesta jäsenestä ja euroalueen 19 maan kansallisen keskuspankin pääjohtajasta. Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen on EKP:n neuvoston jäsen. Hänen henkilökohtaisena varajäsenenään oli johtokunnan varapuheenjohtaja Pentti Hakkarainen 31.1.2017 saakka ja sen jälkeen johtokunnan varapuheenjohtaja Seppo Honkapohja 1.2.–31.12.2017.

EKP:n neuvosto kokoontuu Frankfurt am Mainissa Saksassa keskimäärin kahdesti kuukaudessa. Rahapolitiikkaa käsitteleviä kokouksia järjestetään kuuden viikon välein. Muissa kokouksissa käsitellään EKP:lle ja eurojärjestelmälle kuuluvia muita tehtäviä ja vastuualueita. EKP:n neuvosto tekee myös euroalueen merkittäviä luottolaitoksia koskevat pankkivalvontapäätökset.

Pääjohtaja Liikanen on jäsenenä myös EKP:n yleisneuvostossa, johon kuuluvat EKP:n pääjohtaja ja varapääjohtaja sekä kaikkien 28 EU-maan kansallisten keskuspankkien pääjohtajat.

EKP:n neuvosto ja euroalueen pankkeja koskevia valvontapäätöksiä valmisteleva valvontaelin (Supervisory Board) pitivät vuoden aikana neljä yhteiskokousta, joissa keskusteltiin makrovakausteemoista.

Suomen Pankin johto ja asiantuntijat osallistuivat Euroopan keskuspankkijärjestelmän työhön kaikissa sen valmisteluportaissa. Suomen Pankista oli vähintään yksi jäsen kussakin komiteassa ja useimmissa komiteoiden alaisissa työryhmissä. Pääjohtaja Liikanen oli puheenjohtajana EKP:n korkean tason tarkastuskomiteassa (Audit Committee), jonka tehtävänä on valvoa ja edistää EKP:n ja eurojärjestelmän hyvää hallintotapaa niin keskuspankkitoiminnassa kuin pankkivalvonnassakin. Vuoden 2017 aikana 17 suomenpankkilaista työskenteli EKP:ssä eripituisissa määräaikaisissa asiantuntijatehtävissä.

Kansainvälinen valuuttarahasto

Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen on Suomen edustaja Kansainvälisen valuuttarahaston korkeimmassa päätöksentekoelimessä, hallintoneuvostossa. Kertomusvuonna hänen varajäsenenään toimi 31.1.2017 saakka Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja Pentti Hakkarainen ja 1.2.2017 alkaen johtokunnan jäsen Olli Rehn. Suomi valittiin Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankkiryhmän (World Bank Group) hallintoneuvostojen puheenjohtajaksi kaudeksi 2017– 2018. Pääjohtaja Liikanen otti puheenjohtajan tehtävän vastaan Washington DC:ssä lokakuussa 2017 pidetyssä hallintoneuvostojen vuosikokouksessa.

Valuuttarahaston neuvoa-antava kansainvälinen valuutta- ja rahoituskomitea (International Monetary and Financial Committee, IMFC) kokoontui huhti- ja lokakuussa Washington DC:ssä. Molemmissa kokouksissa keskusteltiin maailmantalouden kasvunäkymistä, rahoitusvakaudesta sekä talouspolitiikan haasteista. Keskusteluissa todettiin kasvun vahvistuneen, mutta politiikkaepävarmuuden lisääntyneen, ja korostettiin, että talouspolitiikalla tulisi tukea mukaan ottavaa ja työpaikkoja luovaa talouskasvua.

Valuuttarahastossa on 189 jäsenmaata. Jäsenmaita edustaa 24-jäseninen johtokunta, jonka puheenjohtajana toimii valuuttarahaston toimitusjohtaja Christine Lagarde. Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirillä on yhteinen johtokunnan jäsen IMF:n johtokunnassa. Vaalipiiriä johti vuonna 2017 Ruotsi, jonka vetämään vaalipiirin yhteisten politiikkakannanottojen valmisteluun Suomen Pankki osallistui yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden valuutta- ja rahoituskomitea (Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee, NBMFC) kokoontui Norjassa ja Latviassa ennen IMFC-komitean kevät- ja syyskokouksia laatimaan vaalipiirin politiikkakannanottoja. Suomen Pankkia komiteassa edusti johtokunnan jäsen Olli Rehn.

Suomen Pankki solmi kertomusvuoden huhtikuussa Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa uuden, 3,76 mrd. euron suuruisen kahdenvälisen lainasopimuksen aiemman vastaavan sopimuksen umpeuduttua helmikuussa 2017. Uusi sopimus on osa vuonna 2016 sovittua järjestelyä. Sen avulla pyritään vahvistamaan valuuttarahaston rahoituspohjaa tilapäisesti solmimalla kahdenvälisiä lainasopimuksia, joihin voidaan turvautua, jos valuuttarahaston muuta rahoitusta täytyy täydentää.

Kansainvälinen järjestelypankki

Suomen Pankin pääjohtaja osallistui Kansainvälisen järjestelypankin säännönmukaisiin keskuspankkien pääjohtajatason tapaamisiin. Tilaisuuksissa keskusteltiin maailmantalouden ja rahoitusmarkkinoiden ajankohtaisista aiheista. Keskusteluja käytiin muun muassa inflaatiokehityksestä ja rahapolitiikan tulonjakovaikutuksista. Lisäksi esille nousivat digitalisaatioon liittyvät teemat, kuten suuret digitaalisessa muodossa olevat aineistot ja digitaalinen raha.

Suomen Pankilla oli niin ikään edustus Kansainvälisen järjestelypankin virallisessa yhtiökokouksessa kesäkuussa.

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden keskuspankkien yhteistyö jatkui vuoden aikana tiiviinä sekä johtokunta- että asiantuntijatasolla. Vuosittain eri pohjoismaissa pidettävä pääjohtajien tapaaminen järjestettiin kertomusvuonna Suomessa, Porvoossa. Tapaamisessa pääjohtajat asiantuntijoineen keskustelivat mm. keskuspan-

keista ja digitalisaatiosta, muutoksista rahoitusmarkkinoiden rakenteissa, muutoksista suurvaltapolitiikassa, Venäjän taloudesta ja sen näkymistä sekä Ukrainan ja Valko-Venäjän taloudellisesta tilanteesta. Suomen Pankin eri toimintojen asiantuntijat tapasivat vuoden mittaan muita pohjoismaisten keskuspankkien asiantuntijoita myös muissa yhteyksissä.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden keskuspankit ja valvojat järjestivät Tukholmassa huhtikuussa ja marraskuussa puolivuosittaisen yhteistyöfoorumin (Nordic-Baltic Macroprudential Forum). Osana viranomaisten yhteistyötä arvioitiin mm. sitä, miten maiden rajat ylittävät makrovakauspolitiikan toimenpiteet ovat vaikuttaneet, ja jatkettiin pankkien kriisitilanteiden hallintaa koskevien kysymysten selvittämistä.

Yhteistyö Euroopan unionissa

Euroopan järjestelmäriskikomitea (European Systemic Risk Board, ESRB) on osa Euroopan finanssivalvontajärjestelmää. Komitean tehtävänä on valvoa rahoitusjärjestelmän ja -markkinoiden vakautta makrotasolla. Järjestelmäriskikomitean päätökset tekee hallintoneuvosto. Pääjohtaja Liikanen on hallintoneuvostossa äänivaltaisena jäsenenä.

Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitean (Economic and Financial Committee, EFC) tehtävänä on valmistella EU:n talous- ja valtiovarainministereistä koostuvan Ecofin-neuvoston kokouksia. Suomen Pankin edustajana komiteassa toimi 31.1.2017 saakka johtokunnan varapuheenjohtaja Pentti Hakkarainen sekä 1.2.2017 alkaen johtokunnan jäsen Marja Nykänen. Suomen Pankin edustajat osallistuivat sekä komitean laajan kokoonpanon että ns. rahoitusvakauskokoonpanon (Financial Stability Table) kokouksiin.

Suomen Pankki osallistuu yhteistyöhön myös EU:n talouspoliittisessa komiteassa (Economic Policy Committee). Komiteassa valmistellaan EU:n talouspolitiikan periaatteita ja rakennepoliittisia kysymyksiä.

Tilastoasioita käsitellään raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomiteassa (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics) sekä Euroopan tilastofoorumissa (European Statistical Forum). Lisäksi Suomen Pankki on mukana taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) työskentelyssä sekä Euroopan pankkiviranomaisen (European Banking Authority, EBA) hallintoneuvostossa.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Suomen Pankin koulutusyhteistyö Venäjän keskuspankin kanssa jatkui vuonna 2017 asiantuntijatasolla ja käsitti neljä koulutustilaisuutta Suomen Pankissa. Koulutustilaisuuksien aiheina olivat arvopaperitilastointi, käteisen tarpeen ennustaminen, maksujärjestelmien toiminnan arviointi Suomen Pankin maksu- ja selvitysjärjestelmäsimulaattorin avulla ja sijoitusrahastojen valvonta. Sijoitusrahastojen valvontaan keskittynyt koulutustilaisuus järjestettiin yhteistyössä Finanssivalvonnan kanssa.

vii. Viestintä

Viestintä tukee Suomen Pankin vision saavuttamista ja välittää keskeisille kohderyhmille tietoa rahapolitiikasta, makrovakaudesta, pankkitoiminnasta ja rahahuollosta. Tehokkaalla ja kohdennetulla viestinnällä lisätään suomalaisten tietämystä keskuspankin toiminnasta.

Vuonna 2017 viestinnän keskiössä olivat raha- ja makrovakauspolitiikan teemat, digitalisaation hyödyntäminen, talousosaaminen ja Suomi 100 -juhlavuosi.

Tammikuussa 2017 julkaistiin kaksi uutta verkkopalvelua: kokonaan uudistettu pääsivusto Suomenpankki.fi sekä Suomi 100 -vuoden kunniaksi koottu, Suomen Pankin taidekokoelmaa esittelevä palvelu Kansakunnanomaisuutta.fi. Samaan aikaan Suomen Pankki avasi juhlavuoden kunniaksi ovensa yleisölle neljän päivän ajaksi. Rahamuseossa kävi vuoden aikana noin 15 000 vierailijaa, ja museossa järjestettiin 41 yleisö- ja sidosryhmätilaisuutta.

Opettajille suunnattuja Talous tutuksi -koulutuksia järjestettiin yhdessä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Generation €uro -kilpailun järjestämistä jatkettiin yhteistyössä Euroopan keskuspankin kanssa.

viii. Strategian toteutuminen

Vuonna 2017 strategiatyössä keskityttiin keinoihin, joilla vahvistetaan Suomen Pankin kykyä toimia avoimena ja osaavana digitaalisen ajan keskuspankkina, vaikuttavana raha- ja makrovakauspolitiikan asiantuntijana sekä luotettuna neuvonantajana talouspolitiikassa ja Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämisessä. Pankin strategiset toimeksiannot liittyivät varautumiseen Nordean pääkonttorin sijoittamispäätöksen vaikutuksiin, osallistumiseen Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämistä koskevaan suomalaiseen keskusteluun, pankkiunionin saattamiseen päätökseen, pääomamarkkinaunionin toteuttamisen edistämiseen ja toimintatapojen uudistamiseen kyberturvallisuustyössä. Strategisina toimeksiantoina olivat lisäksi selvitykset digitaalisesta keskuspankkirahasta ja pankkisektorin tulevaisuudesta. Suomen Pankin tutkimustoiminnan hyödyntämistä raha- ja makrovakauspolitiikan tarpeisiin vahvistettiin entisestään.

1.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita

Hallintoa ja johtokuntaa koskevat asiat

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli seuraavat viranhoitoon liittyvät jäsenyydet:

Johtokunnan puheenjohtaja *Erkki Liikanen*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, jäsen
- Euroopan järjestelmäriskikomitean (ESRB) hallintoneuvosto, jäsen
- Euroopan keskuspankin tarkastuskomitea, puheenjohtaja
- Kansainvälisen valuuttarahaston hallintoneuvosto, jäsen

Johtokunnan varapuheenjohtaja *Seppo Honkapohja*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, pääjohtajan varajäsen

Johtokunnan jäsen *Marja Nykänen*

- Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitea (EFC), jäsen

Johtokunnan jäsen *Olli Rehn*

- Kansainvälisen valuuttarahaston hallintoneuvosto, varajäsen
- Finanssivalvonnan johtokunta, puheenjohtaja

Lisäksi johtokunnan jäsenillä oli muita sivutoimia ja luottamustehtäviä, jotka pankkivaltuusto on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 17 §:n nojalla hyväksynyt.

Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2017 ja tilintarkastus

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talousperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 §:n mukaisesti tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Suomen Pankin taseen loppusumma vuodelta 2017 on 111 329 milj. euroa ja tilikauden tulos 156 milj. euroa. Kertomusvuoden tilinpäätös on esitelty yksityiskohtaisesti (tase, tuloslaskelma, tilinpäätöksen laatimisperiaatteet sekä taseen ja tuloslaskelman liitetiedot) tämän kertomuksen liitteessä.

Suomen Pankin tilintarkastajat

Eduskunta toimitti 16. kesäkuuta 2015 Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin ja myöhemmin täydennysvaalin ja valitsi tilintarkastajiksi seuraavat henkilöt:

Kiviranta, Esko, kansanedustaja
Lauslahti, Sanna, kansanedustaja (pj.)
Rinne, Antti, kansanedustaja
Koskela, Markku, KHT
Sandell, Tom, KHT

Tilintarkastajien henkilökohtaiset varajäsenet:

Tölli, Tapani, kansanedustaja
Eestilä, Markku, kansanedustaja
Ihalainen, Lauri, kansanedustaja
Riippi, Hannu, KHT
Vahtera, Pauli, KHT.

Tilintarkastajien Antti Rinteen ja Tom Sandellin sekä heidän varajäsentensä Lauri Ihalaisen ja Pauli Vahteran pyydettyä vapautusta tehtävästä Eduskunta toimitti täydennysvaalin 3.5.2017 ja valitsi heidän tilalleen tilintarkastajiksi seuraavat henkilöt:

Kankaanniemi, Toimi, kansanedustaja
Kauppila, Lotta, KHT.

Heidän henkilökohtaisiksi varajäsenikseen valittiin seuraavat henkilöt:
Kaj Turunen, kansanedustaja
Veli Vanhanen, KHT.

Tilintarkastajien varajäsenen Kaj Turusen pyydettyä vapautusta tehtävästä eduskunta valitsi 16.5.2017 täydennysvaalissa tilintarkastajien varajäseneksi kansanedustaja Ville Tavion.

Tilintarkastajien puheenjohtajana toimi kansanedustaja Sanna Lauslahti ja sihteerinä professori, KTT, KHT Markku Koskela.

Kertomusvuotta edeltäneen vuoden 2016 tilintarkastus

Tilintarkastajat, kansanedustaja Sanna Lauslahti, kansanedustaja Esko Kiviranta, kansanedustaja Antti Rinne, ekonomi, KHT, JHTT Tom Sandell ja sihteerinä professori, KTT, KHT Markku Koskela suorittivat 7.–10. maaliskuuta 2017 Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2016.

Eduskunnan valitsemat tilintarkastajat kiinnittivät huomiota tilivuoden 2016 tilintarkastuksen yhteenvedossa IT-palveluiden suuriin ulkopuolisiin kustannuksiin ja pitivät tarpeellisena, että IT-hankkeissa tehdään kustannus-hyötyanalyysi siitä, missä määrin on perusteltua käyttää ulkopuolisia palveluja ja missä

määrin on perusteltua palkata omaa henkilökuntaa. Tilintarkastajat kiinnittivät huomiota myös siihen, että hankintoja toteutettaessa tulee varmistaa riittävä hankintaosaaminen. Hankintojen kustannuksia tulee tarkastella koko elinkaaren ajalta, ja suurimpien hankintojen osalta tulee olla riittävä jälkiseuranta hankinnoille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Lisäksi tilintarkastajat totesivat, että makrovakausvälineiden kehittäminen oli edennyt hyvin, ja kannustivat jatkamaan näiden välineiden kehittämistä edelleen.

Kertomusvuoden 2017 tilintarkastus

Tilintarkastajat, kansanedustaja Sanna Lauslahti, kansanedustaja Esko Kiviranta, kansanedustaja Toimi Kankaanniemi, KHT Lotta Kauppila ja KHT Markku Koskela suorittivat 6.–9. maaliskuuta 2017 Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2017.

Tilintarkastajat totesivat saaneensa riittävän selvityksen toimenpiteistä, joihin Suomen Pankki ja Finanssivalvonta ovat ryhtyneet edellisen tilikauden tilintarkastuspöytäkirjassa esitettyjen huomioiden suhteen.

KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät.

Tilivuoden 2017 tilintarkastuksen yhteenvedossa eduskunnan tilintarkastajat esittivät, että makrovakausvälineiden kehittämistä jatketaan niin, että rahoitusmarkkinoiden kyky suojautua vakavilta häiriöiltä varmistetaan. Tilintarkastajat totesivat, että mikäli Nordea Oyj:n kotivaltioksi tulee Suomi, tämä merkitsee valvottavan finanssisektorin mittavaa kasvua. Tämä edellyttää, että Finanssivalvonnan resursseja vahvistetaan vastaamaan lisääntyneitä työmääriä ja vastuita. Tilintarkastajat totesivat, että rahoitusmarkkinoiden murroksessa ja digitalisaation edetessä perinteisten toimijoiden rinnalle syntyy uusia toimijoita. Tilintarkastajat kiinnittivät huomiota rahoitusalalla nopeasti etenevän, sinänsä myönteisen digitalisaation vaatimiin ohjauksen, valvonnan ja hallinnon kehittämistarpeisiin. Tilintarkastajat yhtyivät Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan huoleen siitä, että kotitalouksien velkaantumisen kasvu jatkuu nopeana ja valtaosa kasvusta kohdistuu asuntorahoitukseen. Vakiintuneiden rahoituskanavien rinnalle on syntynyt uusia, riittävän viranomaisvalvonnan ulkopuolella olevia rahoitusmuotoja, ja näitä on varsinkin uusissa asunto-osakeyhtiössä.

Tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Suomen Pankista annetun lain 21 §:n mukaan Suomen Pankin voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan pankkivaltuusto voi kuitenkin päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi on perusteltua.

Kertomusvuotta edeltäneen vuoden 2016 tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto vahvisti kokouksessaan 17.3.2017 pankin tuloksen ja taseen vuodelta 2016.

Pankkivaltuusto päätti 17.3.3.2017, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 130 569 338,99 euroa, käytetään seuraavasti: voitosta 39 569 338,99 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 91 000 000,00 euroa siirretään valtion tarpeisiin.

Johtokunnan voitonjakoehdotus vuodelta 2016 perustui Suomen Pankista annetun lain (214/1998) tilinpäätöstä, rahoitustuloa ja voitonjakoa koskevien säännösten lisäksi Suomen Pankin tasepolitiikan linjauksiin ja pankin strategiaan. Niiden mukaan tavoitteina ovat riskienhallinnan ja kustannustehokkuuden mahdollistama vakaa ja omaan pääomaan nähden kohtuullinen voitonjako sekä vakaan voitonjaon tekeminen mahdolliseksi pankin vakavaraisuutta vaarantamatta. Suomen Pankkia koskevan lain 21 §:n mukaan pankkivaltuusto voi tehdä päätöksen voiton käytöstä säädöksen pääsäännöstä (½–½) poike-

ten, kun se pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi on perusteltua. Kokouksessaan 17. maaliskuuta 2017 pankkivaltuusto päätti, että Suomen Pankkia koskevan lain (214/1998) 11 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 21 §:n 2 momentin nojalla vuoden 2016 voitosta, 130 569 338,99 euroa, siirretään 39 569 338,99 euroa vararahaston kartuttamiseen ja 91 milj. euroa valtion tarpeisiin.

Kertomusvuoden 2017 tuloksen ja taseen vahvistaminen ja voitonjakoehdotus

Pankkivaltuusto päätti 23.3.2018, että Suomen Pankin kertomusvuoden voitto, 156 132 672,68 euroa, käytetään seuraavasti:

Voitosta 52 132 672,68 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 104 000 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Suomen Pankin riskit

Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden riskit muodostuvat markkina-, luotto- ja likviditeettiriskistä. Sijoitustoimintaan liittyy myös operatiivisia riskejä. Suomen Pankki tarkastelee rahoitusvarallisuutta itsenäisenä kokonaisuutena. Rahoitusvarallisuutta koskevaan päätöksentekoon vaikuttavat myös taseen muut erät.

Markkinariski tarkoittaa markkinahintojen vaihtelun aiheuttamia rahoitusvarallisuuden arvonmuutoksia. Suomen Pankki sijoittaa rahoitusvarallisuuttaan usean valuutan määräisenä sekä korko- että osakemarkkinoille, joten Suomen Pankki altistuu valuuttakurssien, korkojen ja osakkeiden hintojen muutoksista aiheutuville riskeille. Valuuttakurssiriski on edelleen Suomen Pankin merkittävin riski. Suomen Pankin valuuttavarannon suuruus on mitoitettu keskuspankkitehtävien edellyttämälle tasolle. Valuuttakurssiriskiä hallitaan hajauttamalla sijoitukset useampiin valuuttoihin. Valuuttavarannon tavoitekoko ja jakautuminen eri valuuttoihin määritetään lähtökohtaisesti kolmen vuoden välein. Viimeisin määritys tehtiin alkuvuonna 2016. Korkoriskiä hallitaan tekemällä sijoituksia juoksuajaltaan eripituisiin korkoinstrumentteihin. Suomen Pankki määrittää korkosijoitusvarallisuudelleen tavoiteduraatiot valuutoittain. Suomen Pankin kaikkien korkosijoituksien modifioitu duraatio oli vuoden 2017 lopussa sama kuin edellisen vuoden lopussa eli noin 1,8.

Sijoitustoimintaan liittyvän kokonaismarkkinariskin määrää mitataan päivittäin VaR-luvun avulla. VaR-lukua käytetään myös rajoitettaessa korkosijoitusvarallisuuden korkoriskiä suhteessa vertailuindeksiin. Tietoa kokonaismarkkinariskin VaR-luvun vaihtelusta vuoden 2017 aikana löytyy Suomen Pankin vuosikertomuksesta.

Suomen Pankki hallitsee sijoitustoimintaansa liittyvää luottoriskiä hajauttamalla limiittien avulla sijoitukset useisiin liikkeeseenlaskijoihin ja käyttämällä sijoitustoiminnassaan useita vastapuolia. Lisäksi sijoitustoiminnan vastapuolien ja liikkeeseenlaskijoiden on täytettävä niille ennalta asetetut kriteerit muun muassa luottokelpoisuuden suhteen. Käytettävät kriteerit uudistettiin vuoden 2017 aikana. Luotokelpoisuuden arvioinnissa hyödynnetään muun muassa luottoluokittajien antamia julkisia luottoluokituksia sekä markkinapohjaisia indikaattoreita. Luottoriskin hallinnassa käytetään myös erillistä luottoriski-VaR-menetelmää.

Likviditeettiriskiä hallitaan pitämällä valtaosa varallisuudesta sijoituksissa, jotka ovat helposti, nopeasti ja pienin kustannuksin muutettavissa rahaksi. Lisäksi likviditeettiriskiä hallitaan rajoittamalla sijoitusosuutta yksittäisten liikkeeseenlaskujen tai liikkeeseenlaskijan velan kokonaismäärän suhteen. Joidenkin instrumenttien maturiteetin pituudelle on asetettu rajoitteita, ja myös arvopapereiden lainausta ja lyhyeksimyyntiä on rajoitettu.

Operatiivisiin riskeihin kuuluvat muun muassa henkilöstö- ja tietojärjestelmäriskit. Niitä hallitaan esimerkiksi säännöllisesti testatuin ja riittävin varajärjestelyin sekä hyvin dokumentoitujen työnkulkujen ja työohjeiden avulla.[7]

Kokonaisriskit

Rahoitusvarallisuuden sijoittaminen ja rahapolitiikan toteuttaminen aiheuttavat riskejä Suomen Pankille. Riskejä hallitaan, ja Suomen Pankki varautuu niihin riskipuskureilla. Suomen Pankki kartoittaa operatiivisia riskejä toiminnansuunnittelun yhteydessä ja hallitsee niitä hajautetusti päivittäisessä toiminnassa.

Rahoitusvarallisuus

Suomen Pankin rahoitusvarallisuus (noin 14 mrd. euroa) altistuu valuuttakurssi-, korko-, osake-, kiinteistö- ja luottoriskeille. Valuuttakurssiriski aiheuttaa suurimmat vaihtelut rahoitusvarallisuuden arvoon. Suomen Pankki hajauttaa valuuttakurssiriskiä sijoittamalla Yhdysvaltain dollareiden lisäksi Englannin puntaan ja Japanin jeniin. Valtaosa rahoitusvarallisuudesta on lyhyitä joukkovelkakirjoja. Rahoitusvarallisuuden korkosijoitusten keskimääräinen juoksuaika vuoden lopussa oli 1,8 vuotta. Rahoitusvarallisuuden luottoriskiä hallitaan luottokelpoisuusvaatimuksilla ja limiiteillä. Kansainvälisille osake- ja kiinteistömarkkinoille tehdyt sijoitukset hajauttavat rahoitusvarallisuuden riskejä.

Rahapoliittiset operaatiot

Eurojärjestelmä toteuttaa rahapoliittiset operaatiot hajautetusti. Lähtökohtana on, että kansalliset keskuspankit jakavat operaatioiden riskit ja tuotot yhteisesti, jolloin kunkin keskuspankin osuus määräytyy sen pääoma-avaimen mukaan. Ensimmäisen ja toisen katettujen joukkolainojen osto-ohjelman sekä julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman valtionlainaosuuden riskit kantaa kuitenkin kukin keskuspankki itse.

Eurojärjestelmä toteuttaa rahoitusoperaatiot vakavaraisten vastapuolien kanssa riittäviä vakuuksia vastaan. Eurojärjestelmän taseessa oli vuoden 2017 lopussa perusrahoitusoperaatioita noin 3 mrd. euroa ja pitempiaikaisia rahoitusoperaatioita noin 761 mrd. euroa. Kohdennetut pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot (TLTRO) vastaavat luottoriskiltään tavallisia rahoitusoperaatioita, mutta ovat maturiteetiltaan niitä pidempiä ja kiinteäkorkoisia.

Epätavanomaiseen rahapolitiikkaan liittyvistä osto-ohjelmista voidaan yhteenvetona todeta seuraavaa:

- Vuonna 2012 lopetettu arvopaperimarkkinoita koskeva ohjelma on pienentynyt erääntymisten myötä. Suomen Pankin pääoma-avaimen mukaiset osuudet osto-ohjelman maiden velkakirjoista olivat vuoden 2017 lopussa seuraavat: Espanja 308 milj. euroa, Irlanti 128 milj. euroa, Italia 869 milj. euroa, Kreikka 159 milj. euroa ja Portugali 127 milj. euroa. Vuonna 2012 päättyneen toisen katettujen joukkolainojen osto-ohjelman määrä oli Suomen Pankin taseessa vuoden 2017 lopussa enää 97 milj. euroa.

- Käynnissä olevaan laajennettuun omaisuuserien osto-ohjelmaan kuuluvat katettujen joukkolainojen, omaisuusvakuudellisten arvopapereiden, julkisen sektorin velkapapereiden sekä yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmat. Osto-ohjelman koko oli vuoden 2017 lopulla yhteensä 2 286 mrd. euroa. Eurojärjestelmä on päättänyt, että laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman netto-ostot ovat tammikuusta 2018 alkaen 30 mrd. euroa kuukaudessa syyskuuhun 2018 asti. EKP:n neuvosto on ilmoittanut olevansa valmis kasvattamaan ostojen määrää ja/tai pidentämään ohjelman kestoa tarvittaessa.

- Kansallisten keskuspankkien ostamat valtionlainat ja valtiosidonnaiset lainat muodostavat 80 % julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta. Suomen Pankki ostaa ohjelman puit-

[7] Eräitä riskienhallinnan käsitteitä on kuvattu tarkemmin tämän kertomuksen liitteessä 2. Lisätietoa rahoitusvarallisuuden riskienhallinnasta sekä määritelmiä löytyy myös Suomen Pankin vuosikertomuksen kohdasta ”Riskienhallinnan liitetiedot”.

teissa ennen kaikkea Suomen valtion velkakirjoja, joiden riskit se kantaa itse. Yhteiseurooppalaisten laitosten lainoista koostuvien yhteisen riskin ostojen osuus on 10 % ohjelmasta. Lisäksi EKP:n osuus ohjelman ostoista on 10 %.

Eurojärjestelmän rahapoliittisten operaatioiden kokonaismäärä kasvoi vuoden 2017 aikana noin 900 mrd. euroa (taulukko 1). Rahoitusoperaatioiden määrä kasvoi noin 168 mrd. euroa ja rahapoliittisten osto-ohjelmien määrä noin 732 mrd. euroa.

Taulukko 1. Rahapolitiikan operaatioiden määrä kertomusvuoden lopussa (milj. euroa)

Milj. euroa	*Eurojärjestelmä*	*Suomen Pankin laskennallinen osuus (*)*
Rahoitusoperaatiot	*764 310*	*13 643*
Katettujen joukkolainojen osto-ohjelmat	*251 506*	*4 489*
Arvopaperimarkkinoita koskeva ohjelma	*89 134*	*1 591*
Omaisuusvakuudellisten arvopaperien osto-ohjelma	*25 015*	*447*
Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma	*1 888 764*	*33 714*
Yritssektorin velkapapereiden osto-ohjelma	*131 593*	*2 349*
**Laskennallinen osuus (1,785%) koko eurojärjestelmän (ml. EKP) operaatioista.*		

Taseen kokonaisriskit

Suomen Pankki mittaa kokonaisriskejä vakiintuneita menetelmiä käyttäen. Taseeseen kohdistuvia markkina- ja luottoriskejä arvioidaan Value-at-Risk-perusteisilla malleilla ja erityisesti tarkastellaan huonointa prosenttia mallin tulemista. Riskiarviota täydentävät stressitestit, joiden avulla Suomen Pankki arvioi mahdollisten, mutta epätodennäköisten skenaarioiden aiheuttamia tappioita. Suomen Pankki raportoi riskeistään verkkopalvelussaan neljännesvuosittain.

Rahoitusvarallisuuden ja rahapolitiikan yhteenlasketut riskit vuoden horisontilla olivat vuoden 2017 lopussa 1,9 mrd. euroa (pl. kullan riski, kuvio 11). Riskiluku on muuttunut vuoden aikana vain vähän.[8]

Vuoden 2017 lopussa Suomen Pankin koko oman pääoman määrä oli 8,8 mrd. euroa. Tästä kanta- ja vararahaston osuus oli 2,6 mrd. euroa, varausten osuus (ilman eläkevarausta) 4,0 mrd. euroa ja arvonmuutostilien osuus 2,3 mrd. euroa. Suomen Pankin riskipuskurit pienenivät vuonna 2017 valuuttakurssien arvonmuutostilien pienenemisen vuoksi.

Laajennetussa omaisuuserien osto- ohjelmassa on ostettu merkittäviä määriä pitkiä joukkovelkakirjoja, joiden korkotuotto on kiinteä ja varsin alhainen. Ostot näkyvät taseen vastattavaa puolella vaihtuvakorkoisten keskuspankkitalletusten kasvuna. Mikäli korkotaso nousee, myös keskuspankkitalletuksille maksettava korko nousee, mikä pienentää keskuspankin korkokatetta. Erityisesti julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma on kasvattanut Suomen Pankin korkoriskiä merkittävästi, sillä Suomen Pankin taseessa oli osto-ohjelman velkakirjoja vuoden lopulla noin 28 mrd. euroa.

Suomen Pankin tase kasvoi vuoden 2017 aikana 32 mrd. euroa, mistä noin 17 mrd. euroa aiheutui rahapolitiikan operaatioiden kasvusta. Merkittävä osa taseen kasvusta johtui siitä, että Suomen Pankin vastapuolten keskuspankkitalletukset lisääntyivät 29 mrd. eurolla, mikä kasvatti myös eurojärjestelmän sisäisiä saatavia.

Rahapolitiikan toteuttaminen sekä rahoitusjärjestelmän vakauden ja toimivuuden turvaaminen ovat keskuspankin ydintehtäviä. Tehtävän toteuttamiseen sisältyy riskejä, joista voi aiheutua tappioita. Suomen Pankki on varautunut riskeihin huolehtimalla taseen vahvuudesta eli kartuttamalla varauksia ja

[8] Koska kullan arvonmuutostili kattaa yli puolet kullan arvosta, on sen riski laskettu erikseen. Suomen Pankin vuosikertomuksessa (ks. Riskienhallinnan liitetiedot) on esitetty kullan riskiluku ja Suomen Pankin kokonaisriskiluku kulta mukaan luettuna.

omia pääomia sekä vähentämällä tarvittaessa rahoitusvarallisuuden riskejä. Suomen Pankin vakavaraisuus riittää kattamaan sen tehtävien hoitamisesta aiheutuvat riskit.

Kuvio 11. Suomen Pankin kokonaisriskit ja oma pääoma 2017

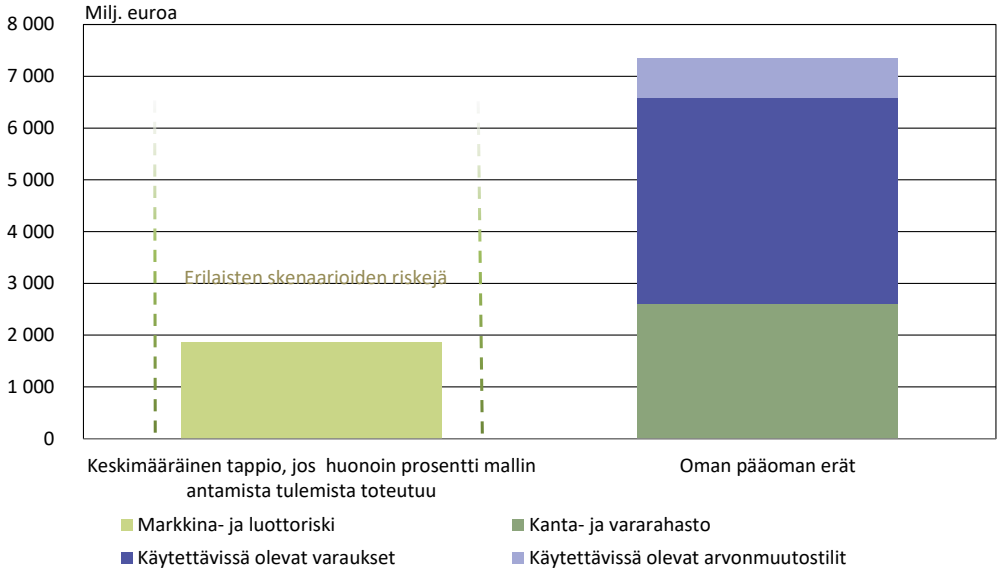

Lähde: Suomen Pankki.

Lisätietoja Suomen Pankin riskienhallinnasta, kokonaismarkkinariskin mittaamisesta, riskitunnusluvuista ja Suomen Pankin sijoituksiin liittyvistä jakaumista kertomusvuonna löytyy Suomen Pankin vuosikertomuksesta.

Muita käsiteltyjä asioita

Pankkivaltuuston keskeisistä työskentelytavoista yhden muodostavat Suomen Pankin johtokunnan kanssa käydyt kokouskeskustelut maailmantalouden, euroalueen ja Suomen taloudellisesta kehityksestä, EKP:n rahapolitiikasta, euroalueen rahoitusjärjestelmästä sekä muista talous- ja rahapolitiikkaa ja rahoitussektoria koskevista ajankohtaisista asioista.

Kertomusvuonna pankkivaltuuston kokouksissa pidettiin alustuksia ja käytiin keskusteluja monista eri teemoista.

Kokouksissa käsiteltiin euroalueen talouden näkymiä, rahapolitiikkaa, rahoitusjärjestelmän tilaa sekä rahapolitiikan strategiaa ja tulonjakovaikutuksia. Lisäksi käsiteltiin kansainvälistä talouskehitystä ja talouspolitiikkaa laajemmin, Yhdysvaltain uuden hallinnon talouspolitiikkaa, Kiinan talouskehitystä ja erityisesti yksityisen sektorin velkaantumisen merkitystä talouskehityksen riskien kannalta sekä Venäjän talouden tilaa ja talousuudistuksia Venäjällä. Myös kryptovaluuttojen merkityksestä keskusteltiin sekä digitalisaatiosta seuraavien mittaushaasteiden vaikutuksesta kansantalouden kokonaiskuvan hahmottamiseen.

Suomen talouden osalta käsiteltiin rahoitusjärjestelmän vakautta, ajankohtaista taloustilannetta, työn tuottavuuden kasvun hidastumista, kustannuskilpailukyvyn kehitystä, yritysrahoituksen saatavuutta,

vienninedistämistoimintaa, asuntorahoituksen ja erityisesti taloyhtiölainojen kehitystä sekä talouden rakennemuutosta alueellisen kehityksen kannalta.

Osa 2. Finanssivalvonta kertomusvuonna

Tässä osassa kuvataan yleisellä tasolla ja pääpiirteissään Finanssivalvonnan (Fiva) toimintaa ja EU:n finanssivalvontaa ja sen toteutusta kertomusvuonna. Kuvauksen painopiste on pankkivaltuuston toiminnassa ja sen toiminnan kannalta keskeisissä asioissa. Yksityiskohtaisemmin Finanssivalvonnan toimintaa kertomusvuonna on kuvattu sekä julkaisussa *Finanssivalvonnan toimintakertomus 2017* että Finanssivalvonnan johtokunnan pankkivaltuustolle antamassa kertomuksessa (*Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2017*). Nämä kertomukset on luettavissa Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

Lisätietoa Finanssivalvonnan tapahtumista ja toimintaympäristöstä löytyy myös monista muista julkaisuista ja raporteista. Finanssivalvonta tuottaa esimerkiksi valvottavien taloudellista tilaa ja riskejä käsitteleviä analyysiartikkeleita sekä julkaisee valvottavien vakavaraisuusluvut. Nämä ovat luettavissa Finanssivalvonnan verkkosivuilta.[9]

Suomen Pankki julkaisee vuosittain rahoitusjärjestelmän tilaa ja vakautta käsitteleviä kirjoituksia ja raportteja.[10] Lisäksi EKP tuottaa vuosittain raportteja, jotka käsittelevät euroalueen rahoitussektorin ja -markkinoiden toimintaympäristöä ja vakautta.[11]

2.1 Finanssivalvonnan tehtävät, pankkivaltuuston asema ja Finanssivalvonnan hallinto

Finanssivalvonnan tehtävät ja pankkivaltuuston asema

Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan riippumaton siitä. Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan.

Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Pankkivaltuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta.

Finanssivalvonnan hallinto

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi.

Finanssivalvonnan johtokunnan puheenjohtajana toimi Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja *Pentti Hakkarainen* 31.1.2017 saakka ja 1.2.2017 lukien Suomen Pankin johtokunnan jäsen Olli Rehn varajäsenenään osastopäällikkö *Katja Taipalus*. Varapuheenjohtajana toimi valtiosihteeri kansliapäällikkönä *Martti Hetemäki* valtiovarainministeriöstä varajäsenenään neuvotteleva virkamies *Jaakko*

[9] Ks. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Pages/Default.aspx.
[10] Ks. https://www.eurojatalous.fi/.
[11] Ks. esimerkiksi Financial Stability Review -raportit, jotka ovat julkisia ja jotka löytyvät EKP:n verkkosivuilta osoitteesta http://www.ecb.europa.eu/pub/fsr/.

Weuro. Johtokunnan muina jäseninä toimivat ylijohtaja *Outi Antila* sosiaali- ja terveysministeriöstä varajäsenenään ylimatemaatikko *Mikko Kuusela* 7.2.2017 asti ja johtaja *Hannu Ijäs* 9.2.2017 alkaen sekä varatuomari *Pirkko Juntti* ja valtiot. toht. *Vesa Vihriälä*.

Finanssivalvonnan johtajana toimi varatuomari, ekonomi Anneli Tuominen.

Johtokunnan sihteerinä toimi kertomusvuonna Finanssivalvonnan johtava lakimies Pirjo Kyyrönen.

2.2 EU:n finanssivalvonta, pankkiunioni ja EKP:n toiminta pankkivalvojana

EU-maiden pankkiunioni koostuu kolmesta ns. pilarista: 1) yhteinen valvontamekanismi, 2) yhteinen kriisinratkaisumekanismi ja 3) eurooppalainen talletussuojajärjestelmä. Yhteisen valvontamekanismin ja yhteisen kriisinratkaisumekanismin perustana on ns. sääntökirja, jota noudatetaan kaikissa EU-maissa. Sillä tavoitellaan sääntelyn, valvonnan ja kriisinratkaisun yhdenmukaisuutta eri maissa.

Pankkiunionin nykytila ja kehitysnäkymiä jatkossa kuvataan tarkemmin erityisteemakirjoituksessa #3 ”Pankkiunioni: Nykytila ja kehitys jatkossa”, joten tässä on vain lyhyt yhteenveto sen keskeisistä osista:

- *Pankkiunionin ensimmäinen pilari – yhteinen valvontamekanismi:* Kertomusvuosi 2017 oli yhteisen valvontamekanismin kolmas toimintavuosi. Euroopan keskuspankin suorassa valvonnassa ovat kaikki euroalueella toimivat merkittävät luottolaitokset. Suomesta suorassa valvonnassa olivat kertomusvuoden aikana Nordea Pankki Suomi, OP Ryhmä, Danske Bank ja Kuntarahoitus. Suomessa Finanssivalvonta osallistuu merkittävien luottolaitosten valvontaan, valvontamekanismin päätöksentekoon sekä vastaa vähemmän merkittävien pankkien suorasta valvonnasta.[12] Pankkiunionin muodostamisen myötä EKP:lle annettiin myös makrovakauspolitiikkaan liittyvää toimivaltaa pankkiunionin jäsenmaissa. EKP:llä on oikeus kiristää EU:n vakavaraisuusasetukseen ja -direktiiviin sisältyvien makrovakausvälineiden käyttöä. EKP:n neuvosto tekee makrovakauspäätökset. EKP ja kansalliset keskuspankit yhdessä arvioivat rahoitusjärjestelmän heikkouksia ja häiriönsietokykyä EKPJ:n rahoitusvakauskomiteassa. Suomen Pankki valmistelee Finanssivalvonnan kanssa makrovakauspolitiikkaa koskevaa EKP-yhteistyötä.

- *Pankkiunionin toinen pilari – yhteinen kriisinratkaisumekanismi*: Yhteinen kriisinratkaisumekanismi koostuu EU:n yhteisestä kriisinratkaisuneuvostosta, yhteisestä kriisinratkaisurahastosta sekä kansallisista kriisinratkaisuviranomaisista. Yhteinen kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB) perustettiin uutena EU-virastona vuoden 2015 alussa, ja se hallinnoi yhteistä kriisinratkaisurahastoa (Single Resolution Fund, SRF), joka aloitti toimintansa vuoden 2016 alussa. Kriisinratkaisumekanismi mahdollistaa pankkien ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisun tilanteissa, joissa pankit joutuisivat vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin yhteisestä pankkivalvonnasta huolimatta. Keskeisen periaatteen mukaan vaikeuksiin ajautuneen pankin taakanjaosta vastaavat ensisijaisesti pankin omistajat ja velkojat. Yhteinen kriisinratkaisuneuvosto vastaa Nordean, OP Ryhmän, Danske Bankin ja Kuntarahoituksen kriisinratkaisusuunnittelusta ja kriisinratkaisusta. Suomessa kriisinratkaisuviranomainen on ollut kesästä 2015 alkaen Rahoitusvakausvirasto.[13] Virastolla on laajat valtuudet puuttua pankin toimintaan, kuten mm. ottaa pankki määräysvaltaansa, lunastaa ja luovuttaa omistusosuuksia, luovuttaa

[12] Yhteisen valvontamekanismin valvontaelin (Supervisory Board) valmistelee päätösluonnokset EKP:n neuvoston hyväksyttäviksi. Jos EKP:n neuvosto ei määräajan kuluessa vastusta päätösluonnosta, se katsotaan hyväksytyksi. Suomesta valvontaelimeen osallistuvat Finanssivalvonnan johtaja, EKP:n erikseen nimeämä edustaja sekä Suomen Pankin edustaja. Suomen Pankin johtokunnan entinen varapuheenjohtaja Pentti Hakkarainen nimitettiin EKP:n edustajaksi yhteisen valvontamekanismin valvontaelimeen kertomusvuoden helmikuussa.

[13] Valtiovarainministeriö vastaa viraston tulosohjauksesta ja valvonnasta, ja virasto toimii Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin yhteydessä. Virastolla on neuvottelukunta, jonka tehtävänä on varmistaa viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedonvaihto Rahoitusvakausviraston vastuulle kuuluvissa asioissa. Neuvottelukunta koostuu Rahoitusvakausviraston, valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan nimeämistä edustajista.

pankin varoja ja velkoja ja alentaa velkojen arvoa. Virasto osallistuu EU:n kriisinratkaisumekanismin toimintaan yhteisessä kriisinratkaisuneuvostossa ja kriisinratkaisukollegioissa. Virasto hoitaa myös talletussuojaan liittyviä tehtäviä ja hallinnoi Talletussuojarahastoa.

- *Pankkiunionin kolmas pilari – eurooppalainen talletussuojajärjestelmä*: Euroopan komissio teki marraskuussa 2015 esityksen uudeksi Euroopan laajuiseksi talletussuojajärjestelmäksi. Talletussuojajärjestelmän myöhempiä kehitysvaiheita ja -suunnitelmia on kuvattu tarkemmin erityisteemakirjoituksessa #3 ”Pankkiunioni: Nykytila ja kehitys jatkossa”.

Lisätietoa Euroopan finanssivalvontajärjestelmästä, yhteisestä valvontamekanismista ja yhteisestä kriisinratkaisumekanismista löytyy mm. seuraavilta sivustoilta:

- Finanssivalvonta: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/EU-valvonta/
- Euroopan keskuspankki: http://www.bankingsupervision.europa.eu/
- Rahoitusvakausvirasto: http://rvv.fi/yhteinen-kriisinratkaisumekanismi/
- Yhteinen kriisinratkaisuneuvosto: https://srb.europa.eu/

2.3 Finanssivalvonnan toiminta kertomusvuonna

Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan (laki Finanssivalvonnasta 1 §).

Finanssivalvonnan johtokunta on antanut kertomuksensa Finanssivalvonnan toiminnasta vuodelta 2017 pankkivaltuustolle (*Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnan toiminnasta 2017*). Kertomuksessa 1) kuvataan finanssimarkkinoiden tilaa ja Finanssivalvonnan strategiaa, 2) kerrotaan, kuinka Finanssivalvonta on toiminnassaan ottanut huomioon pankkivaltuuston kertomuksen vuodelta 2016, 3) esitetään yhteenveto Finanssivalvonnan toiminnasta vuonna 2017 ja vuoden 2017 tavoitteiden toteutumisesta, 4) kuvataan finanssimarkkinoiden vuotuista kuulemista sekä 5) esitetään arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2018.

Johtokunnan kertomuksessa todetaan, että Suomen talouden noususuhdanne vahvistui vuonna 2017 kansainvälisen talouden vetämänä. Talouden elpyminen ja rahoitusmarkkinoiden hyvä vire kohensivat myös finanssisektorin toimintaedellytyksiä.

Kertomuksessa todetaan mm. seuraavaa:

- ”Pankkisektorin vertailukelpoinen tulos pysyi ennallaan ja vakavaraisuus oli vahva. Pääomamarkkinoiden suotuisa kehitys nosti arvopaperisidonnaisia palkkiotuottoja erityisesti kertomusvuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Luottokannan volyymikasvu ja edullinen varainhankinta edesauttoivat korkokatteen positiivista kehitystä erittäin kilpailluilla asuntolainamarkkinoilla. Arvonalentumiset pysyivät edelleen alhaisina eikä luottokannan laadussa ollut havaittavissa heikentymistä. Toimialamurrokseen ja toisaalta digitalisaatioon liittyvät kehittämishankkeet nostivat pankkisektorin kuluja.”

- ”Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus pysyi hyvällä tasolla. Sijoitusmarkkinoiden kehitys oli vakuutusyhtiöiden kannalta suotuisa. Korkotason nousu pienensi pitkäaikaisen vastuuvelan määrää. Henkivakuutusyhtiöiden sijoitustuotot jäivät sektorin tasolla viime vuodesta. Henkivakuutusyhtiöiden maksutulo pysyi samalla tasolla kuin vuosi sitten. Vakuutusten uusmyynti oli edelleen vaimeaa. Vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulon kasvu on ollut pysähdyksissä jo vuoden 2015 alusta lähtien. Kilpailutilanteen kiristyminen laski vahinkovakuutusyhtiöiden lakisääteisten vakuutusten maksutuloa.”

Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle on saatavissa kokonaisuudessaan Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

Finanssivalvonnan vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

Seuraavassa tarkastellaan johtokunnan kertomuksen perusteella Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteiden toteutumista.

Kertomusvuonna Finanssivalvonta noudatti vuosiksi 2017−2019 päivitettyä strategiaansa, jossa korostetaan erityisesti toimintaympäristön mukana kehittyvää valvontaa, joka sisältää innovatiivisen ilmapiirin edistämisen. Henkilökuntaan panostaminen nostettiin painopisteeksi. Finanssivalvonnan strategia vuosille 2017–2020 uudistettiin vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Tämän lisäksi toteutettiin Finanssivalvonnan organisaatiomuutos, joka astui voimaan 1.9.2017. Muutoksen tavoitteena oli selventää organisaation sisäistä tehtävä- ja vastuujakoa sekä tehostaa toimintaa.

Finanssivalvonnan strategiset tavoitteet (toimintaympäristön mukaan muuttuva valvonta) ovat seuraavat: 1) finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta uhkaavien riskien torjuminen oikeasuhtaisella toiminnalla, 2) valvonnan syvyys määritetään valvottavan riskipitoisuuden ja asian merkittävyyden perusteella, 3) työssä painotetaan tarkastuksia ja teema-arvioita, 4) toiminta mukautetaan vastaamaan pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden muutoksia, 5) eurooppalaisessa sääntely- ja valvontatyössä painotetaan Suomen finanssimarkkinoiden kannalta kriittisiä alueita, 6) valvontatyö mitoitetaan vastaamaan rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta merkittävien sivuliikkeiden merkitystä Suomen finanssimarkkinoiden vakaudelle, 7) yhteistyötä pohjoismaisten valvojien kanssa tiivistetään Suomen finanssimarkkinoiden vakauden ja luottamuksen edistämiseksi ja 8) innovaatiomyönteisen ilmapiirin edistäminen finanssisektorilla.

Muita strategisia tavoitteita (laadukas ja tehokas) ovat yhtenäisen riskiperusteisen valvontakäytännön edistäminen EU:ssa, EU-viranomaisten ohjeistuksen ja EKP:n valvontakäytäntöjen kattava hyödyntäminen, täysipainoinen digitalisaation hyödyntäminen, standardisoidut ja tehokkaat prosessit sekä ajan tasalla olevat raportointi- ja analyysijärjestelmät. Lisäksi Finanssivalvonnalla on strategisia tavoitteita (asiantunteva ja arvostettu), jotka liittyvät henkilöstön osaamisen kehittämiseen, esimiestyöhön, työnantajakuvaan sekä viestintään.

Toimintaympäristön mukana muuttuva valvonta

Finanssivalvonnan vuoden 2017 toiminnasta Finanssivalvonnan johtokunta toteaa, että Suomen finanssimarkkinoiden vakaus säilyi hyvänä, mutta rakennemuutokset sekä pankki-, vakuutus- että arvopaperisektoreilla jatkuivat. Digitalisaation aiheuttamat muutospaineet finanssisektorilla tarkoittavat, että rakennemuutoksia nähdään todennäköisesti myös tulevaisuudessa.

Nordean pääkonttorin siirtymiseen varauduttiin uudistamalla pankkivalvonnan organisaatiorakennetta, suunnittelemalla tarvittavia rekrytointeja ja aloittamalla pääkonttorin siirtoon liittyvän toimilupahakemuksen käsittely. Valmistautumista tehtiin hyvässä yhteistyössä EKP:n ja Ruotsin Finansinspektionin kanssa.

Finanssivalvonta toteutti riskiarviointiin perustuvaa tarkastus- ja valvontatoimintaa sekä osallistui sääntelyn valmisteluun. Teema-arvioissa ja valvojan arvioissa ei suunnitelman mukaista toteutumisastetta täysin saavutettu.

Suorassa valvonnassa olevia pankkeja (ns. Significant Institutions eli SI-pankkeja) valvottiin euroalueen yhteisen valvontamekanismin (Single Supervisory Mechanism, SSM) valvontasuunnitelmien mukaisesti. SSM on kiinnittänyt huomiota pankkien vakavaraisuuslaskennassa käytettävien sisäisten mallien antamien riskipainojen suureen vaihteluun pankkien välillä ja aloittanut tämän takia laajan sisäisten mallien tarkastusohjelman. Näitä tarkastuksia tehtiin myös suomalaispankeissa.

Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien pankkien (Less Significant Institutions eli EKP:n epäsuorassa valvonnassa olevat pankit, ns. LSI-pankkit) valvonnassa otettiin käyttöön EKP:n menetelmiä. Esimerkiksi LSI-pankkien valvojan arvion menetelmää uudistettiin ja LSI-tarkastuksissa hyödynnettiin

SI-pankkien tarkastusmetodologiaa EKP:n valvontamenetelmiä soveltaen. Riskiperusteisen valvonnan kehittäminen ei toteutunut suunnitellusti mm. käynnissä olleen organisaatiouudistuksen ja suuren täyttämättömien vakanssien määrän takia.

Pankkisektorin valvonnassa painotettiin lisäksi luotettavan hallinnon ja ongelmaluottojen raportoinnin valvontaa. Ongelmaluottojen raportoinnissa kiinnitettiin huomiota erityisesti ns. lainanhoitojoustosaamisten raportointiin.

Vakuutusvalvonnan resurssien ja valvontatoimien kohdistamiseen vaikuttivat toimialalla tapahtuneet muutokset, jotka liittyivät pääosin valvottavien organisaatiomallien ja toimintatapojen uudistuksiin. Vahinko- ja henkivakuutussektorilla laadittiin ryhmä- ja yhtiökohtaiset valvontasuunnitelmat. Sektorilla tehtiin teema-arvio ulkoistamisista ja valmisteltiin teema-arviota riski- ja vakavaraisuusarvion laadun arvioinnista. EIOPAn valvontakäsikirjan mukaisia valvontakäytäntöjä otettiin käyttöön.

Eläkeuudistus ja työeläkelaitosten uusi vakavaraisuussääntely astuivat voimaan. Valvontaa kohdistettiin uuden vakavaraisuussäännösten käyttöönottoon sekä käytäntöjen yhdenmukaisuuteen. Muita tarkastuskohteita olivat työhyvinvointitoimintaa ja työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoa koskevat laajat teematarkastukset. Työeläkelaitosten osalta Finanssivalvonta painotti työeläkevarojen käytön asianmukaisuutta.

Makrovakausvalvonnassa korostui kotitalouksien velkaantuneisuuden pitkään jatkunut kasvu. Finanssivalvonta reagoi korkeaan velkaantuneisuuteen päättämällä, että asuntolainojen riskipainoja korotetaan 1.1.2018 alkaen. Lisäksi tehtiin analyysiä ns. tuloperusteisten makrovakausvälineiden käyttöönotosta Suomessa. Kulutusluottojen voimakkaaseen kasvuun reagoitiin toteuttamalla loppuvuodesta luottolaitosten kulutusluotonantoa koskeva teema-arvio, jonka kohderyhmään sisältyivät myös rajan yli kulutusluottoa tarjoavat ulkomaiset toimijat.

Laadukas ja tehokas

Raportoinnin hallinnan työvälineet kehittyivät, mutta edelleen joitakin järjestelmien puutteita jouduttiin paikkaamaan manuaalisella työllä. Raporttien tarkastusten automatisointi aloitettiin. Toimijoiden informointia sääntelymuutoksista ja sääntelystä lisättiin, samoin informointikanavia. Rahoitusvälineiden kaupankäynnin valvontaa tukevan ja tehostavan Signaali- ja analyysijärjestelmän hankinta kilpailutettiin.

Toiminnansuunnittelu- ja raportointiprosessi muutettiin uudistetun strategian mukaisesti toiminnan tuloksellisuutta korostamaan. Myös työajanseuranta uudistettiin vuoden aikana.

Asiantunteva ja arvostettu

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä ja resurssien joustavaa hyödyntämistä ryhdyttiin toteuttamaan kevennetyllä työkiertomallilla. Organisaatiomuutoksella tuetaan entistä paremmin monimuotoisen osaamisen hyödyntämistä, kun pankki- ja vakuutusvalvontaan muodostuvat uudet tiiviit valvontatiimit. Työskentelytapoja kehitettiin myös yksikkörajat ylittävällä työpari- ja tiimimallilla.

Tietämystä digitalisaatiosta kehitettiin uuden johtavan digitalisaatioasiantuntijan avustuksella. Modernit työvälineet mahdollistivat työn ja työtapojen kehittämisen sekä sähköisten asiakirjojen enenevän käytön. Tiimi- ja työryhmäkokouksissa siirryttiin osittain Skype-kokouksiin.

Finanssivalvonnan tavoitteena on kehittää proaktiivista viestintää osana valvontaa, mikä vahvistaa kuvaa organisaatiosta asiantuntevana ja arvostettuna valvojana.

Arvio valvonnan muutoksista

Johtokunnan kertomuksessa todetaan valvonnan muuttumisesta seuraavasti: Suomen finanssimarkkinoiden vakaus on säilynyt hyvänä, mutta sen rakenteeseen ja toimintaympäristön kehitykseen sisältyy merkittäviä riskejä. Digitalisoituva ja muuttuva toimintaympäristö asettaa haasteita valvonnalle. Valvontaa tulee mukauttaa vastaamaan pankki-, vakuutus- ja arvopaperimarkkinoiden muutoksia.

Nordean pääkonttorin siirtoon liittyvät Finanssivalvonnan tehtävät hoidetaan niin, että Nordean pääkonttorin siirtyminen Suomeen suunnitellussa aikataulussa on mahdollista. Nordean valvonta mitoitetaan ja käynnistetään yhteistyössä EKP:n kanssa vastaamaan sen merkitystä finanssimarkkinoiden vakaudelle. Nordean tulon myötä syvennetään valvontayhteistyötä erityisesti pohjoismaisella tasolla. Nordean pääkonttorin siirto lisää Finanssivalvonnan työmäärää merkittävästi.

Makrovakausvalvonnan työkaluja sekä prosessia kehitetään edelleen yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa. Yhteisesti vaikutetaan siihen, että makrovakausvalvonnan välineistöä täydennetään kysyntäpuolen instrumenteilla.

Vakuutussektorilla painotetaan muuttuvan liiketoimintaympäristön seurantaa sekä ennakoivaa valvontaotetta. Valvonnassa ja tarkastuksissa painotetaan myös mm. hallinnon vaateiden, toimialaosaamisen ja compliance-toiminnon roolin merkitystä sekä vakavaraisuussääntelyn yhdenmukaista tulkintaa. Työeläkesektorilla keskitytään työeläkejärjestelmän varojen käytön asianmukaisuuden valvontaan.

2.4 Pankkivaltuuston käsittelemiä asioita ja esittämiä arvioita

Pankkivaltuuston arvio edellisestä kertomusvuodesta ja Finanssivalvonnan havainnot ja toimet sen johdosta

Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta pankkivaltuusto arvioi vuotta 2016 koskeneessa kertomuksessaan todeten, että toiminnalle laissa säädetty tavoite oli toteutunut. Pankkivaltuusto piti Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita ja valintoja tarkoituksenmukaisina. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Vuotta 2016 koskevassa kertomuksessaan pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Arvioimaan ja ottamaan toiminnassaan huomioon sen, kuinka rahoitussektorilla käynnissä oleva sivukonttoristuminen vaikuttaa Finanssivalvonnan toimintaan.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Muutos lakiin Finanssivalvonnan valvontamaksusta tuli voimaan 1.1.2017. Lakimuutos turvasi Finanssivalvonnan rahoituksen riittävyyden finanssimarkkinoilla tapahtuneen rakennemuutoksen aikana, jolloin merkittävien pankkisektorin valvottavien sivukonttoristuminen oli pienentämässä olennaisesti Finanssivalvonnan rahoituspohjaa. Lakialoite vastaavan muutoksen saamiseksi myös vakuutussektorin sivukonttoristumista koskevaksi tehtiin valtiovarainministeriölle. Useita sivukonttoristumisia tapahtui Suomen finanssisektorilla vuoden 2017 aikana. Finanssivalvonta allokoi resursointiaan riskiperusteisesti vastaamaan rakennemuutoksia.

2. Varmistamaan, että pankkien ja vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden ja erityisesti niiden systeemisesti merkittävien sivuliikkeiden valvonta mitoitetaan vastaamaan niiden merkitystä Suomen finanssimarkkinoiden vakauden kannalta.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Suomen finanssisektorin suuret rakennemuutokset jatkuivat vuoden 2017 aikana. Finanssivalvonta allokoi resursointiaan riskiperusteisesti rakennemuutosten toteuduttua.

3. Varmistamaan osaltaan, että Finanssivalvontaan on käytettävissä voimavarat, joita uskottava valvonta edellyttää.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- 1.1.2017 voimaan tullut valvontamaksulain muutos turvaa Finanssivalvonnan rahoituspohjan riittävyyden sekä nykyisessä tilanteessa että silloin, jos Nordean pääkonttorin kotipaikaksi tulisi Suomi.

- Finanssivalvonnan johtokunta päätti lisätä vuodelle 2018 Finanssivalvonnan henkilöresursointia 31,3 htv ja kustannusbudjettia 4,6 milj. €. Resurssilisäyksellä varmistetaan uskottava valvonta, kun toimintaympäristö muuttuu voimakkaasti.

4. Seuraamaan ja myötävaikuttamaan asuntoluottomarkkinoiden toimivuuden ja asuntoluototukseen liittyvien riskien suotuisaan kehitykseen sekä kansallisesti että alueellisesti.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Finanssivalvonta analysoi asunto- ja asuntolainamarkkinoiden kehitystä neljännesvuosittaisessa makrovakausraportissaan yhteistyössä Suomen Pankin kanssa. Vahvistuneiden kytkösten vuoksi erityisesti Pohjoismaiden tilannetta ja näkymiä on arvoitu aiempaa tarkemmin.

- Finanssivalvonta on valmis kiristämään enimmäisluototussuhdetta, jos kotitalouksien velkaantuneisuuteen liittyvät riskit edelleen kasvavat. Finanssivalvonnan johtokunta päätti asettaa asuntolainojen vakavaraisuuslaskennassa käytettäville riskipainoille 15 prosentin alarajan, joka tuli voimaan 1.1.2018.

5. Myötävaikuttamaan siihen, että Suomessa on käytössä tarkoituksenmukaiset makrovakausvälineet.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Euroopan järjestelmäriskikomitea varoitti marraskuussa 2016 Suomea kotitalouksien korkeasta ja yhä kasvavasta velkaantumisesta. Vuodesta 2016 valmisteltua uutta makrovakausvälinettä eli järjestelmäriskipuskuria koskeva lainsäädäntö astui voimaan 1.1.2018. Järjestelmäriskipuskurin lisäksi Finanssivalvonta on yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa selvittänyt vaihtoehtoja sellaisille makrovakausvälineille, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin vaikuttaa kotitalouksien velkaantumiseen. Tämä työ jatkuu myös vuonna 2018.

6. Seuraamaan ja osaltaan varmistamaan, että peruspankkipalveluiden saatavuus ei vaarannu pankkisektorin rakennemuutosten, digitalisaation ja toimintamallien kehityksen myötä.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Vuosittaisen peruspankkipalveluselvityksen pohjalta todettiin, että peruspankkipalvelujen saatavuuteen vaikuttaa yhä enemmän asiakkaan kyky käyttää digitaalisia palveluja. Selvityksen yhteydessä pankkeja ohjeistettiin peruspankkipalvelujen tarjoamisesta myös erityisryhmille. Suositukset pankeille olivat seuraavat:

  - tarjoavat erityisesti verkkopankki- ja maksukorttiasiointiin kykenemättömille asiakkaille selkeän ja yksinkertaisen palvelukokonaisuuden, joka sisältää verkkoasioinnille vaihtoehtoisia tapoja hoitaa pankkiasioita ja jonka kustannukset pysyvät kohtuullisina

  - toteuttavat verkkopankkipalvelun selkeänä ja yksinkertaisena, auditoivat verkkopalvelun saavutettavuusnäkökulmasta ja kehittävät verkkopalvelua mahdollisimman saavutettavaksi käyttäjäkohderyhmiä kuullen

  - tarjoavat asiakkaille eri kanavissa tukea sekä verkkopohjaisten että muiden palvelujen käyttöönottovaiheessa, käytönaikaisissa ongelmatilanteissa sekä palvelun muutoksissa

  - huolehtivat palvelutarjonnan muutosten riittävästä tiedottamisesta asiakkaalle, erityisesti silloin, kun konttoripalvelut muuttuvat

- tarvittaessa opastavat asiakkaita valtuutuskäytännöistä ja ottavat sisäisessä ohjeistuksessaan huomioon toimenpiteet asiakkaan taloudellisen hyväksikäytön tunnistamiseksi ja tilanteisiin puuttumiseksi

- pyrkivät järjestämään itsepalvelupisteitä asiakkaille, joilla ei ole verkkoasiointiin tarvittavaa laitteistoa.

7. Varmistamaan osaltaan, että suomalaisen finanssisektorin ja sen toimijoiden erityispiirteet tunnistetaan Euroopan keskuspankin johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa ja tuodaan esille eurooppalaisessa sääntelyn valmistelussa.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Lainsäädännön valmistelussa Finanssivalvonta toimii aina ensisijaisesti eurooppalaisesta näkökulmasta lähtien, mutta tarvittaessa voidaan ottaa huomioon myös Suomen finanssimarkkinoiden erityispiirteitä.

- Suomalaisten EKP:n valvonnassa olevien pankkien valvontaresursoinnista noin 75 % tulee Finanssivalvonnasta. Tällä työnjaolla varmistetaan, että valvonnan kannalta oleelliset Suomen finanssisektorin erityispiirteet tulevat huomioitua EKP:n johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa.

- Eurooppalaisen pankkisääntelyn ja EKP:n valvontalinjausten- ja menetelmien valmistelussa Finanssivalvonta korosti ulkomaisten pankkien sivukonttorien ja tytäryhtiöiden valvontaa sekä talletuspankkien yhteenliittymiä koskevia erityiskysymyksiä. Finanssivalvonta oli myös mukana työstämässä EBAn (Euroopan pankkiviranomainen) työryhmissä toiseen maksupalveludirektiiviin (= Payment Services Directive, PSD) liittyviä standardiluonnoksia ja ohjeita. Finanssivalvonta painotti valmistelun aikana mm. turvallisten maksamisratkaisujen varmistamista myös jatkossa, kun uusia palveluja tarjotaan, sekä pyrki edistämään valvonnan riskiperusteisuutta.

- EIOPAssa (Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen) toimittiin aktiivisesti mm. vakuutusten tarjoamista koskevan direktiivin jatkovalmistelussa sekä valmisteltaessa EIOPAn kantaa vakuutussektorin elvytys- ja kriisinratkaisua koskevan sääntelyn tarpeellisuuteen. Valmistelussa tuotiin esiin Suomen vakuutusmarkkinoiden ominaispiirteitä, kuten keskittyneet vakuutusmarkkinat ja vakuutusmeklareita koskeva palkkiokielto.

- ESMAssa (Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen) Finanssivalvonta osallistui mm. esiteasetuksen 2-tason sääntelyn valmisteluun. Esiteasetuksen toimivuus ja oikeasuhtaisuus on nähty Finanssivalvonnassa yhtenä tekijänä suomalaisten yritysten pääoman keräämismahdollisuuksien tukemisessa. Lisäksi Finanssivalvonta edisti tulkinnan valmistelua määritelmästä, joka koskee markkinoiden väärinkäyttöasetuksen soveltamiseen liittyvää johtohenkilöiden lähipiiriyhteisöä.

8. Jatkamaan raportointijärjestelmien kehittämistä, hallinnollisten seuraamusten käsittelyaikojen lyhentämistä sekä EU:n sääntely- ja valvontakokousten valmisteluaineistojen laadukkuuden kehittämistä päätöksenteon näkökulmasta.

Finanssivalvonnan havainnot ja toimet:

- Raportointijärjestelmän osalta selvää kehitystä tapahtui raporttien hallinnan apuvälineissä, tosin tarkistusten automatisointiin liittyvien toimintojen toteutus siirtyi seuraavaan vuoteen. Analyysivälineiden kehittäminen ei edennyt toivotusti. Vuoden lopussa Suomen Pankki ja Finanssivalvonta päättivät yhdessä käynnistää Datan ja analytiikan kehittäminen -projektin, jonka ensimmäinen tavoite on määrittää datan ja analytiikan visio, lähtökohtatilanne ja tavoitetila.

- Hallinnollisten seuraamusten käsittelyaikoja pystyttiin lyhentämään priorisoimalla töitä ja kohdentamalla enemmän resursseja niiden käsittelyyn.

- EKP:n valvontaneuvostossa sekä EBAn, ESMAn ja EIOPAn hallintoneuvostoissa käsiteltävien asioiden valmistelussa otettiin käyttöön aiempaa tarkempi priorisointi eli valmistelutyössä panostetaan ennalta tärkeimmiksi arvioituihin asiakokonaisuuksiin. EIOPAn työhön ja sen koordinointiin voidaan vuonna 2018 osoittaa jonkin verran enemmän resursseja lisärekrytointien ja toiminnan uudelleenorganisoinnin myötä.

Muita käsiteltyjä asioita

Pankkivaltuusto keskusteli kertomusvuoden aikana Finanssivalvonnan toimialaa koskevien ajankohtaiskatsausten pohjalta mm. Suomen sivukonttoristumisen haasteista pankki- ja vakuutusvalvonnalle, sivuliiketoiminnan riskeistä, toimialaliukumista, finanssisektorin vakavaraisuudesta sekä riskeistä, sijoitusneuvonnasta sekä Nordean kotipaikan mahdollisen siirron vaikutuksista rahoitusvakauden ja riskien näkökulmasta. Keskusteltiin myös kotitalouksien velkaantumisen lisääntymisestä, asuntorahoituksesta ja asuntojen hintakehityksestä, taloyhtiölainakannan kasvusta, kulutusluottojen lisääntymisestä sekä makrovakauden valvonnasta ja makrovakausvälineistä Suomessa ja Pohjoismaissa. Lisäksi keskusteltiin peruspankkiselvityksen pohjalta peruspankkipalveluiden saatavuudesta ja hinnoittelusta, rahoitusalan murroksesta ja digitalisaation mukanaan tuomista muutoksista sekä virtuaalivaluutoista.

Pankkivaltuuston arvio Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna

Finanssivalvonnan johto on antanut pankkivaltuustolle johtokunnan kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta vuodelta 2017 sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomuksien, pankkivaltuuston kokouksissa käytyjen keskusteluiden ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto arvioi seuraavaa:

Finanssivalvonnan toiminnan yleinen tarkoituksenmukaisuus

Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden osalta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut.

Pankkivaltuusto pitää Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita ja valintoja tarkoituksenmukaisina.

Finanssivalvonnan toiminnan yleinen tehokkuus

Finanssivalvonnan toiminnan yleisestä tehokkuudesta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Kehotukset

Pankkivaltuusto kehottaa Finanssivalvontaa toimimaan seuraavasti:

- Varmistamaan osaltaan, että sen toiminta mukautuu vastaamaan pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden muutoksia ja että finanssivalvontaan on käytettävissä voimavarat, joita uskottava valvonta muuttuvissa toimintaolosuhteissa edellyttää.

- Myötävaikuttamaan siihen, että Suomessa on käytössä tarkoituksenmukaiset makrovakausvälineet.

- Edistämään osaltaan asunto- ja kulutusluottomarkkinoiden toiminnan ja niihin liittyvien riskien suotuisaa kehitystä.

- Seuraamaan ja osaltaan varmistamaan, että peruspankkipalveluiden saatavuus ei vaarannu pankkisektorin rakennemuutosten, digitalisaation ja toimintamallien kehityksen myötä ja että perusmaksutilejä koskevan sääntelyn vaikutukset selvitetään.

- Varmistamaan osaltaan, että finanssialan eritasoinen sääntely olisi sekä mahdollisimman läpinäkyvää että yhdenmukaista ja yhteensopivaa eri EU:n jäsenvaltioissa.

- Varmistamaan osaltaan, että suomalaisen finanssisektorin ja sen toimijoiden erityispiirteet tunnistetaan EKP:n johdolla toteutettavassa pankkivalvonnassa ja tuodaan esille eurooppalaisessa sääntelyn valmistelussa.

- Myötävaikuttamaan osaltaan siihen, että yhteistyö pohjoismaisten valvojien kanssa on toimivaa ja tehokasta ja että tämä yhteistyö tukee Suomen finanssimarkkinoiden vakauden ylläpitämistä.

- Edistää omilla toimillaan tarkoituksenmukaisesti finanssisektorin markkinaehtoista teknologista kehitystä.

Pankkivaltuusto pitää edelleen myös tärkeänä, että kukin finanssisektorin toimija osallistuu – yhtiömuodosta tai valitusta toimintamallista riippumatta – tasapuolisella tavalla niiden valvontakustannusten kattamiseen, joita sen toiminnan valvonta edellyttää.

Osa 3. Erityisteemat

Tämän osan kirjoitukset on laadittu yhteistyössä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan asiantuntijoiden kanssa.

Teemakirjoitus #1. EKP:n hintavakauden tavoite ja sen toteutuminen euroalueella

Johdanto

EKP:n tehtävä on turvata euroalueen hintavakaus. Hintavakaus tukee talouskasvua keskipitkällä aikavälillä. Rahapolitiikan strategisena tavoitteena on pitää yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu euroalueen inflaatio keskipitkällä aikavälillä lähellä kahta prosenttia, mutta alle sen. Hintavakaustavoitteen konkretisointi yhteen numeroon ankkuroi inflaatio-odotuksia ja lisää rahapolitiikan läpinäkyvyyttä.

Toisaalta rahapolitiikassa tarvitaan joustavuutta. Tämän vuoksi tavoite on asetettu eteenpäin katsovasti keskipitkälle aikavälille. Euroopan keskuspankki voi tukea myös muita EU:n talouspoliittisia tavoitteita, kunhan se tapahtuu hintavakautta vaarantamatta.

EKP:n neuvosto on asettanut eurojärjestelmän hintavakauden numeerisen määritelmän tasapainottamaan eri suuntiin vieviä tavoitteita. Yhtäältä inflaation voimakkaat vaihtelut haittaavat talouden toimintaa ja jakavat varallisuutta sattumanvaraisesti. Tutkimus osoittaa, että inflaation vaihtelu on sitä suurempaa, mitä nopeampi on keskimääräinen inflaatio. Toisaalta inflaatiotavoite ei myöskään saa olla liian alhainen. Monet nimelliset hinnat, kuten palkat, eivät sopeudu helposti muutoksiin, etenkin laskevaan suuntaan. Positiivinen keskimääräinen inflaatio mahdollistaa suhteellisten hintojen muutokset ilman nimellisten hintojen laskua. Lisäksi hintatason muutosten mittaamiseen liittyy tilastoharha, jonka vuoksi hintojen nousuvauhtia voidaan yliarvioida. Riittävän nopeaksi asetettu tavoite tarvitaan myös siksi, että pyritään välttämään rahapolitiikan ajautuminen nollakorkotilanteeseen, jolloin reaalikorkoja on vaikea laskea. Valittua noin 2 prosentin tavoitetta tukee sekä kokemus että talousteoria.

Hintavakauden numeerinen määrittely ei tarkoita, että rahapolitiikalla pyrittäisiin kaikissa oloissa itsepintaisesti pitämään euroalueen keskimääräinen hintojen nousu alle kahdessa prosentissa. Sen vuoksi ei ole poissuljettua, että inflaatio aika ajoin ylittää 2 prosenttia, niin kuin historiassa onkin käynyt.

Energian hinnan muutokset heiluttavat euroalueen kuluttajahintainflaatiota

Euroalueen yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä (YKHI) mitattu inflaatio on pysytellyt 2 prosentin tuntumassa vuodesta 1999 lähtien (kuvio 1). Toteutunut inflaatio on eri aikoina ylittänyt tai alittanut 2 prosenttia. Tämä on linjassa keskipitkälle aikavälille asetetun eteenpäin katsovan tavoitteen kanssa.

Euroalueen YKHIllä mitattu inflaatio voidaan jakaa pohjainflaatioon (noin 71 % kokonaisindeksistä) sekä energian (noin 9,5 % kokonaisindeksistä) ja elintarvikkeiden (noin 19,5 % kokonaisindeksistä) alaeriin. Energian hinnat sisältävän alaerän vaikutus inflaatiovauhtiin on vaihdellut voimakkaasti (kuvio 1).

Energian hinnan lisäksi myös elintarvikkeiden hinnat vaihtelevat huomattavan paljon ja usein melko satunnaisesti, esimerkiksi tarjontatekijöihin liittyvien muutosten ja häiriöiden vuoksi. Tarjontaan voivat vaikuttaa esimerkiksi öljyn tuotantomäärien sääntely tai jalostamattomien elintarvikkeiden tapauksessa sääolot. Raaka-aineiden euromääräisiin maailmanmarkkinahintoihin vaikuttaa myös valuuttakurssikehitys. Niin kauan kuin energian hinnan muutosten inflaatiota kiihdyttävien tai hidastavien vaikutusten arvioidaan jäävän väliaikaisiksi, ilmiötä voidaan pitää lähinnä suhteellisten hintojen muutoksena, johon ei tarvitse reagoida rahapolitiikan mitoitusta muuttamalla.

Pohjainflaatio, joka koostuu palveluiden sekä teollisuustuotteiden (pl. energia) hintojen kehityksestä, kuvastaa euroalueen sisäisiä kustannuspaineita paremmin kuin energian ja elintarvikkeiden alaerät käsittävä inflaatio. Tästä syystä arvioitaessa keskipitkän aikavälin inflaatiokehitystä on hyvä tarkastella

myös pohjainflaatiota. Pohjainflaation vaikutus inflaatiovauhtiin on ollut koko tarkastelujakson eli vuodesta 1999 vuoden 2017 loppuun huomattavasti tasaisempi ja positiivinen eli se on voimistanut kokonaisinflaatiota.

Inflaatio kiihtyi 1,5 prosenttiin vuonna 2017 pääosin energian ja osittain elintarvikkeiden inflaatiovauhdin kiihtymisen vuoksi (kuvio 1). Sen sijaan pohjainflaatio on pysynyt viime vuodet vain noin 1 prosentissa tai jopa hieman sen alapuolella, mikä on huomattavasti alle euroajan keskiarvon (noin 1,4 %).

Kuvio 1. Euroalueen sisäiset kustannuspaineet näkyvät pohjainflaatiossa

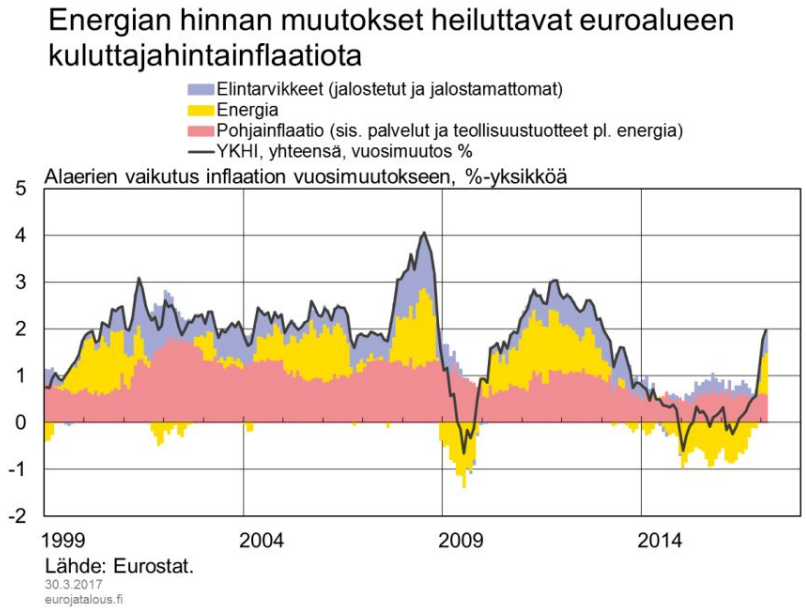

Maakohtaisilla eroilla kuluttajahintainflaatiossa on yhteys kustannuskilpailukyvyn kehitykseen

Määrällinen hintavakaustavoite on määritelty euroalueelle keskimäärin, joten yksittäisten jäsenmaiden inflaatiot saattavat poiketa tavoitteesta eri suuntiin. Suomen yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin mukainen inflaatio on vaihdellut euroalueen keskiarvon ylä- ja alapuolella (kuvio 2). Poikkeamat keskiarvosta eivät kuitenkaan ole olleet merkittäviä tai kovin pitkäkestoisia. Vuonna 2017 inflaatio oli Suomessa euroalueen keskiarvoa hitaampaa. Tämä kehitys on ollut omiaan korjaamaan sitä tosiasiaa, että hintataso Suomessa on ollut ja on edelleen euroalueen korkeimpia.[14]

Maakohtaisilla eroilla kuluttajahintainflaatiossa on yhteys kustannuskilpailukyvyn kehitykseen. Kustannuskilpailukyvyllä tarkoitetaan yritysten palkanmaksukykyyn suhteutettujen työkustannusten kehitystä verrattuna kauppakumppanimaihin. Kustannuskilpailukykyä voidaan mitata useilla eri mittareilla, kuten yksikkötyökustannuksilla, jotka mittaavat palkkojen kehitystä suhteessa tuottavuuteen.

Vuodesta 1999 lähtien euroalueen keskimääräiset yksikkötyökustannukset ovat kasvaneet noin 1,5 prosentin vauhtia. Viimeisen vuoden aikana yksikkötyökustannusten kasvua on ollut kuitenkin keskimäärin vain noin 1 prosentin verran. Euroalueen keskiarvoa hitaampi yksikkötyökustannusten nousuvauhti kohentaa yksittäisen euroalueen maan kustannuskilpailukykyä. Siten se tukee talouden sisäisiä ja ulkoisia epätasapainoja korjaavaa sopeutumisprosessia, jos maan kustannuskilpailukyky on lähtötilanteessa heikko. Kun kustannuskilpailukykyä mitataan suhteellisten yksikkötyökustannusten avulla, pidemmän aikavälin tarkasteluissa on lisäksi syytä huomioida ulkomaankaupan vaihtosuhteen kehitys.

[14] Ks. https://www.eurojatalous.fi/fi/2015/5/euroalueen-kallein-maa/.

Kuvio 2. Suomen kuluttajahintainflaatio on vaihdellut euroalueen keskiarvon ympärillä

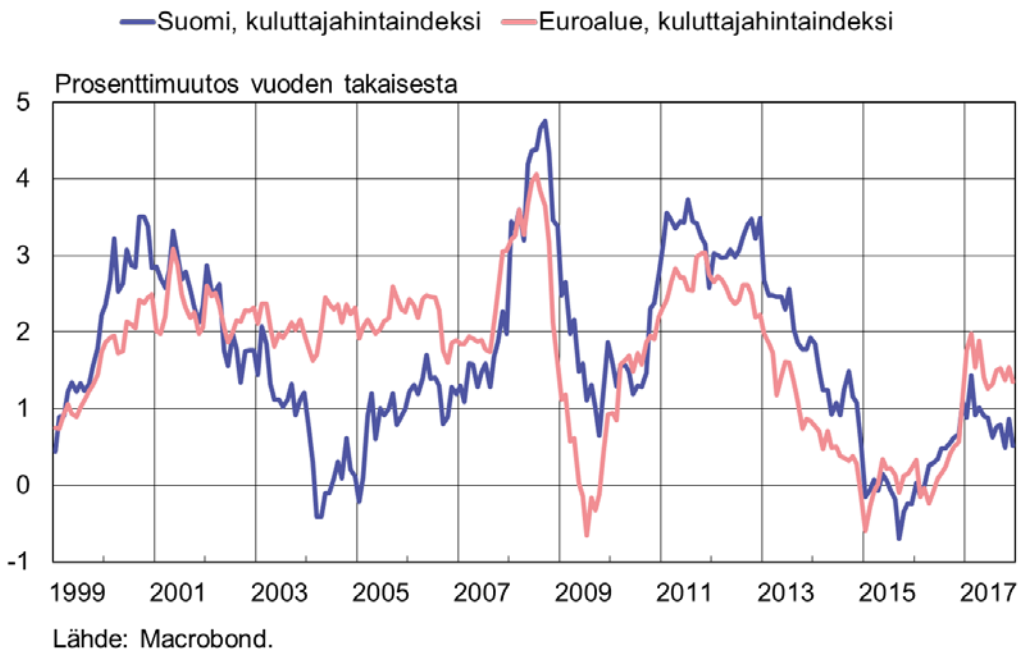

Suotuisa talouskehitys lisännyt luottamusta inflaation palautumiseen tavoitteen mukaiseksi

EKP:n kevyenä pysynyt rahapolitiikka välittyi vuoden 2017 aikana hyvin reaalitalouteen, ja euroalueen talouskasvu vahvistui ja levisi yhä laajemmalle eri maihin ja toimialoille. Kuluttajahintainflaatio oli 1,5 % vuonna 2017, kun se vielä vuonna 2016 oli ollut vain 0,2 %. Inflaatiota kiihdytti vuonna 2017 erityisesti öljyn hinnan nousu. Inflaatiopaineet pysyivät kokonaisuutena vaimeina, sillä euroalueen sisäisiä hintapaineita kuvaava pohjainflaatio ei ole vielä kiihtynyt. Energian ja ruuan hintojen vaihteluista puhdistettu pohjainflaatio oli 1,0 % vuonna 2017 eli vain kymmenyksen nopeampaa kuin vuonna 2016.

Yhä melko korkea työttömyysaste ja monissa maissa tehdyt työmarkkinoiden sopeutustoimet ovat pitäneet palkkapaineet vähäisinä. Euroalueen työkustannusten kasvu onkin ollut globaalin finanssikriisin jälkeen hitaampaa kuin ennen sitä. Tämä ei kuitenkaan välttämättä liity finanssikriisiin, vaan syynä voi olla tuotannontekijämarkkinoiden globaali tehostuminen. Kovempi kilpailu, digitalisaatio ja taitotiedon vaivaton siirrettävyys merkitsevät, että yritykset optimoivat tuotantoketjunsa yhä paremmin. On hyvin mahdollista, että euroalueenkin työmarkkinoilla palkankorotusvaatimukset ovat näistä syistä aiempaa maltillisempia. Työkustannusten vaimeaan kasvuun on arvioitu olevan myös muita syitä, kuten tuottavuuden kasvun hidastuminen.

Euroalueen taloudellisen tilan koheneminen ja kasvunäkymien paraneminen luovat kuitenkin edellytyksiä kysynnän kasvulle ja siten palkkojen nousuvauhdin nopeutumiselle, kun työttömyys vähenee tasaisesti ja talouden vapaan kapasiteetin määrä pienenee. Huolena kuitenkin on, että reaalitalouden vahva kehitys ei välttämättä voimista inflaatiota siinä määrin kuin aiemmin on totuttu. Tästä on ollut viitteitä keskeisillä talousalueilla, joissa inflaatio on laajalti pysynyt odotettua hitaampana talouskasvusta huolimatta.

Rahapolitiikan ja hintavakaustavoitteen näkökulmasta oleelliset pidemmän aikavälin inflaatio-odotukset ovat edelleen verraten maltilliset (kuvio 3). Toisaalta ammattiennustajille suunnatuissa kyselytutkimuksissa pitkän aikavälin odotukset ovat edelleen vakaasti vajaan 2 prosentin tuntumassa.

Kuvio 3. Inflaatio-odotukset kasvaneet pohjalukemista

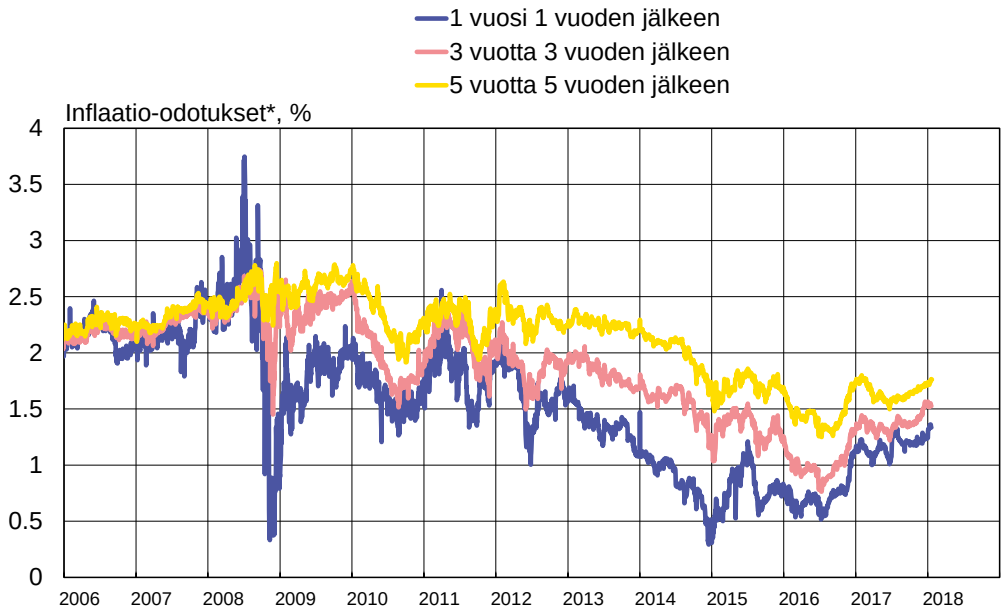

Lähteet: Bloomberg ja Suomen Pankin laskelmat. patu32426@odot1
* Laskettu inflaatioswapeista.

EKP:n rahapolitiikka pysyi vuoden 2017 aikana hyvin kevyenä. EKP:n neuvosto piti koko vuoden rahapoliittiset korot muuttumattomina ja poikkeuksellisen alhaisina. Perusrahoitusoperaatioiden korko oli 0,00 %, maksuvalmiusluoton korko 0,25 % ja talletuskorko –0,40 %. Rahapolitiikan kasvua tukevaa vaikutusta ylläpitävät arvopaperiostot, jo ennestään mittavat arvopaperiomistukset ja takaisin maksettavan pääoman sijoittaminen uudelleen sekä tulevaa korkokehitystä koskeva ennakoiva viestintä. Neuvosto kertoo odottavansa korkojen pysyvän nykyisen suuruisina senkin jälkeen, kun arvopapereiden netto-ostot on lopetettu. Lokakuussa 2017 EKP:n neuvosto päätti jatkaa arvopapereiden osto-ohjelmaa vuoden 2018 syyskuun loppuun.

Lopuksi

Talouskasvun jatkuminen vahvistaa odotuksia siitä, että inflaatiovauhti palautuu vähitellen tavoitteen mukaiseksi, mutta hintavakaustavoitteen saavuttaminen kestävästi tulee vielä viemään aikaa. Kun myös pohjainflaation kehitys on ollut vaimeaa euroalueella, on tarvittu vahvasti kasvua tukevaa rahapolitiikkaa, jotta pohjainflaation nopeutumispaineet pääsevät vähitellen kasvamaan ja tukemaan kokonaisinflaation kehitystä keskipitkällä aikavälillä.

Rahapolitiikan tavoitteena euroalueella on pitää yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio keskipitkällä aikavälillä lähellä kahta prosenttia, mutta alle sen. Tämän voidaan katsoa toteutuneen vasta kun inflaatio vakiintuu tavoitteeseen ja pysyy siinä huolimatta siitä, että erittäin kevyt rahapolitiikka puretaan.

* * * * *

Teemakirjoitus #2. Kiinan velkaantuminen ja siitä koituvat riskit

Johdanto

Kiinan virallisten tilastojen mukaan maan BKT:n kasvu kiihtyi viime vuonna aavistuksen eli 6,9 prosenttiin, joten vuodelle 2017 asetettu 6,5 prosentin kasvutavoite saavutettiin vaivatta. Virallisten tilastojen mukaan Kiinan BKT:n vuosikasvu on vuoden 2015 puolivälistä lähtien ollut 6,7–6,9 %. Näin tasainen kasvu on tuskin uskottava kuvaus Kiinan viime vuosien talouskehityksestä, sillä maan talous käy läpi suurta muutosta. Monet muut indikaattorit (kuten ostopäällikköindeksit, sähkön tuotanto ym.) viittaavat kasvun vaihdelleen paljon enemmän kuin viralliset BKT-luvut antavat ymmärtää.

Tilasto-ongelmat vaikeuttavat Kiinan taloustilanteen seurantaa ja sitä koskevaa keskustelua. Vaikka viralliset kasvuluvut saattavat liioitella kasvua, näyttää se edelleen vahvalta. Kasvua ovat viime aikoina tukeneet hyvän tulokehityksen siivittämä kotimainen kulutuskysyntä sekä viennin elpyminen. Pitemmällä aikavälillä Kiinan kasvuvauhti kuitenkin pikemminkin hidastuu kuin kiihtyy. Kiinan tulotason nousun ja teknologisen kehityksen myötä helpot keinot tuotannon kasvattamiseksi ovat vähenemässä. Kasvua hidastavat myös väestön ikääntyminen, tuotantorakenteen palveluvaltaistuminen ja ympäristöongelmat.

Kiinan talouspolitiikka on nojannut vuosittain asetettuihin kasvutavoitteisiin. Sitovien kasvutavoitteiden saavuttaminen on edellyttänyt voimakkaasti elvyttävää finanssi- ja rahapolitiikkaa, mikä on johtanut erittäin nopeaan velan kasvuun. Velka onkin noussut Kiinan keskeiseksi talouspoliittiseksi huolenaiheeksi ja talouspolitiikan rajoitteeksi. Kiinan nopeaa velkaantumista pidetään tällä hetkellä yhtenä maailmantalouden merkittävimmistä riskeistä.

Suurin osa velasta yrityksillä, mutta kotitalouksien velkaantuminen nopeaa

Kiinan kasvu on kansainvälisestä finanssikriisistä lähtien ollut vahvasti velkavetoista. Pankkisektorin kautta toteutettu mittava velkaelvytys piti talouskasvun noin 10 prosentissa kansainvälistä finanssikriisiä seuranneina vuosina 2009–2011. Velkaelvytys on jatkunut myös sen jälkeen. IMF on arvioinut, että ilman velkaelvytystä ns. kestävä talouskasvu olisi ollut noin 2 prosenttiyksikköä toteutunutta 7,3 prosentin vuosikasvua hitaampaa vuosina 2012–2016.[15] Löysän finanssi- ja rahapolitiikan seurauksena Kiinan kokonaisvelkakanta on jo noin 260 % BKT:stä. Velkaantumisen kasvu ei ole pysähtynyt, vaikka velkaantumisvauhti on viime vuosina hidastunut.

Kiinan velasta suurin osa on yrityksillä (lähes 170 % BKT:stä), joiden velkataakka on tavattoman raskas verrattuna useimpiin kehittyneisiinkin maihin. Velasta suhteettoman suuri osa on yksityisiä yrityksiä huomattavasti kannattamattomammilla valtion tai paikallishallinnon omistamilla yhtiöillä. Tämä vähentää merkittävästi lainarahoituksen tuottavuutta. Velkarahalla pidetään toiminnassa myös ns. zombieyrityksiä, jotka eivät ole elinkelpoisia ilman jatkuvaa uutta lainarahoitusta. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) arvion mukaan vuonna 2016 pankkilainoista 13 % oli sellaisilla yrityksillä, joiden korkomenot olivat suuremmat kuin liikevoitto.[16] Tällaiset yritykset toimivat usein raskaan teollisuuden ylikapasiteettialoilla.

Kiinan tilastojen vertailtavuutta vaikeuttaa se, että osa yrityssektorin velasta on todellisuudessa paikallishallintojen velkaa, jota ne ovat ottaneet tarkoitukseen perustamiensa budjetin ulkopuolisten rahoitusyhtiöiden (local government financing vehicle, LGFV) kautta. LGFV-yhtiöiden perustamisen syynä oli se, että ennen vuotta 2015 paikallishallinnot eivät saaneet virallisesti velkaantua budjetin kautta. Arvioiden mukaan paikallishallintojen kokonaisvelkakanta oli vuonna 2016 noin 40 % BKT:stä, josta noin puolet on LGFV-yhtiöiden velkaa. Näin arvioiden julkisen velan osuus BKT:stä nousee virallisesta runsaasta 40 prosentista yli 60 prosenttiin.

[15] IMF Country Report No. 17/248: China, Selected Issues 2017.
[16] IMF Country Report No. 17/358: China Financial System Stability Assessment 2017.

Pankkilainojen ohella yritykset ovat velkaantuneet myös heikommin valvottujen ja säänneltyjen varjopankkisektorilla käytettyjen instrumenttien takia (mm. trust- ja entrusted-luotot, omaisuudenhoitotuotteet ja arvopaperistaminen). Osa rahoituksesta on mennyt heikosti kannattaville sektoreille, joilla yritysten pankkilainanottoa on rajoitettu. Varjopankkisektorin riskeistä ja suuruudesta ei tiedetä tarpeeksi. Arviot Kiinan varjopankkisektorin koosta vaihtelevat 30:stä 80 prosenttiin BKT:stä.

Vaikka kotitalouksilla on Kiinassa vielä suhteellisen vähän velkaa, velkaantuvat ne tällä hetkellä nopeasti. Viime vuonna uusista lainoista yli puolet meni kotitalouksille ja kotitalouksien lainakanta kasvoi noin 25 %, kun koko lainakannan kasvu oli 13 %. Kotitalouksien velkaantuminen johtuu nopeasti kallistuneista asunnoista ja kasvaneesta asuntoluototuksesta. Viime vuonna lähes 80 % kotitalouksien ottamista lainoista oli asuntolainoja. Kiinassa vuokramarkkinat ovat kehittymättömät, ja 90 % ihmisistä asuu omistusasunnossa. Asunnot ovat myös merkittävä omaisuuserä, ja kaksi kolmannesta kotitalouksien varallisuudesta on asunnoissa. Lisäksi pankkilainoja heikommin säädellyt internetissä toimivat erilaiset mikro- ja vertaislainapalvelut ovat kasvattaneet nopeasti suosiotaan, vaikka niiden merkitys kokonaisvelkakehityksessä on yhä vähäinen.

Nopean velkaantumisen myötä riskit lisääntyvät

Kiinan bruttomääräinen velka dollareissa on jo lähes EU:n tasolla (kuvio 1a). Myös talouden kokoon suhteutettuna Kiinan velkakanta on huomattavan suuri (kuvio 1b), erityisesti jos sitä verrataan muihin nouseviin talouksiin.

Kiinan velkakehityksessä erityistä huolta aiheuttaa vuoden 2008 jälkeinen hyvin nopea velkaantumisvauhti. Velka/BKT-suhdeluvun kasvua pidetään yhtenä parhaista indikaattoreista tulevien pankkikriisien ennakoimiseen. Kansainvälinen selvityspankki BIS pitää velka/BKT-suhdeluvun nousua 10 % pitkän aikavälin trendinsä yläpuolelle riskirajana, jolloin pankkikriisin todennäköisyys seuraavan kolmen vuoden kuluessa kasvaa merkittävästi. Kiina on ollut tämän riskitason yläpuolella vuodesta 2012 lähtien. Useissa maissa nopea velka/BKT-suhteen kasvu on johtanut pankkikriisiin tai selvään talouskasvun hidastumiseen (kuvio 2).

Kuvio 1a. Kokonaisvelka maittain 2008 ja 2017 sekä ulkomainen bruttovelka 2017

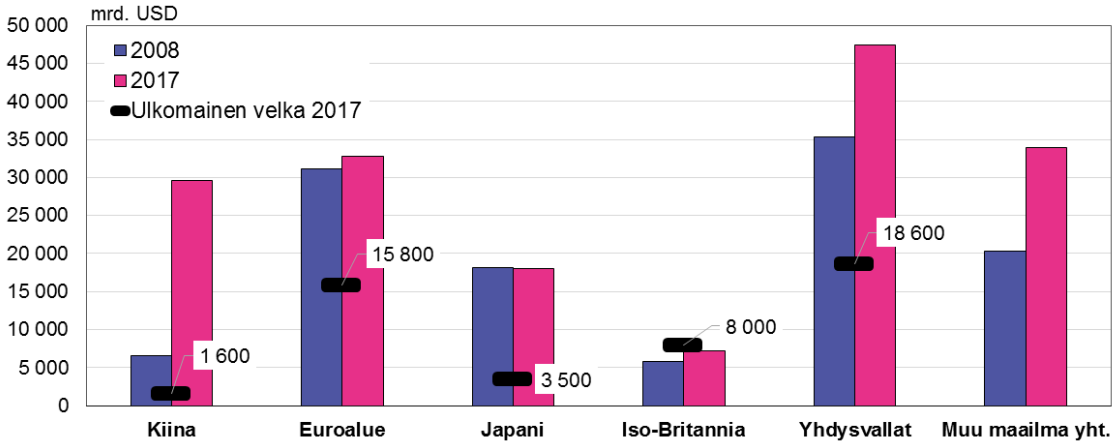

Lähteet: BIS ja Maailmanpankki, vuoden 2017 tiedot kesäkuulta 2017. Selite: Kokonaisvelka ei sisällä rahoitussektorin velkaa.

Kuvio 1b. Kokonaisvelka 2008 ja 2017 sekä ulkomainen bruttovelka 2017 suhteessa BKT:hen

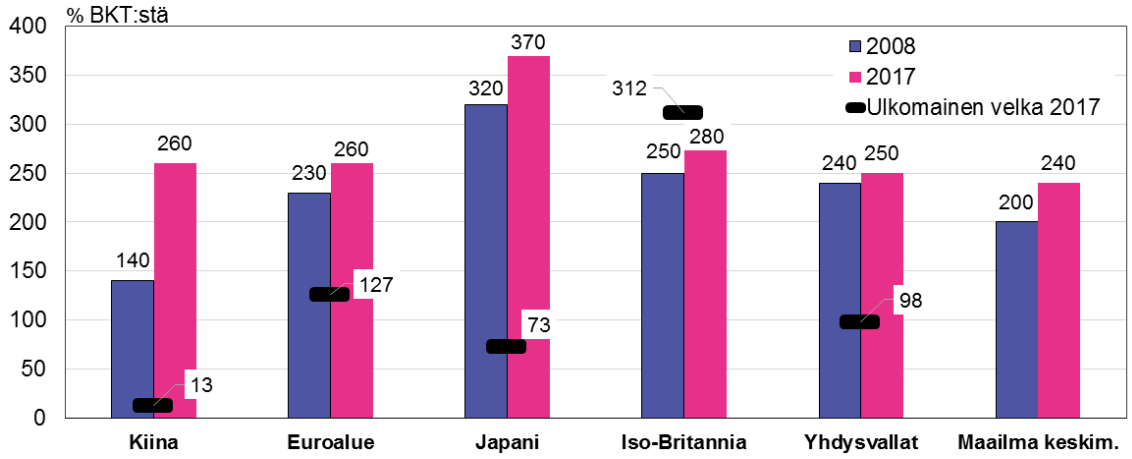

Lähteet: BIS ja Maailmanpankki, vuoden 2017 tiedot kesäkuulta 2017. Selite: Kokonaisvelka ei sisällä rahoitussektorin velkaa.

IMF ja monet muut toimijat ovat varoittaneet Kiinaa velkaan liittyvistä riskeistä jo pitkään, ja Kiinan velkaantumisen kasvu onkin noussut yhdeksi maailmantalouden merkittävimmistä riskeistä. Tällä perusteella kolmesta suuresta kansainvälisestä luottoluokittajasta Moody's ja S&P alensivat viime vuonna Kiinan valtion luottoluokitusta.

Kiinan pankkijärjestelmä on maailman suurin, joten rahoitusmarkkinakriisillä olisi mittavat vaikutukset kotimaan talouskehitykseen. Rahoitusmarkkinakytkökset Manner-Kiinan ja muun maailman välillä ovat kuitenkin suhteellisen vähäiset. Kiinan velka on lähes kokonaan kotimaista (kuvio 1b), ja ulkomaisestakin velasta kolmannes on juaneissa. Lisäksi ulkomainen omistus Manner-Kiinan osake- ja velkakirjamarkkinoilla on vain noin 2 % markkinoiden koosta. Suuri valuuttavaranto (3 100 mrd. dollaria vuoden 2017 lopussa), valtion mittavat omistukset, keskushallinnon verrattain vähäinen velka ja pankkien suhteellisen hyvät puskurit tarjoavat ainakin hetkellistä suojaa rahoitusmarkkinahäiriöitä vastaan.

Vaikka Kiinan mahdollisen talouskriisin vaikutusten arvioidaan leviävän maailmantalouteen lähinnä reaalitalouden kytkösten kautta, voivat ne silti olla mittavat, sillä Kiina on viime vuosina tuottanut suoraan noin kolmanneksen maailman talouskasvusta. Tuoreen Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvion mukaan Kiinan rahoitusmarkkinakriisi ja talouskasvun merkittävä hidastuminen laskisivat suoraan euroalueen reaalisen BKT:n tasoa yli prosenttiyksiköllä kolmen vuoden kuluessa.[17]

[17] ECB Occasional Paper No. 206 2018: "The transition of China to sustainable growth – implications for the global economy and the euro area".

Kuvio 2. Kokonaisrahoitus yksityiselle sektorille suhteessa BKT:hen

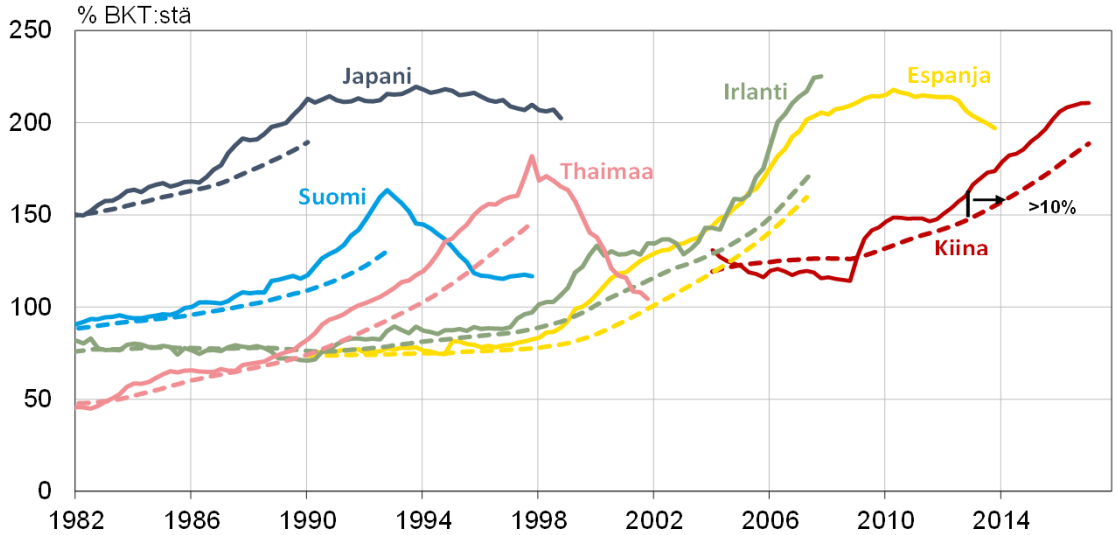

Lähde: BIS. Selite: Katkoviiva kuvaa pitkän aikavälin trendiä.

Lopuksi

Kiina kaipaisi määrätietoista talous- ja reformipolitiikkaa velka- sekä rakenneongelmien ratkaisemiseksi ja uusien kasvumoottoreiden synnyttämiseksi. Talouspolitiikan seuraavan kolmen vuoden painopisteiksi on määritelty rahoitussektorin riskien, ympäristöongelmien ja köyhyyden vähentäminen, mutta toistaiseksi velkaongelmaan on puututtu vain valikoidusti. Tehtyihin toimiin kuuluvat mm. pankkisektorin sääntelyn tiukentaminen ja valvonnan lisääminen, asuntolainan käteisosuuksien kasvattaminen sekä varjopankkisektorin lainainstrumenttien parempi kontrollointi. Lisäksi yritysten velkaongelmia on yritetty ratkoa niiden osittaisella yksityistämisellä ja ohjelmilla, joissa yritysten pankkilainoja on vaihdettu niiden osakkeisiin.

Tehdyt toimet ovat kuitenkin olleet riittämättömiä velan kasvun pysäyttämiseksi. Näin myös riskit ovat kasvaneet. Velkaantumisen hillitseminen vaatisi myös rahapolitiikan kiristämistä, mikä kuitenkin voi johtaa velanhoitokulujen kasvuun ja lisääntyneisiin maksuvaikeuksiin ylivelkaantuneella yrityssektorilla. Keskeinen syy velan kasvuun on sitovat vuosittaiset BKT:n kasvutavoitteet. Niiden edellyttämä keinotekoisen nopea talouskasvu pakottaa elvytykseen, mikä väistämättä ylläpitää ja pahentaa velkaongelmaa. Vuoden 2017 aikana kuultujen linjausten perusteella näyttää kuitenkin siltä, että kiinalaispäättäjien on vaikea luopua kasvutavoitteista.

Talousuudistusten viipyminen ja velkataakan kasvattaminen ovat jo vaikeuttaneet taloustilannetta ja lisänneet kriisien mahdollisuutta Kiinassa. Erilaiset markkinahäiriöt ovat olennainen osa maan valtavaa järjestelmämuutosta, mutta todennäköisyys laajamittaiseen kriisiin ja kasvun huomattavaan hidastumiseen lisääntyy, jos uudistuspolitiikkaa ei saada terävöitettyä.

* * * * *

Teemakirjoitus #3. Pankkiunioni: Nykytila ja kehitys jatkossa

Johdanto

Vuoden 2008 finanssikriisi ja sitä seurannut valtionvelkakriisi nostivat esiin pankkien ja julkisen talouden yhteyksistä johtuvat ongelmat. Lisäksi havaittiin, että ongelmat leviävät helposti maasta toiseen ja aiheuttavat häiriöitä myös muiden maiden rahoitusjärjestelmissä. Tilanteen korjaamiseksi Euroopan unionissa laadittiin vuonna 2012 Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Herman van Rompuyn johdolla selvitys talous- ja rahaliiton kehittämisestä.[18] Selvityksessä kiinnitettiin huomiota tarpeeseen korjata finanssikriisin paljastamia puutteita rahoitusvakauden turvaamisessa erityisesti euroalueella. Rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamiseksi ehdotettiin yhteistä kehikkoa eli pankkiunionia, jonka tulisi perustua yhteisiin rahoitusalan sääntöihin. Pankkiunioni pitää sisällään yhteisen pankkivalvonnan, kriisinratkaisujärjestelmän ja yhteisen talletussuojan.

Pankkiunionin tähänastinen kehitys

Pankkiunionin rakentamisen ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin yhteinen pankkivalvontajärjestelmä, jota koskevasta lainsäädännöstä päätettiin vuonna 2013. Euroopan keskuspankin ja valvontamekanismiin osallistuvien maiden kansallisten valvontaviranomaisten (Suomessa Finanssivalvonta) muodostama yhteinen valvontamekanismi aloitti tämän jälkeen toimintansa. EKP ryhtyi valvomaan vastuullaan olevia pankkeja marraskuussa 2014.

Yhteisessä valvontamekanismissa EKP ja kansalliset valvontaviranomaiset vastaavat yhteistyössä valvonnan tehokkuudesta ja valvonnan yhdenmukaisuudesta. EKP kantaa yleisvastuun pankkivalvonnasta koko pankkiunionin näkökulmasta. Merkittäviksi katsotut noin 120 pankkia ovat EKP:n suorassa valvonnassa. Kansalliset valvontaviranomaiset valvovat edelleen kaikkia muita, ”vähemmän merkittäviä” pankkeja yhteistyössä EKP:n kanssa. EKP voi kuitenkin päättää ottaa jonkin näistä pankeista suoraan valvontaansa johdonmukaisen ja laadukkaan valvonnan varmistamiseksi.

Pankkiunionin yhteistä kriisinratkaisua ja siitä vastaavaa yhteistä kriisinratkaisuneuvostoa koskevasta lainsäädännöstä päätettiin EU:ssa vuonna 2014. Yhteinen kriisinratkaisuneuvosto aloitti varsinaisen toimintansa maaliskuussa 2015, mutta täysimääräiset kriisinratkaisuvaltuudet neuvosto sai vuoden 2016 alussa.

Pankkiunionissa pankkien kriisinratkaisusta huolehtivat yhteistyössä EU:n yhteinen kriisinratkaisuneuvosto sekä kansalliset kriisinratkaisuviranomaiset (Suomessa Rahoitusvakausvirasto). Yhteisen neuvoston tehtävänä on EKP:n suoraan pankkivalvontaan kuuluvien sekä rajat ylittävien pankkiryhmien kriisinratkaisun suunnittelu ja toteuttaminen. Käytännön kriisinratkaisutyössä tärkeä rooli on kansallisilla viranomaisilla, jotka myös vastaavat muiden pankkien osalta kriisinratkaisun suunnittelusta sekä päätöksenteosta taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden instituutioiden toiminnan uudelleen järjestelemiseksi.

Pankkiunionin kriisinratkaisutoiminnan tukena on yhteinen kriisinratkaisurahasto, joka aloitti toimintansa vuoden 2016 alussa. EU:n kriisinratkaisuneuvosto on vastuussa rahaston toiminnasta. Luottolaitosten maksamat vakausmaksut siirretään kansallisista kriisinratkaisurahastoista yhteiseen rahastoon, jonka tavoitetaso on 1 prosentti pankkiunionin korvattavien talletusten vastaavasta määrästä eli nykytiedoin arviolta noin 55 mrd. euroa. Tavoitteena on saavuttaa tavoitetaso vuoden 2023 loppuun mennessä. Yhteisen kriisinratkaisurahaston kansalliset rahasto-osuudet sulautuivat kahdeksan vuoden siirtymäajan aikana asteittain yhdeksi rahastoksi.

Pankkiunionin merkitys Suomessa

Suomen pankkijärjestelmän koko kasvaa, kun ja jos Nordean suunnitelma konsernin kotipaikan siirtymisestä Suomeen toteutuu Nordean yhtiökokouksen (maaliskuussa 2018) hyväksymän suunnitelman

[18] Towards a Genuine Economic and Monetary Union, 26.6.2012, Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Herman van Rompuy (yhteistyössä Euroopan komission ja euroryhmän puheenjohtajien sekä Euroopan keskuspankin pääjohtajan kanssa).

mukaisesti. Muutoksen jälkeen suurimmat Suomessa toimivat pankit kuuluvat pankkiunionin yhteisen pankkivalvonnan piiriin. Tämä yhtenäistää Suomen pankkisektorin valvontaa ja kilpailuedellytyksiä.

Nordean kotipaikkamuutoksesta seuraa, että Suomen pankkijärjestelmä kasvaa arviolta nelinkertaiseksi suhteessa talouden kokoon. Suomen pankkisektori on tämän jälkeen aiempaa suurempi, keskittyneempi ja kytkeytyneempi. Pankkijärjestelmän kasvuun sisältyy riskejä. Pankkisektorin suuruus ei sinänsä lisää pankkikriisin todennäköisyyttä. Jos suuri pankkijärjestelmä kuitenkin ajautuu kriisiin, kriisin kustannukset voivat olla merkittäviä talouden kantokykyyn nähden. Kustannukset ovat aiemmissa kriiseissä yleensä syntyneet pankkikriisien aiheuttamista tai voimistamista talouskriiseistä sekä pankeille annetusta julkisesta tuesta.

Suomen jäsenyys EU:n pankkiunionissa sekä pankkisääntelyyn ja -valvontaan viime vuosina tehdyt uudistukset lievittävät pankkisektorin suuren koon aiheuttamia riskejä verrattuna tilanteeseen, jossa Suomi olisi pankkiunionin ulkopuolella. Kuten muuallakin pankkiunionissa, Suomessa rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävien pankkien suorasta valvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki (EKP). Tiiviissä yhteistyössä Finanssivalvonnan kanssa toteutettava valvonta perustuu siihen, että valvottavien liialliseen riskinottoon ja laiminlyönteihin puututaan päättäväisesti. Pankkivalvojat ovat saaneet myös vahvempia keinoja puuttua maksukyvyttömyyden vaarassa olevien pankkien toimintaan jo varhaisessa vaiheessa.

Valvonnan tehostumisesta huolimatta pankit voivat ajautua ongelmiin, joista ne eivät selviydy ilman ulkopuolista apua. Pankkiunionin yhteisen kriisinratkaisuneuvoston tehtävänä on yhteistyössä kansallisten viranomaisten kanssa kriisitilanteessa järjestellä merkittävimpien ongelmapankkien toiminnot, pääomitus ja velat siten, ettei rahoitusjärjestelmän vakaus vaarannu eivätkä pankin tarjoamat kriittiset rahoituspalvelut keskeydy. Samalla uusien kriisinratkaisujärjestelyjen keskeinen tavoite on katkaista pankkien ja valtioiden välisiä kytköksiä sekä korvata pankeille annettava julkinen tuki sijoittajavastuulla. Sijoittajavastuun toteuttamiseksi kriisinratkaisun kustannuksista vastaavat ensisijaisesti pankin osakkeenomistajat ja velkojat. Ne pienet ongelmapankit, joiden kaatumisen ei katsota vaarantavan rahoitusvakautta, kuuluvat sen sijaan pääasiassa normaalin konkurssimenettelyn piiriin.

Pankkiunionin täydentäminen

Pankkiunionissa yhteinen pankkivalvonta ja kriisinratkaisu ovat jo toiminnassa, mutta näiden lisäksi tarvitaan myös yhteinen talletussuoja. Lisäksi pankkiunionin yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteinen, pysyvä varautumisjärjestely kaipaa edelleen ratkaisua.

Yhteinen, vakuutustyyppinen talletussuoja on sekä yksittäisen maan että talous- ja rahaliiton etu. Yhteiseen talletussuojaan tulee kuitenkin siirtyä vasta, kun lähtöasetelmat ovat tasapuoliset koko pankkiunionin alueella. Tämä edellyttää, että pankkien järjestämättömien luottojen ongelmaan on löydetty ratkaisu ja että talletussuojaan liittyvien pankkien riskiasema on arvioitu riittävän yhdenmukaisin kriteerein ja varmistuttu pankkien vakavaraisuudesta.

Euroopan komissio antoi marraskuussa 2015 lainsäädäntöehdotuksen Euroopan yhteisen talletussuojan (EDIS) toteuttamisesta. Ehdotus pohjautui olemassa olevaan EU:n talletussuojajärjestelmään (mm. yksittäisten tallettajien suojan on määrä säilyä entisellään 100 000 eurossa) ja EU:n sääntöjen mukaisiin kansallisiin talletussuojajärjestelmiin. Ehdotuksen mukaan pankkiunionin yhteinen talletussuoja otettaisiin käyttöön kolmessa vaiheessa (jälleenvakuutus, rinnakkaisvakuutus ja täysi vakuutus). Ehdotuksen myötä eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän yhteisvastuullinen osuus kasvaisi asteittain 100 prosenttiin vuoteen 2024 mennessä. Samana vuonna myös yhteisen kriisinratkaisurahaston olisi tarkoitus olla täysimääräisesti käytössä ja nykyisen talletussuojadirektiivin säännösten kaikilta osin voimassa.

Marraskuussa 2016 komissio antoi puolestaan pankkisääntelyä ja kriisinratkaisua koskevan lainsäädäntöehdotuksen (ns. banking package), jonka yhtenä tavoitteena oli vähentää pankkisektoriin liittyviä riskejä niin, että pankkiunionin viimeistely tulisi mahdolliseksi. Lainsäädäntöuudistuksen käsittely oli EU:ssa kuitenkin edelleen kesken vuoden 2018 alussa.

Osana pyrkimystä pankkiunionin viimeistelemisen jouduttamiseksi komissio antoi lokakuussa 2017 tiedonannon, jossa se ehdotti muutoksia yhteisen talletussuojan toteuttamiseen suhteessa aiempaan lainsäädäntöehdotukseensa. Tiedonannon mukaisesti yhteinen talletussuoja toteutettaisiin kolmen vaiheen asemesta kahdessa vaiheessa:

- Ensimmäisessä vaiheessa yhteinen talletussuojarahasto turvaisi pankkiunionin alueen kansallisten talletussuojarahastojen maksuvalmiuden lainaamalla tarvittaessa lisävaroja, jotka kansallisten rahastojen pitäisi kuitenkin maksaa takaisin.

- Toisessa vaiheessa pankkiunionin yhteinen talletussuojarahasto kattaisi myös kansallisten rahastojen tappioita, ja yhteisesti katettu osuus kasvaisi täyteen yhteisvastuuseen vähitellen. Yhteisvastuulliseen toiseen vaiheeseen siirryttäisiin kuitenkin vasta, kun jäsenvaltiot ovat onnistuneet vähentäneet pankkien aiemmista toimista periytyviä ongelmia, kuten järjestämättömien lainojen määrää. Ongelmien vähentymistä arvioitaisiin pankkien taseiden laatuarvion perusteella.

Joulukuussa 2017 komissio puolestaan esitti osana talous- ja rahaliiton syventämiseen tähtäävää uudistuskokonaisuutta, että yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestelmän tarjoaisi komission ehdotuksen mukaisesti Euroopan valuuttarahastoksi kehittyvä Euroopan vakausmekanismi.

Osana talous- ja rahaliiton kehittämistä koskevia linjauksiaan valtioneuvosto otti lokakuussa 2017 kantaa pankkiunionin viimeistelyyn. Valtioneuvoston mukaan Suomi pitää pankkiunionin loppuunsaattamista ja pääomamarkkinaunionin edistämistä päätavoitteina EMUn kehittämisessä. Lisäksi on konkreettisesti ja selvästi todennettu, että sen jälkeen kun pankkisektorin riskit vähenevät ja tasaantuvat merkittävästi, on mahdollista edetä kohti yhteistä talletussuojaa ja kriisinratkaisurahaston pysyvää varautumisjärjestelyä. Valtioneuvosto valmistelee konkreettisen esityksen niistä pankkisektorin riskejä vähentävistä ja tasaavista toimenpiteistä, joiden toimeenpano mahdollistaa etenemisen pankkiunionin kehittämisessä.

Loppuvuodesta 2017 myös eduskunnan valiokunnat esittivät näkemyksiään pankkiunionin kehittämisestä. Suuri valiokunta katsoi valtioneuvoston lailla, että pankki- ja pääomamarkkinaunionin loppuunsaattaminen on talous- ja rahaliittoa kehitettäessä keskeistä. Pankkiunionin kannalta on ensisijaista, että uudistuksissa keskitytään pankkisektorin riskejä vähentäviin ja tasaaviin toimenpiteisiin. Erityisesti pankkien vakavaraisuussääntelyä tulisi muuttaa valtioriskien osalta paremmin todellisia riskejä vastaaviksi. Suuri valiokunta tuki valtioneuvoston toimintamallia laatia EU-vaikuttamisen ja kansallisen kannanmuodostuksen tueksi konkreettinen tiekartta siitä, miten pankkiunionin viimeistelyssä tulisi riskien hallinnan suhteen edetä. Suuri valiokunta piti myös tärkeänä, että Suomi etsii aktiivisesti ratkaisuja, jotka mahdollistavat talletussuojan käyttöönoton. Samalla pääomamarkkinoiden roolia riskienjaossa tulisi tehostaa. Valiokunta kannusti valmistelutyössä ripeyteen.

Valtiovarainvaliokunnan mukaan olisi perusteltua arvioida, voitaisiinko yhteistä ja yhtenäistä talletussuojaa kohti edetä asteittain sitä mukaa, kun jäsenmaat pystyvät uskottavasti rajoittamaan pankkisektorinsa riskejä, tai pankkikohtaisesti, kun pankki täyttää asetetut kriteerit. Myös talousvaliokunta suhtautui varauksellisen myönteisesti yhteiseen talletussuojaan sillä ehdolla, että yhteisvastuun piiriin kuuluvien pankkien riskejä saadaan ensin merkittävästi vähennettyä ja että talletussuojan mekanismi rakentuu oikeudenmukaisesti.

Lopuksi

Pankkiunionin täydentämiseen liittyy myös Euroopan unionissa rakenteilla oleva pääomamarkkinaunioni. Pääomamarkkinaunioni mahdollistaa yhä tehokkaamman riskien jaon rahoitusmarkkinoilla. Pääomamarkkinaunionin kautta rahoituksen välitys tehostuu ja rahoituslähteet monipuolistuvat. Avainasemassa on jäsenmaiden avoin ja aloitteellinen suhtautuminen hankkeiden edistämiseen.

* * * * *

Teemakirjoitus #4. Nordean kotipaikan muutos rahoitusjärjestelmän makrovakauden näkökulmasta

Johdanto

Nordean johtokunta päätti syyskuussa 2017 aloittaa valmistelut konsernin emoyhtiön kotipaikan siirtämiseksi Ruotsista Suomeen. Nordean yhtiökokouksen 15.3.2018 hyväksymä kotipaikan muutos on tarkoitus toteuttaa syyskuun 2018 loppuun mennessä.

Aiemmin, vuoden 2017 alussa Nordea fuusioi Ruotsin ulkopuoliset tytärpankkinsa ruotsalaiseen emoyhtiöön. Tämä juridisen rakenteen muutos keskitti vastuun pankin valvonnasta ja kriisinratkaisusta Ruotsin viranomaisille sekä kasvatti merkittävästi Nordean emoyhtiön tasetta. Valmisteilla olevan kotipaikkamuutoksen myötä Suomeen siirtyy taseeltaan huomattavasti aiempaa suurempi Nordean emoyhtiö.

Tässä erityisteemakirjoituksessa arvioidaan Nordean kotipaikan muutoksen merkitystä rahoitusjärjestelmän makrovakauden näkökulmasta. Tämän kirjoituksen jälkeen seuraavassa erityisteemakirjoituksessa arvioidaan puolestaan muutoksen merkitystä pankkivalvonnan näkökulmasta.

Rahoituslaitoksen kotipaikan sijainti ja rahoitusjärjestelmän makrovakaus

Rahoituslaitoksen kotipaikan sijainti ei välttämättä vaikuta asiakkaille tarjottaviin palveluihin. Sijainti kuitenkin vaikuttaa keskeisesti siihen, mikä rooli eri viranomaisilla on monikansallisten laitosten valvonnassa ja mahdollisten kriisitilanteiden hoidossa.

Suurten pankkien kotipaikkamuutokset muokkaavat myös kansallisten pankkijärjestelmien rakenteita ja rakenteellisia riskejä eli vaikuttavat makrovakauteen. Makrovakaus tarkoittaa koko rahoitusjärjestelmän vakautta, joka on hintavakauden ja vakaan talouskasvun perusedellytys. Rahoitusjärjestelmän toimintaa vaarantavat riskit ja haavoittuvuudet on siksi pyrittävä tunnistamaan ja minimoimaan etukäteen.

Aiempia rahoituskriisejä ja niihin johtaneita kehityskulkuja tutkimalla on tunnistettu suhdanneluonteisten ilmiöiden lisäksi tiettyjä rahoitusjärjestelmän rakenteellisia ominaisuuksia, jotka ovat vaikuttaneet rahoituskriisien vakavuuteen. Näitä mahdollisia rakenteellisia haavoittuvuuksia ovat muun muassa suurimpien yksittäisten rahoituslaitosten tai pankkisektorin koko suhteessa talouden kokoon, rahoituslaitosten keskinäinen kytkeytyneisyys ja yhteiset riskikeskittymät.

Nordean kannattavuus ja vakavaraisuus ovat pysyneet hyvinä. Luottoluokitusten ja tehtyjen eurooppalaisten stressitestien perusteella Nordean tappionkantokyky on tarpeeksi vahva kestääkseen talouden suuretkin häiriöt. Nordean kotipaikkamuutoksen myötä Suomen pankkijärjestelmä kuitenkin kasvaa arviolta nelinkertaiseksi suhteessa talouden kokoon eli Euroopan suurimpien joukkoon. Suomen pankkijärjestelmän rakenteelliset haavoittuvuudet kasvavat, sillä pankkisektori on muutoksen jälkeen selvästi aiempaa suurempi.

Pankkisektorin suuruus ei sinänsä lisää pankkikriisin todennäköisyyttä, mutta jos syntyy kriisi, sen kustannukset voivat kuitenkin olla merkittäviä talouden kantokykyyn nähden (ks. myös erityisteema #5). Kustannukset voivat olla epäsuoria ja suoria: ne ovat yleensä syntyneet sekä pankkikriisien aiheuttamista tai voimistamista talouskriiseistä että pankeille annetusta julkisesta tuesta. Pankkisektorin merkittävä kasvu lisää myös Suomen talletussuojajärjestelmän vastuita.

Pohjoismaiset pankit ovat myös monin tavoin kytkeytyneitä toisiinsa, minkä vuoksi mahdolliset rahoituslaitosten ongelmat ja rahoitusmarkkinoiden häiriöt voivat nopeasti edetä maasta ja rahoituslaitoksesta toiseen.

Vaikka Pohjoismaiden tasolla muuttopäätös ei sinänsä muuttaisi järjestelmäriskien yhteismäärää, niiden kohdentuminen eri maiden välillä muuttuu. Muutoksen jälkeen Suomen rahoitusjärjestelmä on entistä alttiimpi Ruotsin ja muiden pohjoismaiden talouksien ja asuntomarkkinoiden häiriöille.

Pohjoismaisilla pankeilla on myös merkittäviä yhteisiä riskikeskittymiä. Velkaantuneisuuden kasvun myötä pohjoismainen rahoitus- ja talousjärjestelmä on monin tavoin altistunut asuntoluotonannon riskeille. Pankit ovat myös merkittävästi altistuneet samanlaisille rakentamiseen ja kiinteistöalaan liittyville riskeille, ja asuntolainavakuudellisilla katetuilla velkakirjalainoilla on merkittävä rooli pankkien varainhankinnassa.

Suomen jäsenyys EU:n pankkiunionissa (ks. myös erityisteema #3) sekä pankkisääntelyyn ja valvontaan viime vuosina tehdyt uudistukset lievittävät kuitenkin pankkisektorin suuren koon aiheuttamia riskejä verrattuna tilanteeseen, jossa Suomi olisi pankkiunionin ulkopuolella. Pankkiunionin viimeistely yhteisellä eurooppalaisella talletussuojalla on kuitenkin erityisen tärkeää maille, joilla on kokoonsa nähden suuri ja keskittynyt pankkisektori.

Kotipaikkamuutoksen jälkeen Nordea siirtyy pankkiunioniin ja EKP:n valvontaan (ks. myös erityisteema #5). Nordeaa koskevasta makrovakauspoliittisesta päätöksenteosta vastaa muuton jälkeen ensisijaisesti Finanssivalvonnan johtokunta. Nordeaan kohdentuvien makrovakaustoimien ja muiden vaatimusten toteuttaminen siis muuttuu, ja Suomen viranomaisten rooli makrovakauspolitiikassa kasvaa. Euroopan keskuspankilla on puolestaan tiettyjä valtuuksia vaikuttaa pankkiunioniin kuuluvien maiden makrovakauspolitiikkaan. EKP voi muun muassa asettaa pankeille kireämpiä vaatimuksia kuin on kansallisesti päätetty toteuttaa EU-sääntelyn mukaisilla makrovakausvälineillä.

Suomen viranomaisilla on makrovakauspolitiikkaa koskevaa yhteistyötä myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden viranomaisten sekä Euroopan keskuspankin kanssa. Yhteistyö lähialueen maiden kanssa on välttämätöntä maiden rahoitusjärjestelmien laajan yhdentyneisyyden vuoksi. Kun pohjoismaisen pankkisektorin rakenne muuttuu, yhteistyö ja viranomaisten välinen tiedonvälitys on yhä tärkeämpää.

Lopuksi: Makrovakausvälineistöä voi yhä vahvistaa

Rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamiseksi tulee huolehtia, että Suomen viranomaisilla on käytettävissään riittävä makrovakausvälineistö. Makrovakausvälineillä eli viranomaisten käytettävissä olevilla makrovakaustoimenpiteillä voidaan pienentää sekä suhdanneluonteisia että rakenteellisia järjestelmäriskejä ja siten edistää koko rahoitusjärjestelmän vakautta.

Suomen makrovakausvälineistö laajeni vuonna 2017, kun eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen ns. järjestelmäriskipuskurivaatimuksen sisällyttämisestä luottolaitoslakiin. Vuoden 2018 alusta Finanssivalvonnan johtokunta voi asettaa luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille siirtymäkauden jälkeen enintään 5 prosentin suuruisen lisäpääomavaatimuksen rakenteellisten riskien perusteella. Järjestelmäriskipuskuri perustuu EU-lainsäädäntöön, ja sen käyttö on kansallisella sääntelyllä mahdollistettu lähes kaikissa EU-maissa.

Makrovakausvälineistön kehittäminen jatkuu. Kansainvälinen valuuttarahasto, Euroopan järjestelmäriskikomitea ja Euroopan keskuspankki ovat suosittaneet Suomen makrovakausvälineistön täydentämistä välineillä, joilla voidaan rajoittaa asunnon hankintaan käytettävän lainan kokoa tai lainanhoitomenojen enimmäismäärää suhteessa tuloihin. Asuntolainan enimmäispituus ja lyhennysvelvoite täydentäisivät näitä välineitä.

* * * * *

Teemakirjoitus #5. Nordean kotipaikan muutoksen vaikutus Nordean valvontaan

Johdanto

Kuten edellisessä teemakirjoituksessa todettiin, Nordea päätti syyskuussa 2017 aloittaa valmistelut Nordean kotipaikan siirtämiseksi Helsinkiin. Suunnitelman mukaan Nordean pääkonttori siirtyisi Helsinkiin lokakuussa 2018. Maaliskuussa 2018 Nordean yhtiökokous hyväksyi suunnitelman.

Nordean keskeisenä perusteluna muutokselle oli pankkiunionin tarjoama vakaampi toimintaympäristö ja tasapuolinen kohtelu eurooppalaisten kilpailijoiden kanssa. Valvonnan näkökulmasta suurin muutos Nordean kotipaikan vaihdoksessa onkin Nordean siirtyminen Euroopan keskuspankin (EKP) suoraan valvontaan.

EKP:n suora valvontaa tarkoittaa käytännössä sitä, että valvontaa tehdään EKP:n johdolla yhteistyössä Finanssivalvonnan kanssa. Valvonnan resursoinnista noin 75 % tulee Finanssivalvonnasta ja loput EKP:stä. Valvonnasta vastaa yhteinen valvontaryhmä, jonka vetäjä on EKP:stä ja johon osallistuu eri riskialueiden asiantuntijoita EKP:stä ja Finanssivalvonnasta. Valvontapäätökset tekee EKP:n valvontaneuvosto, jossa on edustajat kaikista euromaista, maksimissaan neljä EKP:n nimeämää edustajaa sekä EKP:stä tulevat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Yhteisen eurooppalaisen valvonnan organisointimallilla varmistetaan, että kansalliset intressit eivät vaaranna riippumatonta valvontaa. Yhteisen valvontaryhmän vetäjä ei ole pankin kotimaasta ja valvontaan osallistuu muutenkin eri eurooppalaisia kansallisuuksia. Päätökset tehdään valvontaneuvostossa, jossa kunkin valvojan lähettämällä edustajalla on vain yksi ääni. Yhdenmukaisuutta varmistetaan myös yhteisillä menetelmillä ja erittäin kattavalla yhteisellä valvontaohjeistuksella.

Varsinkin valvonnan riippumattomuuden osalta Euroopan yhteinen pankkivalvonta on täyttänyt hyvin tavoitteensa. Pitkällä ollaan myös valvonnan harmonisoinnissa pankkiunionimaiden kesken. Erityisesti EKP:n suorassa valvonnassa olevien euroalueen suurimpien pankkien valvonta on jo pitkälle harmonisoitua. EU:n yhteinen pankkisääntely jättää kuitenkin edelleen tilaa kansallisille tulkinnoille ja sisältää suuren määrän kansallisen lainsäätäjän käytettävissä olevia optioita. Näiden sääntelyerojen takia kaikilla osa-alueilla ei ole vielä päästy täysin harmonisoituun valvontaan suurissakaan pankkeissa.

Yhteinen pankkivalvonta on merkittävästi edistänyt pankkisektorin vakautta Euroopassa. EKP kuvaa valvontamalliaan englanninkielisellä termillä ”intrusive”, joka sanakirjan mukaan kääntyy suomeksi sanoilla ”läpitunkeva” tai ”tunkeileva”. Tunkeilevia ei varmaankaan ole oltu, mutta termi kuvaa hyvin EKP:n valvontaotetta. Näyttönä onnistumisesta on esimerkiksi euroalueen suurten pankkien omien varojen määrän kasvu 234 mrd. eurolla yhteisen pankkivalvonnan aloituksen jälkeen.

Edellä kuvatun perusteella Nordean itse julkistama tavoite tasapuolisesta kohtelusta pankkiunionissa toimiviin kilpailijoihin verrattuna toteutuu varmasti pääkonttorin siirryttyä euroalueelle. Suomen näkökulmasta EKP:n tiukka valvontakulttuuri ja kokemus vastaavan kokoluokan ja kompleksisuuden pankeista varmistaa Nordean laadukkaan valvonnan sen siirryttyä EKP:n suoraan valvontaan. Myös muun suomalaisen pankkisektorin näkökulmasta on hyvä, että näin suurta toimijaa koskee kaikin puolin samat säännöt kuin muuta pankkisektoria.

Nordean muutto vaatii merkittävää panostusta Finanssivalvonnalta

Vaikka pankkiunionissa valvonta toteutetaan EKP:n johdolla, tulee valtaosa valvontaresursseista kansalliselta valvojalta eli Nordean tapauksessa Finanssivalvonnasta. Finanssivalvonnan vuoden 2018 budjetissa onkin varauduttu merkittäviin henkilöstöresurssien lisäyksiin. Nordean valvontaan on tarkoitus ensi vuoden aikana palkata noin 30 uutta valvojaa. Tämän kokoluokan rekrytointi on erittäin poikkeuksellista Finanssivalvonnassa ja vaatii erityisen tarkkaa suunnittelua ja toteutusta. On haastavaa löytää tällainen määrä riittävän osaavaa ja kokenutta henkilöstöä näin nopealla aikataululla.

Rekrytoinnissa ja perehdytyksessä onkin tarkoitus ottaa käyttöön uusia toimintatapoja. Rekrytointeja mm. suunnataan myös ulkomaille, ja kaikkien Nordean valvojien ei tarvitse osata kumpaakaan koti-

maista kieltä. Uusille valvojille on tarkoitus perustaa erityinen Finanssivalvonnan sisäinen pankkivalvonnan koulutusohjelma, jolloin osa uusista rekrytoinneista voi kohdistua henkilöihin, joilla ei ole vielä niin paljon relevanttia työkokemusta. Rekrytointien laadusta ei kuitenkaan tingitä, ja valtaosalla uudesta valvontahenkilöstöstä täytyy olla kokemusta pankkitoiminnasta tai sen valvonnasta.

Laajemmassa määrin Nordean muuttoon liittyvät rekrytoinnit on aloitettu Nordean yhtiökokouksen jälkeen maaliskuussa. Tuossa kokouksessa Nordea teki lopullisen päätöksen kotipaikan muuttamisesta Suomeen.

Rekrytointien suunnittelun lisäksi Finanssivalvonnassa on käynnissä Nordean toimilupahakemuksen käsittely. Julkistamansa suunnitelman mukaan Nordea perustaa Suomeen uuden pankin, johon nykyinen ruotsalainen emopankki fuusioidaan. Toimilupahakemuksen käsittelystä vastaa Finanssivalvonta, jonka esityksestä EKP tekee varsinaisen päätöksen toimiluvan myöntämisestä.

Finanssivalvonnan ja EKP:n tekemien päätösten lisäksi Nordean kotipaikan muutto vaatii lukuisia päätöksiä myös Ruotsin ja muiden pohjoismaiden valvojilta. Tärkeimpänä näistä on Ruotsin valvojan fuusionhyväksymispäätös, jossa valvoja arvioi, vaarantaako fuusio finanssimarkkinoiden vakauden Ruotsissa.

Ennen Nordean kotipaikan muutosta tai pian sen jälkeen Nordealle tehdään ns. kattava arvio eli taseen saamisten laatuarvio ja stressitesti. Vastaava arvio tehtiin kaikille EKP:n suoraan valvontaan siirtyneille pankeille, kun yhteinen pankkivalvonta alkoi. Tämäkin arvio vaatii merkittävää resurssipanosta Finanssivalvonnalta, vaikka siihen osallistuukin myös EKP:n asiantuntijoita ja ulkoisia konsultteja. Kattavan arvion tulosten perusteella määritellään, minkä suuruisen vakavaraisuusvaatimuksen EKP asettaa Nordealle.

Pohjoismainen valvontayhteistyö tärkeää

Pohjoismaissa on pitkät perinteet ns. valvontakollegioiden toiminnasta. Pohjoismaiden valvontakollegioiden toiminnasta on niin hyvät kokemukset, että valvontakollegioita koskeva eurooppalainen sääntely on tehty pohjoismaisen mallin perusteella.

Valvontakollegiot vastaavat useammassa maassa toimivan pankin valvonnan koordinoinnista ja tekevät yhteisesti myös merkittävimmät valvontapäätökset. Valvontakollegio päättää esimerkiksi valvojan asettamista vakavaraisuusvaatimuksista ja hyväksyy vakavaraisuuslaskennassa käytettävät sisäiset mallit. Nordean valvontakollegion puheenjohtajana toimii tällä hetkellä Ruotsin valvojan edustaja, mutta kotipaikan muutoksen jälkeen valvontakollegiota vetää EKP.

Muissa pohjoismaissa, joissa Nordealla on merkittävää toimintaa (muut paitsi Islanti), valvojat vastaavat omissa maissaan olevien Nordean tytäryhtiöiden valvonnasta ja osallistuvat myös sivuliikkeiden valvontaan. Vaikka valtaosaa Nordean pankkitoiminnasta eri pohjoismaissa harjoitetaan sivuliikemuodossa, jää muihin pohjoismaihin myös tytäryhtiöitä. Näitä ovat esimerkiksi paikalliset kiinnitysluottopankit. Paikallisten tytäryhtiöiden valvojina muiden pohjoismaiden valvojilla säilyy äänivalta valvontakollegiossa Nordean kotipaikan muuton jälkeenkin. Näin ne osallistuvat edelleen Nordean ryhmätason valvontapäätösten tekoon. Tämä on tärkeää, koska Nordea on merkittävä toimija kaikissa pohjoismaissa paitsi Islannissa.

Kollegiossa tehtävän päätöksenteon lisäksi muiden pohjoismaiden valvojat osallistuvat myös muuhun käytännön valvontatyöhön. Niillä on täysi valvontavastuu paikallisista tytäryhtiöistä, ja sivuliikkeisiinkin ne voivat halutessaan tehdä tarkastuksia, kunhan informoivat siitä EKP:tä. Halutessaan muiden maiden valvojat voivat EKP:n kanssa asiasta sovittuaan osallistua myös ryhmätason tarkastuksiin.

Systeemisesti merkittävien sivuliikkeiden valvontayhteistyöstä tehtiin ns. yhteistyöpöytäkirja Nordean muutettua rakenteensa nykyiseen sivuliikemalliin. Tämä yhteistyöpöytäkirja linjaa erityisesti tiedonjakoa valvojien kesken ja on osoittautunut toimivaksi sivuliikemaan valvojan näkökulmasta. Yhteistyöpöytäkirjassa on myös esim. tarkastusoikeuksia ja makrovakausvälineiden vastavuoroista tunnustamista koskevia linjauksia.

Vaikka yhteistyöpöytäkirja parantaakin sivuliikevalvojien asemaa, ei se anna riittävän kattavia valvontavaltuuksia sivuliikkeiden valvojille. Finanssivalvonta on nostanut tätä asiaa esille eri eurooppalaisilla foorumeilla siinä yhteydessä, kun Nordea teki edellisen rakennemuutoksensa ja siirtyi toimimaan Suomessa ja myös muissa pohjoismaissa sivuliikkeenä. Vaikka Finanssivalvonnan asema valvonnassa on Nordean kotipaikan siirtymisen jälkeen erilainen, on Finanssivalvonnan kanta tässä asiassa säilynyt samana. Työtä on siis jatkettava sen eteen, että sivuliikevalvojille saataisiin vahvemmat valvontavaltuudet.

Lopuksi

Valvontakollegioiden lisäksi pohjoismaisten finanssivalvojien välillä on paljon muuta yhteistyötä, jolla varmistetaan tiedon ja parhaiden käytäntöjen jakaminen valvojien kesken. Vuosittain on useita eritasoisia ja valvonnan eri osa-alueita koskevia kokouksia, ja ne kattavat myös makrovakausvalvonnan. Tämänkin yhteistyön merkitys korostuu entisestään Nordean muuton jälkeen.

Finanssivalvonnalla on tärkeä rooli toimia ”välittäjänä” pohjoismaisten valvojien ja EKP:n välillä. Finanssivalvonnalla on luonnollisesti huomattavasti EKP:tä enemmän kokemusta pohjoismaisesta valvontayhteistyöstä. Finanssivalvonnan tavoitteena on varmistaa, että hyvä pohjoismainen valvontayhteistyö jatkuu myös EKP:n ottaessa vetovastuun valvonnasta.

* * * * *

Teemakirjoitus #6: Digitalisaatio rahoitusmarkkinoilla

Johdanto

Digitalisaatiolla tarkoitetaan tieto- ja viestintätekniikan kehitystä ja laaja-mittaista yleistymistä. Digitalisaatio lisää mahdollisuuksia kasvuun, tehostaa maksu- ja rahoitusjärjestelmän toimintaa ja antaa välineitä parantaa organisaatioiden tuottavuutta. Rahoitusmarkkinoilla kehitys on näkynyt asiakkaille tarjottavina uusina palveluina sekä toimintatapojen ja prosessien tehostumisena ja automatisoitumisena.

Samaan aikaan digitalisaatioon liittyy uudenlaisia riskejä. Näitä ovat esimerkiksi kyberturvallisuuteen liittyvät riskit sekä valvonnan haasteet, kun toimialan rakenteet muuttuvat ja pirstaloituvat.

Mitä fintech on?

Uusien toimijoiden eli finanssiteknologia-alan yritysten (fintech) odotetaan muuttavan osapuolten rooleja ja toimialan rakenteita. Tämä on näkynyt esimerkiksi Finanssivalvontaan tulleissa yhteydenotoissa ja toimilupahakemuksissa sekä suurten toimijoiden aktiivisuuden lisääntymisenä yritysostoissa ja kasvuyritysten tukemisessa. Toimialan rakenteellista muutosta on vaikea ennustaa, koska finanssialan uudet toimijat voivat yhtä lailla olla pieniä start up -yrityksiä kuin suuria kansainvälisiä teknologiajättejä tai muiden toimialojen suuryrityksiä.

Finanssivalvonnassa perustettiin ja käynnistettiin lokakuussa 2016 uusi toimintamuoto, Innovaatio-HelpDesk. Vastaavia aloitteita on tehty monissa muissakin Euroopan maissa. Ensimmäisenä toimintavuonna Innovaatio-HelpDesk opasti kymmeniä toimijoita joko sähköpostitse ja puhelimitse tai tapaamisissa.

Innovaatio-HelpDeskiin tulleiden yhteydenottojen kirjo oli laaja alkaen yritystoiminnan perustamista pohtivista henkilöistä jo vakiintuneihin start up -yrityksiin. Yhteydenottoja tuli myös toimijoilta, jotka ovat vakiintuneita jo jollain toisella toimialalla ja harkitsevat nyt finanssialalle tuloa. Innovaatio-HelpDeskin asiakkaille on ollut yhtenäistä se, että ne eivät vielä ole Finanssivalvonnan valvonnassa eikä heillä ole tuttuja kontakteja Finanssivalvontaan. Innovaatio-HelpDeskin rooli onkin ensisijaisesti toimia sisääntuloväylänä Finanssivalvontaan ja madaltaa yhteydenottojen kynnystä.

Kysytyimpiä aiheita Innovaatio-HelpDeskissä vuonna 2017 olivat maksamisen uudet palvelut ja toinen maksupalveludirektiivi (PSD2) sekä asiakkaan tuntemiseen ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien säännösten soveltaminen uusissa palveluissa. Bitcoinin kurssinousu vuoden toisella puoliskolla näkyi myös Innovaatio-HelpDeskiin tulleissa yhteydenotoissa. Finanssivalvonnalta tiedusteltiin mm. kryptovaluuttoihin liittyvistä sijoituksista ja kryptovaluuttojen liikkeeseenlaskuista (Initial Coin Offering eli ICO).

Euroopan komissio valmistelee fintech-toimenpideohjelmaa, joka julkaistaan tämänhetkisen arvion mukaan maaliskuussa. Fintech-toimenpideohjelmasta järjestettiin laaja konsultaatio, joka päättyi kesäkuussa 2017. Konsultaation vastausyhteenveto on julkaistu. Aihealueet, joihin vastaajat toivoivat laajalti EU-tason toimenpiteitä, olivat seuraavat:

- yhtenäinen joukko- ja vertaisrahoituksen sääntelykehikko
- yhtenäisemmät ja selkeämmät pelisäännöt toimilupahakemusten ja ulkoistusten käsittelyyn, erityisesti ulkoistettaessa pilvipalveluihin, sekä innovaatioiden tukemiseen
- yhteentoimivuus ja standardointi
- kyberturvallisuus.

Muina potentiaalisina aihealueina nostettiin esille uusien teknologioiden, kuten lohkoketjujen ja keinoälyn, arviointi.

Maksaminen, PSD2 ja kryptovaluutat

Rahoitusalan digitalisaatio näkyy kuluttajalle kenties selvimmin maksamisessa. Käteisen käyttö on jatkuvasti vähentynyt, mutta käteinen on silti edelleen erittäin tärkeä maksamisen muoto, eikä se ole kokonaan katoamassa. Korttimaksamisesta on kuitenkin tullut yleisin vähittäismaksamisen tapa. Lisäksi rinnalle on tullut uusia tapoja, kuten maksaminen mobiilisovelluksilla. Kuluttajat käyttävät yhä useampia maksutapoja ja valitsevat kuhunkin tilanteeseen sopivimman maksutavan.

Uusista maksamistavoista huolimatta vaikuttaa siltä, että maksamisen perusinfrastruktuuri ei ole nopeasti muuttumassa. Tilisiirrot ja korttimaksut ovat edelleen kaikkien uusienkin maksutapojen taustalla. Toki maksujärjestelmiä kehitetään koko ajan, mutta kehitys on maltillista ja hallittua. Järjestelmät muuttuvat koko ajan nopeammiksi, ja maksaminen onkin pian lähes reaaliaikaista.

Lohkoketjutekniikka ei vielä näytä vaikuttavan vähittäismaksamisen taustalla oleviin järjestelmiin. Myöskään bitcoin tai muut kryptovaluutat eivät käytännössä ainakaan toistaiseksi ole vaikuttaneet maksamiseen. Bitcoinin käyttö maksamiseen on toissijaista, koska maksutapahtumien toteuttaminen on hidasta teknisten suorituskykyrajoitteiden takia. Bitcoin-maksutapahtumien transaktiokustannukset ovat myös korkeita, minkä vuoksi bitcoin ei ole houkutteleva maksutapa.

Bitcoinin ensisijainen käyttötarkoitus on spekulatiivinen sijoittaminen. Finanssivalvonta varoitti marraskuussa kryptovaluuttasijoitusten riskeistä. Bitcoin ja muut kryptovaluutat ovat sijoituskohteina täysin spekulatiivisia. Niiden arvonmuodostuksella ei ole mitään kiinteää pohjaa. Kukaan ei myöskään maksa bitcoinille mitään varsinaista tuottoa, kuten osinkoa tai korkoa. Tuotto-odotus perustuu pelkästään odotuksiin siitä, että joku ostaa kohteen myöhemmin kalliimmalla. Tämäntyyppinen sijoitustoiminta sisältää aina merkittäviä riskejä. Bitcoinin ja muiden kryptovaluuttojen markkinahinnat ovat heilahdelleet erittäin voimakkaasti. Lisäksi osa kryptovaluutoista on voitu luoda huijaustarkoituksessa.

Maksamisen digitalisaatio näkyy ennen kaikkea ns. loppukäyttäjärajapinnassa, jossa on tarjolla monia eri tapoja siirtää rahaa tai maksaa ostokset sekä perinteisessä kivijalkakaupassa että verkkokaupassa. Maksamisen sovellusten määrän oletetaan lisääntyvän lähivuosina. Vuonna 2017 lanseerattiin useita uusia maksamisen sovelluksia, kuten Apple Pay ja Siirto.

Toinen maksupalveludirektiivi (PSD2) saatettiin kansallisesti voimaan 13.1.2018. Direktiivin vaikutukset alkavat näkyä markkinoilla asteittain. Markkinoiden kehitys alkanee toden teolla vasta syksyllä 2019, kun direktiivin nojalla annettuja teknisiä standardeja aletaan soveltaa. Direktiivi edistää uusien maksutapojen syntymistä.

Uusille maksutavoille on yhtenäistä se, että ne ovat reaaliaikaisia ja maksaminen häviää taustalle. Uudet maksutavat helpottavat maksamista ja tekevät siitä samanaikaisesti huomaamattomampaa. Helppokäyttöisyys on sinänsä positiivinen asia, mutta kun maksaminen tapahtuu lähes huomaamatta ostotapahtuman osana, voi kuluttajan käsitys omasta rahankäytöstä hämärtyä, mikä puolestaan lisää ylivelkaantumisen riskiä. Tämä korostaa riittävän talouslukutaidon tärkeyttä.

Toimintamallien muutokset

Digitalisaatio on finanssitoimialalla erityisen merkittävää, koska se ei liity pelkästään yksittäisiin palveluihin. Kuluttajille näkyvien uusien palvelujen lisäksi digitalisaatiolla voidaan tehostaa yritysten toimintatapoja eli muokata myös tapoja tuottaa palveluja. Viime aikoina erityisen usein ovat olleet esillä keinoäly ja robotiikka, avoimet rajapinnat, kyberturvallisuus ja lohkoketjut.

Keinoäly on merkittävä digitalisaation osa-alue siksi, että sitä voidaan soveltaa finanssitoimialalla moneen eri tarkoitukseen. Esimerkiksi verkot ylittävä asiakaspalvelu voidaan korvata ainakin osittain keinoälysovelluksilla, jolloin pankin asiakkaat voivat ratkoa yksinkertaisia ja toistuvia ongelmia ilman varsinaista asiakaspalvelijaa. Toisaalta keinoälyä käytetään jo varsin laajasti sijoitustoiminnassa salkunhoitajan työn tukena.

Avoimilla rajapinnoilla tarkoitetaan pankkitoiminnassa sitä, että palveluita voidaan kehittää ja tuottaa aiempaa hajautetummin eri toimijoiden kesken siten, että toimijoilla on pääsy toistensa tietojärjestelmiin. PSD2 vauhdittaa tätä kehitystä. Kuluttajille tämä kehitys näkyy siten, että asiakaskokemuksen voi tuottaa jatkossa myös muu taho kuin perinteinen pankki. Markkinoiden muuttuessa voittajia ovat todennäköisesti ne tahot, jotka pystyvät tuottamaan parhaan asiakaskokemuksen ja lisäarvoa asiakkaalle.

Samalla kun finanssipalveluiden tarjonta muuttuu entistä avoimemmaksi ja hajautetummaksi, on otettava huomioon uudenlaisia turvallisuuteen liittyviä riskejä. Kyberturvallisuusuhat ovat viime aikoina nousseet selvimmin esille. Kyberhyökkäyksiä on viime aikoina tehty niin maksujärjestelmiä kuin yksittäisiä toimijoitakin vastaan. Kansainvälisellä yhteistyöllä on pyritty kehittämään yhteisesti sovellettavia toimintatapoja kyberhyökkäysten ehkäisemiseksi ennalta ja niistä toipumiseksi.

EU:n verkko- ja turvallisuusdirektiivi (NIS-direktiivi) on saatettava kansallisesti voimaan toukokuussa. NIS-direktiivi koskee yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisiä toimialoja (mm. energia, liikenne, pankit, finanssialan tietyt infrastruktuurit ja digitaalinen infrastruktuuri). Direktiivin velvoitteet tietoturvallisuusriskien hallinnasta ja poikkeamien ilmoittamisesta otetaan osaksi sektorikohtaista lainsäädäntöä direktiivin mukaisilla toimialoilla. Direktiivi myös lisää eri viranomaisten välistä tiedonvaihtoa, sillä Finanssivalvonta raportoi jatkossa tietynsuuruiset poikkeamat eteenpäin kansalliselle yhteyspisteelle eli Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskukselle.

Digitalisaatio muuttaa rahoitustoimialaa

Finanssialan digitalisaatio näkyy tavalliselle kuluttajalle tällä hetkellä kaikkein selvimmin maksamisessa. Finanssialalla on kuitenkin vielä monia osa-alueita, joissa digitalisaatio vielä kiihtyy. Tällaisia ovat esimerkiksi vakuutus-, sijoitus- ja työeläkepalvelut. Lähivuosina myös niissä nähdään sekä uusia kuluttajille suunnattuja palveluita että tehokkaampia ja älykkäämpiä taustajärjestelmiä. Myös uusia palveluntarjoajia tulee markkinoille.

Suomen Pankki ja Finanssivalvonta seuraavat suomalaisen fintech-kentän ja valvottavien kehitystä tiiviisti ja keräävät jatkuvasti tietoa innovaatioista ja toimijoista. Lisäksi Suomen Pankki ja Finanssivalvonta lakisääteisten tehtäviensä mukaisesti pyrkivät tukemaan alan kehitystä tekemällä tutkimusta ja muunlaista asiantuntijayhteistyötä fintech-toimijoiden kanssa. Finanssivalvonnan on niin ikään löydettävä uusia tapoja toimia uudenlaisten yritysten kanssa. Finanssivalvonnan harjoittamaa valvontaa ja sääntelyä pyritään kehittämään kaikille toimijoille tasapuoliseksi ja innovointia edistäväksi.

Valvontatyössä Finanssivalvonta kohtaa yhä enemmän tilanteita, joissa uusi palveluntarjoaja haluaa tarjota palveluja kuluttajalle, mutta samalla välttää joutuvansa itse sääntelyn kohteeksi. Tämä trendi on huolestuttava. Vaikka Finanssivalvonta haluaa valvojana tukeakin innovaatioita, tätä ei voida koskaan tehdä asiakkaansuojan tai vakavaraisuuden kustannuksella tai siten, että operatiivisten riskien hallintaa koskevista vaatimuksista tingittäisiin.

Lopuksi

Finanssivalvonta pyrkii tekemään itseään ja sääntelyä tutuksi myös uusien toimijoiden keskuudessa mm. pitämällä puheenvuoroja tilaisuuksissa ja järjestämällä myös itse avoimia tilaisuuksia. Digitalisaation edetessä on tärkeää ylläpitää ja kehittää dialogia myös nykyisten valvottavien kanssa. Valvottavilla on intressejä esimerkiksi lyhentää tuotekehityksen kaarta, mutta tätäkään ei voida tehdä riskienhallinnan kustannuksella. Digitalisaatio ei voi olla itseisarvo, jonka myötä menetetään tuntuma ydinliiketoiminnan ymmärtämiseen ja sen riskien hallintaan. Sama pätee myös toimiluvanhaltijoiden intresseihin etsiä liiketoimintaa finanssialan ulkopuolelta. Muun liiketoiminnan riskit eivät saa vaarantaa finanssialalla harjoitettavaa liiketoimintaa.

Myös keskuspankin on uudistuttava ja sopeuduttava digitaaliseen aikakauteen. Sen tehtäviin kuuluu huolehtia rahoitusmarkkinoiden ja maksujärjestelmien vakaudesta. Suomen Pankki seuraa ja analysoi tarkasti uudentyyppisiä rahoituksen välittäjiä ja maksamisen muotoja ja arvioi niihin liittyviä riskejä. Samaan aikaan Suomen Pankki pyrkii edistämään innovointia ja uusien toimijoiden tuloa markkinoille, sillä uusi teknologia ja uudet toimijat ovat myös omiaan lisäämään rahoitusmarkkinoiden tehokkuutta ja parantamaan kuluttajille tarjottavia palveluja.

* * * * *

Osa 4. Kertomusvuoden jälkeisiä tapahtumia

Tässä osiossa kuvataan lyhyesti eräitä sekä Suomen Pankin että Finanssivalvonnan toimintakentän tapahtumia kertomusvuoden päättymisen jälkeen eli alkuvuodesta 2018.

- Suomen Pankki tiedotti tammikuussa 2018, että Suomessa löydettiin vuoden 2017 aikana liikkeessä olevista seteleistä 769 euroseteliväärennöstä. Väärennöksiä oli huomattavasti vähemmän kuin edellisvuonna, jolloin niitä löytyi 2 171. Verrattuna muihin euromaihin väärennösmäärät ovat Suomessa pieniä. Vuonna 2017 Suomessa kierrossa olleiden setelien joukosta löydettiin eniten 50 euron väärennöksiä, joita oli yhteensä 328. Seuraavaksi eniten eli 255 oli 20 euron väärennöksiä. 100 euron väärennöksiä oli 74. Väärennöksiä ehkäistään uudella eurosetelisarjalla. Setelien turvatekijöissä on käytetty uusinta tekniikkaa, jonka ansiosta seteleitä on entistäkin vaikeampi väärentää. Alkuvuoteen 2018 mennessä on uusittu jo 5, 10, 20 ja 50 euron setelit.

- EKP:n neuvosto päätti tammikuun kokouksessaan, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 0,00 %, maksuvalmiusluoton korko 0,25 % ja talletuskorko −0,40 %. EKP:n neuvosto odottaa ohjauskorkojen pysyvän nykyisellä tasolla pidemmän aikaa ja vielä omaisuuserien ostojen päätyttyäkin. EKP:n neuvosto vahvisti, että epätavanomaisiin rahapoliittisiin toimiin kuuluvassa omaisuuserien osto-ohjelmassa on nyt tarkoitus jatkaa ostoja 30 miljardin euron arvosta kuukaudessa. Näin on tarkoitus toimia syyskuun 2018 loppuun saakka ja tarvittaessa sen jälkeenkin, kunnes EKP:n neuvosto katsoo inflaatiovauhdin palautuvan kestävästi tavoitteen mukaiseksi. Jos kehitysnäkymät kuitenkin muuttuvat epäsuotuisammiksi tai jos rahoitusmarkkinatilanne ei enää edistä inflaatiovauhdin kestävää elpymistä, EKP:n neuvosto on valmis kasvattamaan ostojen määrää ja/tai pidentämään osto-ohjelman kestoa. Eurojärjestelmä jatkaa ohjelmassa ostettujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettavan pääoman sijoittamista uudelleen vielä pidemmän aikaa ostojen päättymisen jälkeen ja joka tapauksessa niin kauan kuin on tarpeen. Näin edistetään sekä suotuisaa likviditeettitilannetta että asianmukaista rahapolitiikan mitoitusta.

- Eduskunnan pankkivaltuusto määräsi helmikuussa filosofian tohtori Olli Rehnin Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtajaksi. Pankkivaltuusto on lisäksi nimittänyt oikeustieteen kandidaatti, varatuomari Marja Nykäsen Finanssivalvonnan johtokunnan jäseneksi 1.4.2018 lukien ja samalla määrännyt hänet sen puheenjohtajaksi.

- Suomen Pankki tiedotti helmikuussa johtokuntansa uudesta työnjaosta. Työnjako tuli päätettäväksi johtokunnan varapuheenjohtajan Seppo Honkapohjan toimikauden päätyttyä 31.12.2017. Johtokunnan jäsenten työnjako kattaa Suomen Pankin ydintoiminnot ja prosessit. Prosessit toimivat yli osastorajojen huolehtien rahapolitiikan valmisteluun, rahapolitiikan toimeenpanoon, rahoitusvakauteen, kotimaisen talouspolitiikan vaikuttamiseen ja digitalisaatioon liittyvistä tehtävistä.

    - Työnjaon mukaisesti johtokunnan puheenjohtaja Erkki Liikanen vastaa rahapolitiikan valmistelusta, kotimaan talouspolitiikasta, ulkoisesta viestinnästä, kansainvälisistä asioista sekä sisäisestä tarkastuksesta. Pääjohtaja Liikanen on EKP:n neuvoston jäsen.

    - Johtokunnan varapuheenjohtaja Olli Rehn vastaa rahapolitiikan toimeenpanosta, Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden sijoittamisesta, markkinaoperaatioista, maksuliikkeestä, rahahuollosta sekä eläkerahaston johtoryhmän toiminnasta. Lisäksi hän vastaa Suomen Pankin IT-toiminnosta ja digitalisaatioprosessista.

- Johtokunnan jäsen Marja Nykänen vastaa rahoitusmarkkinakysymyksistä, makrovakauspolitiikasta, tilastoista, lakiasioista, talous- ja henkilöstöhallinnosta sekä turvallisuus- ja kiinteistöasioista. Lisäksi Nykänen vastaa sijoitustoiminnan ja rahapolitiikan riskien valvonnasta sekä rahoitusvakausprosessista.

- Suomen Pankki julkaisi helmikuussa 2018 uutisen, jossa todettiin, että Pohjoismaiden ja Baltian maiden asianomaiset ministeriöt, keskuspankit, rahoitusvalvojat ja kriisinratkaisuviranomaiset ovat allekirjoittaneet yhteistoimintapöytäkirjan yhteistyöstä ja koordinaatiosta rahoitusvakauden turvaamiseksi yli rajojen (Memorandum of Understanding on cooperation and coordination on cross-border financial stability). Pohjoismailla ja Baltian mailla on yhteiset rahoitusvakausintressit, jotka johtuvat mahdollisista systeemisistä kytköksistä maiden välillä. Nämä kytkökset edellyttävät yhteistyön ja koordinoinnin tehostamista rahoitusvakauden turvaamiseksi. Pohjoismaiden ja Baltian maiden allekirjoittajatahot yhteen kokoavalla kansainvälisellä foorumilla on erittäin tärkeä rooli alueen rahoitusvakauden edistämisessä, ja allekirjoittajatahot hyötyvät yhteistyön ja koordinaation tehostamisesta yhteistoimintapöytäkirjan mukaisesti. Uusi yhteistoimintapöytäkirja korvaa aiemman sopimuksen, jonka Pohjoismaiden ja Baltian maiden asianomaiset ministeriöt, keskuspankit ja rahoitusvalvojat allekirjoittivat vuonna 2010. Yhteistoimintapöytäkirja ei ole juridisesti sitova.

- Euroopan keskuspankki (EKP) julkaisi helmikuussa vuotta 2017 koskevan tilinpäätöksensä. Vuonna 2017 EKP:n voitto kasvoi 0,1 miljardia euroa eli 1,3 miljardiin euroon (1,2 miljardia euroa vuonna 2016). Voitto jaetaan kokonaisuudessaan kansallisten keskuspankkien kesken. Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävistä arvopapereista kertyi korkokatetta 1,1 miljardia euroa (1,0 miljardia euroa vuonna 2016). EKP:n tase kasvoi 414 miljardiin euroon (349 miljardia euroa vuonna 2016). EKP:n tilintarkastetun tilinpäätöksen mukaan vuoden 2017 nettovoitto oli 1 275 miljoonaa euroa eli 82 miljoonaa euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Nettovoiton kasvu johtui lähinnä siitä, että korkokate kasvoi, kun Yhdysvaltain dollarin määräisestä sijoitussalkusta ja laajennetussa omaisuuserien osto-ohjelmassa hankituista arvopapereista kertyi enemmän korkotuottoja.

- EKP:n neuvosto kertoi maaliskuussa lausunnossaan, että se ei vastusta Luis de Guindosin valitsemista EKP:n uudeksi varapääjohtajaksi. Eurooppa-neuvosto nimittää EKP:n uuden varapääjohtajan EKP:n neuvoston lausunnon ja Euroopan parlamentin lausunnon perusteella.

- EKP:n neuvosto päätti maaliskuun kokouksessaan, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 0,00 %, maksuvalmiusluoton korko 0,25 % ja talletuskorko −0,40 %. EKP:n neuvosto odottaa ohjauskorkojen pysyvän nykyisellä tasolla pidemmän aikaa ja vielä omaisuuserien ostojen päätyttyäkin. EKP:n neuvosto vahvisti, että epätavanomaisiin rahapoliittisiin toimiin kuuluvassa omaisuuserien osto-ohjelmassa on tarkoitus jatkaa nykyisiä 30 miljardin euron suuruisia kuukausittaisia ostoja syyskuun 2018 loppuun saakka ja tarvittaessa sen jälkeenkin, kunnes EKP:n neuvosto katsoo inflaatiovauhdin palautuvan kestävästi tavoitteen mukaiseksi. Eurojärjestelmä jatkaa ohjelmassa ostettujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettavan pääoman sijoittamista uudelleen vielä pidemmän aikaa ostojen päättymisen jälkeen ja joka tapauksessa niin kauan kuin on tarpeen. Näin edistetään sekä suotuisaa likviditeettitilannetta että asianmukaista rahapolitiikan mitoitusta.

- Finanssivalvonta tiedotti maaliskuussa, että Nordean yhtiökokous päätti 15.3.2018, että yhtiö siirtää pääkonttorinsa Suomeen. Yhtiön tavoitteena on, että siirto toteutuu 1. lokakuuta 2018. Nordean pääkonttorin siirron myötä Suomen pankkisektori kasvaa noin kolminkertaiseksi suhteessa BKT:hen.

Liite 1. Eräitä riskienhallinnan määritelmiä ja käsitteitä

Markkinariski = Riski, että varallisuuden nettoarvo alenee markkinahintojen muutosten johdosta.

Luottoriski = Riski taloudellisista menetyksistä, jotka aiheutuvat taloudellisen transaktion vastapuolen tai arvopapereiden liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuden muutoksista sekä vastapuolen tai liikkeeseenlaskijan ajautumisesta maksukyvyttömyystilaan.

Likvidiysriski = Riski, että varoja ei voida tarpeen syntyessä ottaa käyttöön tai että niiden muuttaminen rahaksi aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia.

Operatiivinen riski = Riski ylimääräisistä kustannuksista tai tappioista, jotka aiheutuvat riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

Modifioitu duraatio = Korkoriskin mittari, joka kertoo, kuinka paljon korkosijoituksen tai korkosijoituksien arvo muuttuu, kun korot muuttuvat hieman.

VaR-luku (tietyllä luottamustasolla) = Tappio, jota suurempi tappio toteutuu kyseistä luottamustasoa vastaavalla todennäköisyydellä, valitun ajan päästä. Jos esimerkiksi päivätason VaR 99 % on 3 milj. euroa, tämä tarkoittaa, että tänään toteutuu 1 prosentin todennäköisyydellä tulos, joka on huonompi kuin 3 milj. euron suuruinen tappio.

ES-luku (expected shortfall, tietyllä luottamustasolla) = Odotettavan tappion suuruus, jos määritellyn luottamustason (eli kyseisen luottamustason VaR-lukua vastaava) tappiotaso ylittyy. Esimerkiksi ES 99 prosentin tapauksessa voidaan puhua 1 prosentin riskitapahtuman keskimääräisestä tappiosta.

Liite 2. Suomen Pankin tilinpäätös vuodelta 2017

Pankkivaltuuston päätti 23.3.2018, että Suomen Pankin voitto 156 132 672,68 euroa, käytetään seuraavasti:

Voitosta 52 132 672,68 euroa käytetään Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 21 §:n 2 momentin perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 104 000 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tase

Milj. euroa	*31.12.2017*	*31.12.2016*
VASTAAVAA		
1 Kulta ja kultasaamiset	*1 706*	*1 731*
2 Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	*6 850*	*7 852*
Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF)	*1 744*	*2 048*
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	*5 106*	*5 804*
3 Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta	*478*	*648*
4 Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	*1 231*	*1 803*
5 Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille	*10 148*	*6 728*
6 Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	*209*	*31*
7 Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	*44 995*	*32 761*
Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit	*39 588*	*25 786*
Muut arvopaperit	*5 407*	*6 975*
8 Eurojärjestelmän sisäiset saamiset	*44 750*	*26 609*
Osuudet EKP:ssä	*144*	*144*
Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset	*728*	*728*
Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset	*3 751*	*3 879*
Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto)	*40 127*	*21 858*
9 Muut saamiset	*697*	*1 341*
Euroalueen metallirahat	*31*	*35*
Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus	*126*	*131*
Muu vaihto-omaisuus	*50*	*638*
Muut	*490*	*536*
Yhteensä	*111 065*	*79 505*

Pyöristyksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

Milj. euroa		*31.12.2017*	*31.12.2016*
VASTATTAVAA			
1	***Liikkeessä olevat setelit***	***19 223***	***18 492***
2	***Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille***	***76 762***	***47 665***
	Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	*53 421*	*29 065*
	Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)	*23 341*	*18 600*
3	***Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille***	***409***	***31***
4	***Euromääräiset velat muille euroalueella oleville***	***1 000***	***0***
5	***Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle***	***2 601***	***1 625***
6	***Valuuttamääräiset velat euroalueelle***	***–***	***–***
7	***Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle***	***–***	***–***
8	***IMF:n myöntämien erityisten nosto-oikeuksien vastaerä***	***1 413***	***1 516***
9	***Eurojärjestelmän sisäiset velat***	***–***	***–***
10	***Muut velat***	***65***	***32***
11	***Arvonmuutostilit***	***2 256***	***2 982***
12	***Varaukset***	***4 579***	***4 468***
13	***Oma pääoma ja rahastot***	***2 602***	***2 562***
	Kantarahasto	*841*	*841*
	Vararahasto	*1 761*	*1 721*
14	***Tilikauden voitto***	***156***	***131***
	Yhteensä	***111 065***	***79 505***

Tuloslaskelma

	Milj. euroa	*1.1.–31.12.2017*	*1.1.–31.12.2016*
1	***Korkotuotot***	***617***	***483***
2	***Korkokulut***	***–50***	***–14***
3	***KORKOKATE***	***567***	***469***
4	***Valuuttakurssierot***	***41***	***27***
5	***Arvopapereiden hintaerot***	***19***	***74***
6	***Valuuttojen ja arvopapereiden arvostustappiot***	***–44***	***–49***
7	***Valuuttakurssi- ja hintaerovarauksen muutos***	***–16***	***–53***
	RAHOITUSKATE	***567***	***469***
8	*Tuotot ja kulut palkkioista ja maksuista*	*–3*	*–2*
9	*Rahoitustulon netto-osuus*	*–264*	*–190*
10	*Varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta*	*–1*	*–*
11	*Osuus EKP:n voitosta*	*4*	*5*
12	*Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista*	*22*	*20*
	KESKUSPANKKIERIEN KATE	***325***	***302***
13	***Muut tuotot***	***30***	***31***
	Toimintakulut	***–97***	***–101***
14	*Henkilöstökulut*	*–47*	*–48*
15	*Hallinnolliset kulut*	*–32*	*–32*
16	*Poistot käyttöomaisuudesta*	*–11*	*–10*
17	*Setelien hankintakulut*	*–6*	*–10*
18	*Muut kulut*	*–0*	*–0*
	TOIMINNALLINEN TULOS	***258***	***232***
	Eläkerahaston tulos	***–***	***–***
19	*Eläkerahaston tuotot*	*31*	*32*
20	*Eläkerahaston kulut*	*–31*	*–32*
21	***Varausten muutos***	***–102***	***–101***
22	***TILIKAUDEN TULOS***	***156***	***131***

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. Yleiset laatimisperiaatteet
Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talousperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11. pykälän mukaisesti pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Suomen Pankin tuloslaskelma sisältää myös Suomen Pankin eläkerahaston ja Finanssivalvonnan tuotot ja kulut. EKPJ:n suuntaviivat yhdenmukaistetusta kirjanpidosta eivät säätele eläkerahaston kirjanpitoa.

2. Valuutta- ja kultamääräisten erien arvostaminen
Valuutta- ja kultamääräiset erät on tilinpäätöksessä muunnettu euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän kursseja. Erät on arvostettu valuuttakohtaisesti. Valuuttakursseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonmuutostileille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonmuutostileille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Kullan hinnanmuutos- ja kurssimuutoserot käsitellään yhtenä eränä. Tilikauden aikana realisoituneiden valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Tilinpäätöksessä käytetyt kurssit käyvät ilmi oheisesta taulukosta.

Valuutta	*2017*	*2016*
Yhdysvaltain dollari	*1,1993*	*1,0541*
Japanin jeni	*135,0100*	*123,4000*
Ruotsin kruunu	*9,8438*	*9,5525*
Sveitsin frangi	*1,1702*	*1,0739*
Englannin punta	*0,8872*	*0,8562*
Kanadan dollari	*1,5039*	*1,4188*
Erityiset nosto-oikeudet (SDR)	*0,8420*	*0,7846*
Kulta	*1 081,8810*	*1 098,0460*

3. Arvopapereiden arvostus- ja jaksotusperiaatteet
Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon erotus jaksotetaan arvopapereiden juoksuajalle. Arvopapereiden hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonmuutostileille. Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonmuutostileille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Sekä valuutta- että euromääräiset arvopaperit on arvostettu arvopaperilajeittain. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin keskihintaa tai valuutan nettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina talletuksina vastaavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina luottoina vastattavaa-puolelle. Reposopimuksilla myydyt arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit
Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella hallussapidon tarkoituksesta riippumatta.

Muut kuin rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit
Jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit ja vastaavat saamiset arvostetaan arvopaperikohtaisesti joko tilinpäätöspäivän markkinoiden keskihinnan tai tilinpäätöspäivän tuottokäyrän perusteella. Vuoden 2017 arvostuksessa on käytetty markkinoiden keskihintaa 29.12.2017.

Kiinteistörahastot arvostetaan viimeisimmän saatavilla olevan hinnan mukaan. Hinnan oikeellisuutta tarkastellaan vielä tilinpäätöksen jälkeen tammikuussa, jolloin rahastot toimittavat tilinpäätöspäivän hinnat.

4. EKPJ:n sisäisiä saamisia ja velkoja koskevat kirjanpitoperiaatteet
Eurojärjestelmän sisäisiä saamisia ja velkoja aiheutuu pääasiassa EU-maasta toiseen suoritettavista euromääräisistä maksuista, joiden katteensiirto suoritetaan keskuspankkirahassa. Maksujen alullepanijat ovat pääasiassa yksityisen sektorin toimijoita. Katteensiirto suoritetaan TARGET2-järjestelmässä eli Euroopan laajuisessa automatisoidussa reaaliaikaisessa bruttomaksujärjestelmässä (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer). Maksuista syntyy kahdenvälisiä saamisia ja velkoja EU:n keskuspankkien toisilleen pitämillä TARGET2-tileillä. Nämä kahdenväliset saamiset ja velat nettoutetaan päivittäin niin, että EKP asettuu tapahtumassa kummankin osapuolen vastapuoleksi. Tämän jälkeen kullekin kansalliselle keskuspankille jää vain nettopositio EKP:hen nähden.

TARGET2-järjestelmään liittyvät EKP:hen kohdistuvat Suomen Pankin saamiset ja velat sekä muut eurojärjestelmän sisäiset euromääräiset saamiset ja velat (kuten ennakkovoitonjako kansallisille keskuspankeille ja rahoitustulon netto-osuus) esitetään Suomen Pankin taseessa yhtenä nettomääräisenä saamisena tai velkana erässä ”Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto)” tai ”Muut velat eurojärjestelmän sisällä (netto)”. EKPJ:n sisäiset euroalueen ulkopuolisten EU-maiden kansallisten keskuspankkien saamiset ja velat, jotka eivät liity TARGET2-järjestelmään, esitetään erässä ”Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta” tai ”Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle”.

Eurojärjestelmän sisäiset saamiset, jotka liittyvät Suomen Pankin osuuteen EKP:n pääomasta, esitetään erässä ”Osuudet EKP:ssä”.

Nettosaaminen, joka syntyy euroseteleiden kohdistamisesta eurojärjestelmän sisällä, esitetään yhtenä omaisuuseränä erässä ”Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset” (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”Liikkeessä olevat setelit”).

Eurojärjestelmään liittyvien keskuspankkien valuuttavarantojen siirrosta EKP:lle syntyneet eurojärjestelmän sisäiset saamiset ovat euromääräisiä, ja ne esitetään erässä ”Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset”.

5. Käyttöomaisuutta koskevat arvostusperiaatteet
Käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan pääasiassa hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuonna 1999 taseeseen markkinahintaisina aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvonmuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvonmuutostiliä purkamalla siten, ettei niillä ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:
- tietokoneet, niihin liittyvät laitteet ja ohjelmistot sekä autot: 4 vuotta
- koneet ja kalusto: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

6. Liikkeessä olevat setelit

EKP ja 19 euroalueen kansallista keskuspankkia, jotka yhdessä muodostavat eurojärjestelmän, laskevat liikkeeseen euroseteleitä.[1] Liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvo kohdistetaan keskuspankeille kunkin kuukauden viimeisenä pankkipäivänä setelien jakoperusteen mukaisesti.[2] EKP:lle on merkitty 8 prosentin osuus liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, ja loput 92 % on merkitty kansallisille keskuspankeille setelien jakoperusteen mukaisesti. Osuus ilmoitetaan taseen vastattavaa-puolella erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. Kullekin kansalliselle keskuspankille setelien jakoperusteen mukaisesti kohdistetun eurosetelien osuuden arvon ja kyseisen keskuspankin tosiasiallisesti liikkeeseen laskemien eurosetelien arvon erotuksesta aiheutuu myös eurojärjestelmän sisäisiä saamisia tai velkoja, joille maksetaan korkoa. Nämä korolliset[3] saamiset tai velat ilmoitetaan alaerässä ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat: Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset/-velat”. Suomen Pankin taseessa erä on vastaavaa-puolella.

Seteleistä saatava tulo jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken suhteessa niiden EKP:n pääomasta maksamiin osuuksiin. Näistä eristä kertyvät korkotuotot ja -kulut selvitetään EKP:n tilien kautta, ja ne ovat osa korkokatetta. EKP:n pääoma-avainta tarkistetaan viiden vuoden välein ja uusien jäsenmaiden liittyessä Euroopan unioniin.

Setelitulo, joka EKP:lle kertyy sen 8 prosentin osuudesta liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, jaetaan pääasiassa kansallisille keskuspankeille.[4]

7. EKP:n ennakkovoitonjako

EKP:n neuvosto on päättänyt, että EKP:n euroseteleistä saama tulo eli sille kohdistettu 8 % liikkeeseen laskettujen euroseteleiden kokonaisarvosta sekä EKP:n saama nettotulo a) arvopaperimarkkinoita koskevan ohjelman (securities markets programme), b) kolmannen katettujen joukkolainojen osto-ohjelman, c) omaisuusvakuudellisten arvopapereiden osto-ohjelman ja d) julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman (public sector purchase programme) mukaisesti ostetuista arvopapereista maksetaan kokonaisuudessaan kansallisille keskuspankeille sinä tilikautena, jona se kertyy. Ellei EKP:n neuvosto muuta päätä, EKP jakaa tulon tilikautta seuraavan vuoden tammikuussa ennakkovoitonjakona.[5] Tulo jaetaan kokonaisuudessaan, mikäli se ei ylitä EKP:n nettovoittoa kyseiseltä vuodelta tai EKP:n neuvosto ei päätä, että tulo siirretään kokonaan tai osittain valuuttakursseista, koroista, luotoista ja kullan hinnasta johtuvien riskien varalta tehtävään varaukseen.

EKP:n neuvosto voi myös päättää, että euroseteleiden liikkeeseenlaskuun ja käsittelyyn liittyvät kulut vähennetään liikkeessä olevista euroseteleistä saaduista tuotoista, jotka jaetaan tammikuussa ennakkovoitonjakona. Kansallisille keskuspankeille jaettu määrä ilmoitetaan tuloslaskelman erässä ”Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista”.

---

[1] Euroopan keskuspankin päätös, annettu 13. päivänä joulukuuta 2010, euroseteleiden liikkeeseenlaskusta (EKP/2010/29), EUVL L 35, 9.2.2011, s. 26.

[2] Setelien jakoperusteella tarkoitetaan prosenttiosuuksia, jotka saadaan, kun otetaan huomioon EKP:n osuus liikkeeseen laskettujen euroseteleiden kokonaismäärästä ja sovelletaan merkityn pääoman jakoperustetta kansallisten keskuspankkien osuuteen tästä kokonaismäärästä.

[3] Euroopan keskuspankin päätös (EU) 2016/2248, annettu 3 päivänä marraskuuta 2016, niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien, joiden rahayksikkö on euro, rahoitustulon jakamisesta (uudelleenlaadittu) (ECB/2016/36).

[4] EKP:n päätös (EU) 2015/298, annettu 15 päivänä joulukuuta 2014, EKP:n tulon väliaikaisesta jakamisesta (uudelleenlaadittu) (EKP/2014/57), EUVL L 53, 25.2.2015, s. 24.

[5] EKP:n päätös (EU) 2015/298, annettu 15 päivänä joulukuuta 2014, EKP:n tulon väliaikaisesta jakamisesta (uudelleenlaadittu) (EKP/2014/57), EUVL L 53, 25.2.2015, s. 24.

	EKP:n pääomaan sovellettava jakoperuste 1.1.2015 alkaen	
	EKPJ, pääoma-avain, %	*Eurojärjestelmä, pääoma-avain, %*
Belgian keskuspankki	*2,4778*	*3,52003*
Saksan keskuspankki	*17,9974*	*25,56743*
Viron keskuspankki	*0,1928*	*0,27390*
Irlannin keskuspankki	*1,1607*	*1,64892*
Kreikan keskuspankki	*2,0332*	*2,88842*
Espanjan keskuspankki	*8,8409*	*12,55961*
Ranskan keskuspankki	*14,1793*	*20,14334*
Italian keskuspankki	*12,3108*	*17,48904*
Kyproksen keskuspankki	*0,1513*	*0,21494*
Latvian keskuspankki	*0,2821*	*0,40076*
Liettuan keskuspankki	*0,4132*	*0,58700*
Luxemburgin keskuspankki	*0,2030*	*0,28839*
Maltan keskuspankki	*0,0648*	*0,09206*
Alankomaiden keskuspankki	*4,0035*	*5,68748*
Itävallan keskuspankki	*1,9631*	*2,78883*
Portugalin keskuspankki	*1,7434*	*2,47672*
Slovenian keskuspankki	*0,3455*	*0,49083*
Slovakian keskuspankki	*0,7725*	*1,09743*
Suomen Pankki	*1,2564*	*1,78487*
Eurojärjestelmä yhteensä	***70,3916***	***100,0000***
Bulgarian keskuspankki	*0,8590*	
Tšekin keskuspankki	*1,6075*	
Tanskan keskuspankki	*1,4873*	
Kroatian keskuspankki	*0,6023*	
Unkarin keskuspankki	*1,3798*	
Puolan keskuspankki	*5,1230*	
Romanian keskuspankki	*2,6024*	
Ruotsin keskuspankki	*2,2729*	
Englannin pankki	*13,6743*	
Euroalueeseen kuulumattomat kansalliset keskuspankit yhteensä	***29,6084***	
Yhteensä	***100,0000***	

8. Eläkerahasto

Vuonna 2001 tehtiin päätökset Suomen Pankin eläkevastuun hoitamisesta pankin taseessa olevan eläkerahaston avulla. Vuoden 2002 alussa voimaan tulleen järjestelyn tarkoituksena oli huolehtia Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan kattamiseen liittyvien varojen tuottavasta sijoittamisesta. Vuonna 2017 Suomen Pankin johtokunta päätti siirtää Eläkerahaston sijoitusomaisuuden hallinnoitavaksi osana Suomen Pankin rahoitusvarallisuutta. Taseessa tehdyt järjestelyt eivät muuttaneet pankin asemaa eläkelaitoksena. Suomen Pankin eläkerahastosta laaditaan erillinen vuosikertomus. Eläkerahaston varat sisältyvät Suomen Pankin taseeseen.

Eläkerahaston kiinteistöt ovat taseessa siirtohetken mukaisessa arvossaan vuosipoistot vähennettyinä. Siltä osin kuin rakennusten tasearvo on katettu arvonkorotuksella, vastaavat poistot kirjataan arvonkorotusta purkamalla siten, että poistoilla ei ole tulosvaikutusta.

9. Varausten kirjaamisen periaatteet

Tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopaperien markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihtelujen tasaamiseksi on tarpeen. Tilinpäätöksessä voidaan tehdä myös pankin eläkevastuun kattamiseksi tarpeellisia varauksia.

11. Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot. Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa.

11. Muutokset tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet eivät ole muuttuneet tilikauden 2017 aikana.

Taseen liitetiedot

Vastaavaa

1. Kulta ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 576 487 troyunssia kultaa (1 troyunssi = 31,103 g), joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Vuoden 1999 alussa Suomen Pankki, kuten muutkin eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit, siirsi noin 20 % kullastaan EKP:lle.

Kulta

	31.12.2017	*31.12.2016*
Määrä (milj. troyunssia)	*1,6*	*1,6*
Hinta troyunssilta (EUR)	*1 081,9*	*1 098,0*
Arvo markkinahintaan (milj. EUR)	*1 705,6*	*1 731,1*
Markkina-arvon muutos (milj. EUR)	*–25,5*	*196,8*

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat valuuttavarantoon luettavat valuuttasaamiset euroalueen ulkopuolelta sekä SDR-määräiset saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).

2.1 Saamiset kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF)

Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF) eriteltyinä

		31.12.2017		*31.12.2016*
	Milj. EUR	*Milj. SDR*	*Milj. EUR*	*Milj. SDR*
Varanto-osuus IMF:ssä	*256,5*	*216,0*	*357,6*	*280,5*
Erityiset nosto-oikeudet	*1 331,3*	*1 121,0*	*1 430,4*	*1 122,2*
Muut saamiset IMF:ltä	*156,0*	*131,3*	*260,0*	*204,0*
Yhteensä	***1 743,9***	***1 468,4***	***2 047,9***	***1 606,7***

Euron ja SDR:n välisen kurssin kehitys tilikausina 2016 ja 2017

	2017	*2016*
Maaliskuun loppu	*0,7874*	*0,8080*
Kesäkuun loppu	*0,8199*	*0,7950*
Syyskuun loppu	*0,8355*	*0,7998*
Joulukuun loppu	*0,8420*	*0,7846*

Suomen jäsenosuuden kokonaismäärä valuuttarahastossa on 2 410,6 milj. SDR. Varanto-osuus on se osuus Suomen Pankin jäsenosuudesta, joka on maksettu IMF:lle valuuttana. Toinen osa jäsenosuudesta on maksettu aikoinaan markkoina. Tämän osan valuuttarahasto on lainannut takaisin Suomen Pankille. Markkoina maksetun jäsenosuuden nettovaikutus Suomen Pankin taseessa on nolla, sillä edellä mainittu saaminen ja velka ovat samassa tase-erässä.

Suomen Pankin erityisten nosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) määrä on 1 331,3 milj. euroa. Erityiset nosto-oikeudet ovat IMF:n luomaa valuuttavarantoa, jonka rahasto on jakanut jäsenmailleen. Erityisiä nosto-oikeuksia käytetään valuuttakaupoissa normaalien valuuttojen tapaan. Erän arvo muuttuu valuuttarahaston jäsenmaiden välisten valuuttakauppojen seurauksena. Lisäksi erän suuruuteen vaikuttavat saadut ja maksetut korot sekä voitto-osuus IMF:ssä.

Yhteensä Suomen Pankin saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta ovat 1 743,9 milj. euroa.

2.2 Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset

Tase-erä sisältää valuuttamääräiset talletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta.

Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta eriteltyinä

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Talletukset	*41,0*	*85,1*	*–44,1*
Kuponkipaperit	*4 172,3*	*4 735,9*	*–563,6*
Diskonttopaperit	*136,4*	*99,2*	*37,2*
Muut saamiset	*756,1*	*884,2*	*–128,1*
Yhteensä	***5 105,8***	***5 804,4***	***–698,6***

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamääräisten arvopapereiden valuuttajakauma

		31.12.2017		*31.12.2016*
Valuutta	***Milj. EUR***	***%***	***Milj. EUR***	***%***
Englannin punta	*408,1*	*9,5*	*458,1*	*9,5*
Yhdysvaltain dollari	*3 648,7*	*84,7*	*4 109,6*	*85,0*
Japanin jeni	*252,0*	*5,8*	*267,5*	*5,5*
Yhteensä	***4 308,7***	***100,0***	***4 835,2***	***100,0***

Euroalueen ulkopuolisten valuuttamääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

		31.12.2017		*31.12.2016*
Maturiteetti	***Milj. EUR***	***%***	***Milj. EUR***	***%***
Alle 1 vuosi	*646,7*	*15,0*	*1 158,7*	*24,0*
Yli 1 vuosi	*3 662,0*	*85,0*	*3 676,4*	*76,0*
Yhteensä	***4 308,7***	***100,0***	***4 835,2***	***100,0***

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä ovat valuuttamääräiset talletukset ja arvopaperit sekä muut valuuttamääräiset saamiset euroalueelta.

Euroalueen sisäiset valuuttamääräiset saamiset eriteltyinä

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Kuponkipaperit	*504,1*	*716,1*	*–212,1*
Muut saamiset	*–25,7*	*–68,1*	*–42,4*
Yhteensä	***478,4***	***648,0***	***–169,7***

Euroalueen sisäisten valuuttamääräisten arvopapereiden valuuttajakauma

		31.12.2017		*31.12.2016*
Valuutta	***Milj. EUR***	***%***	***Milj. EUR***	***%***
Englannin punta	*161,3*	*32,0*	*202,4*	*28,3*
Yhdysvaltain dollari	*342,8*	*68,0*	*513,8*	*71,7*
Yhteensä	***504,1***	***100,0***	***716,1***	***100,0***

Euroalueen sisäisten valuuttamääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

	31.12.2017		31.12.2016	
Maturiteetti	*Milj. EUR*	*%*	*Milj. EUR*	*%*
Alle 1 vuosi	*222,0*	*44,1*	*185,4*	*25,9*
Yli 1 vuosi	*282,0*	*55,9*	*530,7*	*74,1*
Yhteensä	***504,1***	***100,0***	***716,1***	***100,0***

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisältää euroalueen ulkopuolisia eurotalletuksia, euroalueen ulkopuolella liikkeeseen laskettuja arvopapereita sekä muita euromääräisiä saamisia.

Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

	31.12.2017 Milj. EUR	31.12.2016 Milj. EUR	Muutos Milj. EUR
Talletukset	*279,2*	*381,6*	*–102,4*
Kuponkipaperit	*952,2*	*1 421,2*	*–469,1*
Muut saamiset	*0,1*	*0,1*	*0,0*
Yhteensä	***1 231,4***	***1 802,9***	***–571,5***

Euroalueen ulkopuolisten euromääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

	31.12.2017		31.12.2016	
Maturiteetti	*Milj. EUR*	*%*	*Milj. EUR*	*%*
Alle 1 vuosi	*129,8*	*13,6*	*388,6*	*27,3*
Yli 1 vuosi	*822,4*	*86,4*	*1 032,7*	*72,7*
Yhteensä	***952,2***	***100,0***	***1 421,2***	***100,0***

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille

Tase-erä sisältää rahapolitiikassa käytettävät instrumentit, joiden avulla Suomen Pankki toteuttaa rahapolitiikkaa osana eurojärjestelmää. Erä muodostuu korkoa sisältävistä luotoista suomalaisille luottolaitoksille, ja sen suuruus määräytyy suomalaisten luottolaitosten likviditeetintarpeen perusteella.

Koko eurojärjestelmän saamiset rahapoliittisista operaatioista ovat 764 310 milj. euroa, josta Suomen Pankin taseessa on 10 148,3 milj. euroa. Perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit jakavat rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät riskit, mikäli ne toteutuvat, täysimääräisesti ja suhteessa osuuksiinsa EKP:n merkityn pääoman jakoperusteesta. Tappioita voi syntyä ainoastaan, jos vastapuoli menee vararikkoon eikä kyseisen vastapuolen toimittamien vakuuksien realisointi tuota riittävästi varoja. Riskejä, jotka aiheutuvat mahdollisista kansallisten keskuspankkien harkinnanvaraisesti hyväksymistä erityisvakuuksista, ei EKP:n neuvoston päätöksen nojalla jaeta.

5.1 Perusrahoitusoperaatiot

Perusrahoitusoperaatiot ovat viikoittain toteutettavia likviditeettiä lisääviä käänteisoperaatioita, joiden maturiteetti on yksi viikko. Ne toteutetaan kiinteäkorkoisina huutokauppoina. Perusrahoitusoperaatiot ovat keskeisessä osassa pyrittäessä vaikuttamaan korkoihin ja hallitsemaan markkinoiden likviditeettitilannetta sekä viestittäessä rahapolitiikan mitoituksesta.

5.2 Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Näissä operaatioissa vastapuolille tarjotaan pitempiaikaista rahoitusta. Vuonna 2017 pitempiaikaisia rahoitusoperaatioita toteutettiin yhden pitoajanjakson mittaisina sekä 3–48 kuukauden mittaisina. Operaatiot toteutettiin kiinteäkorkoisina huutokauppoina, joissa tehdyt tarjoukset hyväksyttiin täysimääräisesti.

Lisäksi EKP:n neuvosto päätti vuonna 2016 toteuttaa sarjan uusia kohdennettuja pitempiaikaisia rahoitusoperaatioita (TLTRO II). Operaatiot ovat neljän vuoden mittaisia, ja rahoi-

tusta on mahdollista alkaa maksaa takaisin kahden vuoden kuluttua. Operaatioiden korko määräytyy vastapuolikohtaisesti sen mukaan, ylittääkö likviditeetinjakopäivästä tammikuuhun 2018 laskettu vastapuolen luotonanto määrätyn vertailuarvon. Korko määritetään vuonna 2018, ja se asettuu likviditeetinjakopäivän perusrahoitusoperaatioiden koron ja talletuskoron välille. Koska korko on tiedossa vasta vuonna 2018 eikä siitä voida tässä vaiheessa tehdä luotettavia arvioita, toisen sarjan kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden korko vuonna 2017 on laskettu varovaisuusperiaatteen mukaisesti talletusmahdollisuuden koron mukaan.

5.3 Käänteiset hienosäätöoperaatiot
Käänteisillä hienosäätöoperaatioilla pyritään hallitsemaan markkinoiden likviditeettitilannetta ja vaikuttamaan korkoihin. Niiden tarkoituksena on erityisesti tasoittaa markkinoiden odottamattomien heilahtelujen vaikutusta korkoihin. Näitä operaatioita toteutetaan tarvittaessa.

5.4 Käänteiset rakenteelliset operaatiot
Käänteiset rakenteelliset operaatiot ovat vakiohuutokauppoina toteutettavia käänteisiä avomarkkinaoperaatiota, joiden avulla eurojärjestelmä voi säädellä rakenteellista likviditeettiasemaansa rahoitussektoriin nähden.

5.5 Maksuvalmiusluotot
Maksuvalmiusluoton avulla vastapuolet voivat saada kansallisilta keskuspankeilta yön yli -likviditeettiä hyväksyttyjä vakuuksia vastaan.

5.6 Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot
Erä sisältää vastapuolille suoritetut käteismaksut tilanteissa, joissa vastapuolen toimittamien vakuuksien markkina-arvo ylittää määritetyn kynnysarvon eli avoinna olevista rahapoliittisista operaatioista aiheutuvan tarpeen.

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Perusrahoitusoperaatiot	–	–	–
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	*10 148,3*	*6 728,3*	*3 420,0*
Käänteiset hienosäätöoperaatiot	–	–	–
Käänteiset rakenteelliset operaatiot	–	–	–
Maksuvalmiusluotot	–	–	–
Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	–	–	–
Yhteensä	***10 148,3***	***6 728,3***	***3 420,0***

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta
Tase-erässä ovat eurotalletukset sekä tilit euroalueen luottolaitoksissa.

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Sekkitilit	*0,0*	*0,1*	*–0,1*
Takaisinmyyntisopimukset	*209,1*	*30,6*	*178,5*
Hätärahoituksena annettu maksuvalmiusapu	–	–	–
Yhteensä	***209,1***	***30,8***	***178,4***

EKP:n neuvosto päätti 17.5.2017 julkistaa hätärahoitusta koskevan sopimuksen EKP:n verkkosivuilla avoimuuden lisäämiseksi. Sopimus korvaa verkkosivuilla hätärahoitusta koskevan menettelykuvauksen, joka julkistettiin lokakuussa 2013. Sopimuksen julkistamisesta kertova lehdistötiedote on luettavissa osoitteessa *http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2017/html/ecb.pr170619.en.html*.

7. Euromääräiset arvopaperit euroalueelta

Jotta rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit voidaan ilmoittaa erikseen, erä ”Euromääräiset arvopaperit euroalueelta” on jaettu kahteen osaan: ”Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit” ja ”Muut arvopaperit”.

7. 1 Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

31.12.2017 erään sisältyivät arvopaperit, jotka Suomen Pankki on hankkinut osana kolmea katettujen joukkolainojen osto-ohjelmaa[6], arvopaperimarkkinoita koskevaa ohjelmaa (SMP)[7], julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmaa (PSPP)[8] ja yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmaa (CSPP)[9].

Ensimmäisessä katettujen joukkolainojen osto-ohjelmassa (CBPP1) joukkolainaostot saatiin päätökseen 30.6.2010, ja toinen katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP2) päättyi 31.10.2012. Arvopaperimarkkinoita koskeva ohjelma (SMP) lopetettiin 6.9.2012.

Vuonna 2017 eurojärjestelmä jatkoi arvopaperiostoja laajennettuun omaisuuserien osto-ohjelmaan[10] kuuluvissa kolmannessa katettujen joukkolainojen osto-ohjelmassa (CBPP3), omaisuusvakuudellisten arvopaperien osto-ohjelmassa, julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa (PSPP Supra) sekä yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa (CSPP). Maaliskuuhun 2017 asti EKP ja kansalliset keskuspankit ostivat ohjelmissa arvopapereita nettomääräisesti yhteensä 80 mrd. euron arvosta kuukaudessa ja huhtikuusta 2017 vuoden loppuun yhteensä 60 mrd. euron arvosta kuukaudessa. Lokakuussa 2017 EKP:n neuvosto päätti, että ostoja tehdään tammikuusta 2018 lähtien 30 mrd. euron arvosta kuukaudessa. Näin on tarkoitus toimia syyskuun 2018 loppuun saakka ja tarvittaessa sen jälkeenkin, kunnes EKP:n neuvosto katsoo inflaatiovauhdin palautuvan kestävästi tavoitteen mukaiseksi. Ohjelmassa ostettujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettava pääoma sijoitetaan uudelleen.

Osto-ohjelmissa hankitut arvopaperit arvostetaan jaksotetun hankintahinnan perusteella ja vähennettynä mahdollisella arvon alentumisella (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”Arvopapereiden arvostus- ja jaksotusperiaatteet”).

Seuraavassa on esitetty Suomen Pankin hallussa olevien arvopaperien jaksotettu hankintahinta sekä vertailun vuoksi myös niiden markkina-arvo, jota ei kirjata taseeseen eikä tuloslaskelmaan[11].

---

[6] Päätös EKP/2009/16, tehty 2 päivänä heinäkuuta 2009, katettujen joukkovelkakirjalainojen osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 175, 4.7.2009, s. 18); päätös EKP/2011/17, annettu 3 päivänä marraskuuta 2011, katettujen joukkovelkakirjalainojen toisen osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 297, 16.11.2011, s. 70) sekä päätös EKP/2014/40, annettu 15 päivänä lokakuuta 2014, katettujen joukkovelkakirjalainojen kolmannen osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 335, 22.11.2014, s. 22).

[7] Päätös EKP/2010/5, annettu 14 päivänä toukokuuta 2010, arvopaperimarkkinoita koskevan ohjelman perustamisesta, EUVL L 124, 20.5.2010, s. 8).

[8] Päätös EKP/2015/10, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2015, julkisen sektorin omaisuuserien osto-ohjelmasta jälkimarkkinoilla (EUVL L 121, 14.5.2015, s. 20), sellaisena kuin se on muutettuna.

[9] Päätös EKP/2016/16, annettu 1 päivänä kesäkuuta 2016, yrityssektorin osto-ohjelman toteutuksesta (EUVL L 157, 15.6.2016, s. 28).

[10] Enemmän tietoa EAPP-ohjelmassa EKP:n nettisivuilla [https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html].

[11] Markkina-arvot ovat suuntaa-antavia ja perustuvat markkinahintoihin. Jos markkinahintaa ei ole saatavilla, markkina-arvo on arvioitu eurojärjestelmän sisäisiä malleja käyttäen.

Rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit

	31.12.2017 Milj. EUR		31.12.2016 Milj. EUR		Muutos Milj. EUR	
	Tase-arvo	Markkina-arvo	Tase-arvo	Markkina-arvo	Tase-arvo	Markkina-arvo
Ensimmäinen katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP1)	–	–	15,1	15,4	–15,1	–15,4
Toinen katettujen joukko-lainojen osto-ohjelma (CBPP2)	97,0	101,4	170,7	178,2	–73,7	–76,8
Kolmas katettujen joukko-lainojen osto-ohjelma (CBPP3)	5 335,1	5 381,1	3 603,4	3 660,8	1 731,7	1 720,3
Arvopaperimarkkinoita koskeva ohjelma (SMP)	1 341,9	1 485,4	1 606,0	1 784,9	–264,1	–299,5
Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma (PSPP valtio)	25 167,7	25 242,5	18 902,4	19 140,1	6 265,3	6 102,4
Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma (ns. PSPP supra)	3 067,3	3 089,8	–	–	3 067,3	3 089,8
Yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelma (CSPP)	4 579,0	4 539,4	1 488,2	1 473,4	3 090,9	3 065,9
Yhteensä	**39 588,0**	**39 839,5**	**25 785,7**	**26 252,9**	**13 802,3**	**13 586,7**

EKP:n neuvosto arvioi osto-ohjelmissa hankittuihin arvopapereihin liittyvät taloudelliset riskit säännöllisesti. Vuosittaiset arvonalentumistestit tehdään vuoden lopussa arvioidun odotettavissa olevan kassavirran perusteella, ja EKP:n neuvosto hyväksyy ne.

SMP-, CBPP3- ja CSPP-ohjelmissa sekä PSPP-ohjelman ostoissa monikansallisilta laitoksilta (ns. supra) hankituista arvopapereista mahdollisesti aiheutuvat tappiot jaetaan EKPJ:n perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti kokonaan eurojärjestelmän keskuspankkien kesken suhteessa niiden maksamiin osuuksiin EKP:n pääomasta. Arvonalentumistesteissä todettiin, että erään CSPP-ohjelmassa ostetun arvopaperin arvo oli alentunut. EKP:n neuvosto katsoi varovaisuusperiaatteen pohjalta aiheelliseksi perustaa varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta (ks. liitetietojen kohta 12, ”Varaukset”). Arvoltaan alentunut arvopaperi myytiin tammikuussa 2018.

Seuraavassa taulukossa esitetään ohjelmakohtaisesti eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien hallussa oleva ostettujen arvopaperien määrä ja siitä Suomen Pankin taseessa oleva osuus.

	Eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien hallussa		Suomen Pankin taseessa	
	31.12.2017 Milj. EUR	31.12.2016 Milj. EUR	31.12.2017 Milj. EUR	31.12.2016 Milj. EUR
Arvopaperimarkkinoita koskeva ohjelma (SMP)	82 490,0	94 802,9	1 341,9	1 606,0
Kolmas katettujen joukkolainojen osto-ohjelma (CBPP3)	220 954,6	186 965,4	5 335,1	3 603,4
Julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma (PSPP supra)	203 932,0	139 639,0	3 067,3	–
Yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelma (CSPP)	131 593,1	51 069,3	4 579,0	1 488,2
Yhteensä	**638 969,7**	**472 476,6**	**14 323,3**	**6 697,5**

7.2 Muut arvopaperit
Tase-erä sisältää euroalueella liikkeeseen lasketut kuponki- ja diskonttopaperit sekä osakerahasto-osuudet.

Muut euroalueen sisäiset euromääräiset arvopaperit eriteltyinä

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Kuponkipaperit	*3 158,5*	*5 232,6*	*–2 074,1*
Diskonttopaperit	*1 578,7*	*1 451,1*	*127,6*
Osakerahastot	*670,1*	*291,8*	*378,2*
Yhteensä	***5 407,3***	***6 975,5***	***–1 568,2***

Muiden euroalueen sisäisten euromääräisten arvopapereiden jäljellä oleva juoksuaika

	31.12.2017		*31.12.2016*	
Maturiteetti	***Milj. EUR***	***%***	***Milj. EUR***	***%***
Alle 1 vuosi	*2 922,4*	*61,7*	*2 893,7*	*43,3*
Yli 1 vuosi	*1 814,8*	*38,3*	*3 790,1*	*56,7*
Yhteensä	***4 737,2***	***100,0***	***6 683,7***	***100,0***

8. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

8.1 Osuudet EKP:ssä
EKPJ:n perussäännön artiklan 28 nojalla ainoastaan EKPJ:n kansalliset keskuspankit voivat merkitä EKP:n pääomaa. Merkinnässä sovellettavat osuudet määritetään EKPJ:n perussäännön artiklan 29 mukaisesti, ja ne tarkistetaan joka viides vuosi.

Eurojärjestelmän kunkin keskuspankin osuus EKP:n pääomasta määräytyy ns. pääoma-avaimen mukaan. Pääoma-avaimeen vaikuttavat maan asukasluku ja bruttokansantuote. Pääoma-avain tarkistetaan viiden vuoden välein ja kun uusia jäseniä liittyy EU:hun. Suomen prosentuaalinen osuus EKP:n pääomasta on ollut 1.1.2015 alkaen 1,2564 % eli 144,3 miljoonaa euroa.

8.2 Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset
Valuuttavarantojen siirtoja vastaavat saamiset -erä sisältää Suomen Pankin EKP:lle siirtämän valuuttavaranto-osuuden, 728,1 milj. euroa. Siirto tehtiin eurojärjestelmään siirtymisen yhteydessä. Saaminen on euromääräinen, ja sen arvo perustuu saamisen arvoon siirtohetkellä.

Saamisille maksetaan viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa, joka lasketaan päivittäin, lukuun ottamatta korotonta kultavarantoa.

8.3 Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset
Nettosaaminen, joka liittyy euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä, käsittää pääoman merkitsemiseen liittyvän mekanismin mukaisen CSM-erän (Capital Share Mechanism) vähennettynä ns. ECB issue -luvulla. CSM-luvulla liikkeessä olevan setelistön määrä oikaistaan keskuspankin taseessa pääoma-avaimen mukaiseksi. ECB issue -luku taas kertoo EKP:n osuuden (8 %) liikkeessä olevista seteleistä. Kummankin luvun vastakirjaus on taseen vastattavaa-puolen erässä ”Liikkeessä olevat setelit”.[12]

Tase-erän koko oli tilikauden lopussa 3 750,9 milj. euroa (3 878,6 milj. euroa vuonna 2016). Erän pieneminen johtui siitä, että Suomen Pankin liikkeeseen laskemien setelien määrä

[12] Euroseteleiden liikkeeseenlaskua koskevien eurojärjestelmän tilinpäätöskäytäntöjen mukaan liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta kohdistetaan kuukausittain EKP:lle 8 %. Jäljelle jäävä 92 prosentin osuus kohdistetaan kansallisille keskuspankeille niin ikään kuukausittain siten, että kukin keskuspankki esittää taseessaan liikkeeseen lasketuista euroseteleistä osuuden, joka vastaa pankin maksamaa osuutta EKP:n pääomasta. Kansalliselle keskuspankille tämän käytännön mukaisesti kohdistettujen euroseteleiden arvon ja liikkeeseen laskettujen euroseteleiden arvon välinen erotus kirjataan erään ”Euroseteleien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat”.

kasvoi 5,5 % liikkeessä olleiden eurosetelien kokonaismäärän kasvaessa vain 3,8 % vuodesta 2016. Näille saamisille kertyy päivätasolla laskettavaa, viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa.

8.4 Muut saamiset eurojärjestelmän sisällä (netto) tai vastattavaa-puolen erä muut velat eurojärjestelmän sisällä (netto)

Muut saamiset/velat eurojärjestelmän sisällä (netto)

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
TARGET2-järjestelmään liittyvät velat EKP:lle / saamiset EKP:ltä (ml. eurojärjestelmässä pidettävien kirjeenvaihtajapankkitilien saldot)	*40 373,2*	*22 031,0*	*18 342,2*
Rahoitustulon netto-osuus	*–264,0*	*–189,9*	*–74,1*
EKP:n ennakkovoitonjakoon liittyvät saamiset EKP:ltä	*17,6*	*17,2*	*0,4*
Muut saamiset/velat eurojärjestelmän sisällä yhteensä (netto)	***40 126,8***	***21 858,4***	***18 268,5***

Erän suuruus oli 40 126,8 milj. euroa 31.12.2017, ja se koostui kolmesta tekijästä: 1) EKP:n ja EKPJ:n kansallisten keskuspankkien TARGET2-järjestelmän kautta toimittamiin ja vastaanottamiin maksuihin liittyvät Suomen Pankin saamiset EKP:hen nähden sekä eurojärjestelmän keskuspankeissa pidettävien kirjeenvaihtajapankkitilien saldot, 2) rahoitustulon yhteenlaskennasta ja jakamisesta eurojärjestelmässä aiheutuvat saamiset/velat EKP:hen nähden sekä 3) ne Suomen Pankin saamiset EKP:hen nähden, jotka johtuvat EKP:n ennakkovoitonjaosta ja mahdollisista muista saamisista tai palautettavista määristä.

TARGET2-järjestelmän kautta toimitettuihin nettomääräisiin maksuihin liittyvä nettosaaminen vuoden lopussa oli 40 373,2 milj. euroa. Erälle kertyvä korko perustuu viimeisimpään saatavilla olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation marginaalikorkoon, ja se lasketaan päivittäin.

Vuotuisesta rahoitustulon yhteenlaskennasta ja jakamisesta eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien kesken aiheutui vuoden lopussa –264,0 milj. euron velka EKP:lle (ks. tuloslaskelman liitetietojen kohta ”Rahoitustulon netto-osuus”).

Vuodelta 2017 EKP:n neuvosto päätti jakaa 987,7 milj. euroa EKP:n osuudelle liikkeessä olevista seteleistä kertyneestä tulosta, EKP:n SMP-ohjelmaan liittyvästä arvopaperisalkusta ja laajennetusta omaisuuserien osto-ohjelmasta (EAPP) saamasta tuotosta (ks. tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden kohta ”EKP:n ennakkovoitonjako”). Suomen Pankin osuus jaettavasta summasta oli 17,6 milj. euroa.

9. Muut saamiset

Tase-erä sisältää Suomen Pankin hallussa olevat eurokolikot, käyttöomaisuuden ja sijoitusomaisuuden (osakkeet ja osuudet). Tase-erään sisältyvät taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät, siirtosaamiset ja muut saamiset sekä eläkerahaston omaisuuserät, jotka koostuvat kokonaisuudessaan kiinteistöistä. Pankin eläkerahastolle korvamerkitsemä sijoitusomaisuus, 599 milj. euroa, siirrettiin maaliskuussa 2017 rahoitusvarallisuuteen hallinnoitavaksi sen osana. Sijoitusinstrumentit on kirjattu taseen vastaavaa-puolen eriin 7.2 Muut arvopaperit ja 9. Muut saamiset (osakkeet ja osuudet).

Aineellinen käyttöomaisuus

Kirjanpitoarvo	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Maa-alueet	*8,5*	*8,5*	*–*
Rakennukset	*96,3*	*100,9*	*–4,6*
Koneet ja kalusto	*12,4*	*11,1*	*1,4*
Taide ja numismaattinen kokoelma	*0,5*	*0,5*	*0,0*
Yhteensä	***117,8***	***121,0***	***–3,2***

Aineeton käyttöomaisuus

Kirjanpitoarvo	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Tietojärjestelmät	*8,5*	*10,5*	*–2,0*
Yhteensä	***8,5***	***10,5***	***–2,0***

Muu omaisuus ja saamiset

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Euroalueen metalliraha	*31,3*	*35,2*	*–3,9*
Osakkeet ja osuudet	*34,9*	*25,1*	*9,8*
Eläkerahaston omaisuus	*15,1*	*612,9*	*–597,8*
Siirtosaamiset	*404,0*	*361,9*	*42,1*
Taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät	*83,9*	*171,0*	*–87,0*
Muut saamiset	*1,8*	*3,3*	*–1,5*
Yhteensä	***571,0***	***1 209,3***	***–638,3***

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Tase-erä sisältää pääoma-avaimen mukaisen, EKP:n osuudella oikaistun Suomen Pankin osuuden liikkeessä olevien euroseteleiden kokonaismäärästä.

Vuonna 2017 liikkeessä olleiden eurosetelien yhteenlaskettu arvo kasvoi 3,8 %. Jakoperusteen mukaan Suomen Pankin osuus liikkeessä olevista euroseteleistä oli vuoden 2017 lopussa arvoltaan 19 223,2 milj. euroa (vuoden 2016 lopussa 18 492,5 milj. euroa). Suomen Pankin liikkeeseen laskemien eurosetelien kokonaisarvo kasvoi 5,5 % eli 15 472,3 milj. euroon vuonna 2017 (edellisvuonna 14 613,9 milj. euroa). Määrä oli pienempi kuin jakoperusteen mukaan kohdistetun osuuden kokonaisarvo ja erotus eli 3 750,9 milj. euroa (3 878,6 milj. euroa vuonna 2016) on kirjattu vastaavaa-puolen alaerään ”Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät nettosaamiset”.

Liikkeessä olevat setelit	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
5 euroa	*85,9*	*86,0*
10 euroa	*–68,8*	*–56,9*
20 euroa	*3 071,5*	*2 899,0*
50 euroa	*10 071,6*	*9 248,3*
100 euroa	*–862,9*	*–750,6*
200 euroa	*490,3*	*462,5*
500 euroa	*2 684,6*	*2 725,6*
Eurosetelit yhteensä	*15 472,3*	*14 613,9*
ECB issue -luku	*–1 671,7*	*–1 608,1*
CSM-luku	*5 422,5*	*5 486,7*
Pääoma-avaimen mukainen liikkeessä oleva setelistö	***19 223,2***	***18 492,5***

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

	31.12.2017 Milj. EUR	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	*53 420,8*	*29 065,0*	*24 355,8*
Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)	*23 341,2*	*18 600,2*	*4 741,0*
Määräaikaistalletukset	*–*	*–*	*–*
Käänteiset hienosäätöoperaatiot	*–*	*–*	*–*
Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset	*–*	*–*	*–*
Yhteensä	***76 762,0***	***47 665,2***	***29 096,8***

2.1 Sekkitilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)

Sekkitileillä ovat vähimmäisvarantovelvoitteen alaisten luottolaitosten varantotalletuksista koostuvat saamiset. Vähimmäisvarantotalletuksille on 1.1.1999 lähtien maksettu kulloiseenkin eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa. Kesäkuusta 2014 lähtien vähimmäisvarantovelvoitteen ylittäville pankkien varantotalletuksille on maksettu joko nollakorkoa tai talletusmahdollisuuden korkoa sen mukaan, kumpi näistä on matalampi.

2.2 Yön yli -talletukset (talletusmahdollisuus)

Talletusmahdollisuus on eurojärjestelmän maksuvalmiusjärjestelmän likviditeettiä vähentävä osa, johon pankit voivat tehdä yön yli -talletuksia ennalta määrätyllä korolla.

2.3 Määräaikaistalletukset
Yksi tapa toteuttaa likviditeettiä vähentäviä hienosäätöoperaatioita on kerätä määräaikaistalletuksia.

2.4 Käänteiset hienosäätöoperaatiot
Käänteisillä hienosäätöoperaatioilla pyritään tasaamaan suuria likviditeetin yli- tai alimääriä.

2.5 Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset
Erä sisältää vastapuolten talletukset tilanteissa, joissa vastapuolen toimittamien vakuuksien markkina-arvo jää alle määritetyn kynnysarvon.

3. Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille
Tase-erässä olevat euromääräiset velat koostuvat reposopimuksista euroalueella sijaisevien vastapuolien kanssa tai muista operaatioista, jotka eivät liity eurojärjestelmän rahapolitiikkaan.

4. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville
Tase-erässä ovat euromääräiset velat julkiselle sektorille (1 000 milj. euroa) ja muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille (0,1 milj. euroa).

5. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle
Tase-erässä ovat kansainvälisten organisaatioiden ja euroalueen ulkopuolella sijaitsevien pankkien tilien saldot Suomen Pankissa sekä reposopimukset euroalueen ulkopuolisten vastapuolien kanssa.

6. Valuuttamääräiset velat euroalueelle
Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2017 valuuttamääräisiä velkoja euroalueelle.

7. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle
Suomen Pankilla ei ollut 31.12.2017 valuuttamääräisiä velkoja euroalueen ulkopuolelle.

8. IMF:n myöntämien erityisten nosto-oikeuksien vastaerä
Tase-erä on erityisten nosto-oikeuksien (vrt. vastaavaa-puolen erä) vastaerä. Alun perin erityiset nosto-oikeudet ja niiden vastaerä olivat yhtä suuret. SDR-määräisen kaupankäynnin seurauksena Suomen Pankin erityisiin nosto-oikeuksiin liittyvät saamiset olivat vuoden 2017 lopussa pienemmät kuin niiden vastaerä taseen velkapuolella. Velkapuolen vastaerän suuruus on 1 189,5 milj. SDR, joka pysyy muuttumattomana. Taseessa erä esitetään euromääräisenä ja arvostettuna 29.12.2017 kurssiin (1 412,7 milj. euroa).

9. Eurojärjestelmän sisäiset velat
Eurojärjestelmän sisäiset velat ja saamiset on eritelty taseen vastaavaa-puolen erän ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset” liitetiedoissa. Tilikauden 2017 lopussa Suomen Pankilla ei ollut eurojärjestelmän sisäisiä velkoja.

10. Muut velat
Tase-erä muodostuu siirtoveloista, ostoveloista ja muista veloista. Siirtovelkoihin lasketaan mm. tilinpäätöksen yhteydessä kirjattavia siirtyviä eriä sekä repoluottojen ja pitkäaikaisten rahoitusoperaatioiden korkovelkoja. Muissa veloissa on mm. arvonlisäverotilityksiin ja ennakonpidätyksiin liittyviä velkoja sekä maksuun menossa olevia palkkoja ja eläkkeitä.

Muut velat	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Siirtovelat	*66,4*	*30,0*	*36,3*
Ostovelat	*0,1*	*–*	*0,1*
Muut velat	*–1,4*	*2,4*	*–3,8*
Yhteensä	***65,1***	***32,5***	***32,7***

11. Arvonmuutostilit

Tase-erässä ovat valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot. Lisäksi tase-erä sisältää maa-alueiden ja rakennusten arvonkorotukset sekä vuoden 1999 kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot.

Arvonmuutostilit	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*	*Muutos Milj. EUR*
Kulta	*1 316,6*	*1 342,1*	*–25,5*
Valuutat:			
USD	*601,7*	*1 207,6*	*–605,9*
GBP	*28,4*	*57,8*	*–29,5*
JPY	*69,7*	*112,0*	*–42,4*
SDR	*–*	*9,1*	*–9,1*
Muut valuutat	*0,2*	*0,2*	*0,0*
Arvopaperit	*16,1*	*50,9*	*–34,8*
Osakerahastot	*55,8*	*27,1*	*28,7*
Muut arvonkorotukset	*167,5*	*175,1*	*–7,6*
Yhteensä	***2 255,8***	***2 981,8***	***–726,0***

12. Varaukset

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Vuoden 2017 lopussa varausten yhteismäärä on 4 578,7 milj. euroa. Varaukset koostuvat yleisvarauksesta, reaaliarvovarauksesta, eläkevarauksesta, valuuttakurssi- ja hintaerovarauksesta sekä varauksesta rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalle.

Eläkevaraus on tehty eläkevastuun kattamiseksi. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 553,3 milj. euroa, ja tästä on katettu 109,2 % eli 604,3 milj. euroa. Eläkevarauksen muutos tilikauden aikana koostuu tehdystä arvonkorotusrahaston purusta, –0,4 milj. euroa, ja eläkerahaston tappiosta, –8,3 milj. euroa, joka katettiin eläkevarausta purkamalla. Vuoden 2017 lopussa eläkevarauksen katteeksi oli korvamerkitty kiinteistöjä 15,1 milj. euron arvosta (kts. liitetiedostojen kohta 9. Muut saamiset). Eläkevarauksen muun osan katteeksi (589,2 milj. euroa) ei ole korvamerkitty määrättyjä varoja vaan niitä hallinnoidaan osana pankin rahoitusvarallisuutta.

EKP:n neuvosto katsoi arvonalentumistestien pohjalta aiheelliseksi perustaa yhteensä 68,9 milj. euron suuruinen varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta, sillä erään eurojärjestelmän kansallisen keskuspankin hallussa olleen, yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa hankitun arvopaperin arvo oli alentunut. Varauksen suuruuden määrittämisessä otettiin huomioon tiedot kyseisen arvopaperin myynnistä tammikuussa 2018. Menettely noudattaa niitä Euroopan keskuspankkijärjestelmän kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteita, jotka koskevat tilinpäätöksen jälkeisiä tapahtumia.

Varauksen rahoittavat EKPJ:n perussäännön artiklan 32.4 mukaisesti eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit suhteessa niiden merkitsemiin osuuksiin EKP:n pääomasta vuonna 2017. Suomen Pankki perusti omaa osuuttaan vastaavan varauksen, jonka suuruus on 1,2 milj. euroa eli 1,78487 % varauksen kokonaismäärästä.

Varaukset (milj. EUR)	*Varaukset yhteensä 31.12.2015*	*Varausten muutos 2016*	*Varaukset yhteensä 31.12.2016*	*Varausten muutos 2017*	*Varaukset yhteensä 31.12.2017*
Kurssi- ja hintaerovaraus	*782*	*53*	*834*	*16*	*850*
Yleisvaraus	*1 645*	*50*	*1 695*	*50*	*1 745*
Reaaliarvovaraus	*1 275*	*51*	*1 326*	*52*	*1 378*
Eläkevaraus	*615*	*–2*	*613*	*–9*	*604*
Varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta	*–*	*–*	*–*	*1*	*1*
Yhteensä	***4 317***	***151***	***4 468***	***110***	***4 579***

13. Oma pääoma ja rahastot

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto. Suomen Pankista annetun lain 21 pykälän mukaan tappio on katettava vararahastosta, jos pankin tilinpäätös on tappiollinen. Siltä osin kuin vararahasto ei riitä, tappio voidaan jättää kattamatta toistaiseksi. Seuraavien vuosien voitto on ensisijaisesti käytettävä kattamatta jääneiden tappioiden kattamiseen.

Oma pääoma (milj. EUR)	*31.12.2017*	*31.12.2016*	*Muutos*
Kantarahasto	*840,9*	*840,9*	*–*
Vararahasto	*1 760,6*	*1 721,0*	*39,6*
Oma pääoma yhteensä	***2 601,5***	***2 562,0***	***39,6***

14. Tilikauden voitto

Tilikauden 2017 voitto oli 156,1 milj. euroa.

Tilikauden tulos (milj. EUR)	*2017*	*2016*	*Muutos*
Voitonjako valtiolle	*104,0*	*91,0*	*13,0*
Suomen Pankin osuus voitosta (siirretään vararahastoon)	*52,1*	*39,6*	*12,6*
Yhteensä	***156,1***	***130,6***	*25,6*

Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuoliset vastuut	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
Futuurisopimukset		
Ostosopimusten nimellisarvo	*1 668,0*	*–*
Myyntisopimusten nimellisarvo	*–163,7*	*–*
FX-swap-sopimusten markkina-arvo	*11,9*	*36,6*
Kiinteistörahastoihin tehdyt sijoitussitoumukset	*64,4*	*–*

Tuloslaskelman liitetiedot

1. Korkotuotot

Korkotuotot euroalueen ulkopuolelta ja euroalueelta olivat yhteensä 617,3 milj. euroa. Niistä 89,1 milj. euroa oli valuuttamääräisiä korkotuottoja ja 528,1 milj. euroa euromääräisiä korkotuottoja.

Yön yli -talletusten korko on ollut koko vuoden negatiivinen, eli keskuspankkitalletuksista on peritty korkoa. Tätä ns. negatiivista korkoa kertyi yön yli -talletusten lisäksi vähimmäisvarantotalletuksista siltä osin kuin ne ylittävät vähimmäisvarantovaateen.

EKPJ-erille eli valuuttavarantojen siirtoja vastaavalle saamiselle EKP:ltä, EKP:n seteliosuudesta, pääoma-avainten soveltamisesta ja porrastuksesta aiheutuvalle saamiselle ja velalle sekä TARGET2-saldolle maksetaan perusrahoitusoperaatioiden korkoa. Vuonna 2017 näistä eristä ei kertynyt korkotuottoja, koska perusrahoitusoperaatioiden korko oli koko vuoden ajan nolla prosenttia.

	2017			2016		
Korkotuotot euroalueen ulkopuolelta (milj. EUR)	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***
Korkotuotot kuponkipapereista	*1,1*	*69,5*	*70,6*	*3,6*	*55,4*	*59,0*
Tuotot diskonttopapereista	*–*	*1,0*	*1,0*	*–*	*0,5*	*0,5*
Korkotuotot talletuksista	*3,0*	*0,8*	*3,9*	*1,0*	*0,6*	*1,6*
Muut korkotuotot	*5,8*	*8,6*	*14,4*	*4,4*	*1,6*	*6,0*
Yhteensä	***9,9***	***80,0***	***89,9***	***9,0***	***58,2***	***67,2***

	2017			2016		
Korkotuotot euroalueelta (milj. EUR)	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***
Korkotuotot kuponkipapereista	*–6,3*	*9,0*	*2,7*	*7,6*	*8,1*	*15,7*
Tuotot diskonttopapereista	*–9,1*	*–*	*–9,1*	*–4,9*	*–*	*–4,9*
Korkotuotot talletuksista	*1,9*	*0,1*	*2,0*	*0,2*	*0,0*	*0,2*
Osingot eurosijoituksista	*8,2*	*–*	*8,2*	*5,2*	*–*	*5,2*
EKPJ-erien korkotuotot	*–*	*–*	*–*	*5,6*	*–*	*5,6*
Korkotuotot rahapolitiikan luotoista	*0,0*	*–*	*0,0*	*0,5*	*–*	*0,5*
Korkotuotot rahapolitiikan arvopapereista	*154,2*	*–*	*154,2*	*136,8*	*–*	*136,8*
Negatiivisista koroista johtuvat korkotuotot	*364,2*	*–*	*364,2*	*256,0*	*–*	*256,0*
Muut korkotuotot	*5,0*	*–*	*5,0*	*0,4*	*0,1*	*0,5*
Yhteensä	***518,2***	***9,1***	***527,3***	***407,2***	***8,2***	***415,4***

	2017			2016		
Korkotuotot yhteensä (milj. EUR)	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***
Korkotuotot euroalueen ulkopuolelta	*9,9*	*80,9*	*89,9*	*9,0*	*58,2*	*67,2*
Korkotuotot euroalueelta	*518,2*	*9,1*	*527,3*	*407,2*	*8,2*	*415,4*
Yhteensä	***528,1***	***89,1***	***617,3***	***416,2***	***66,4***	***482,6***

2. Korkokulut

	2017			2016		
Korkokulut euroalueen ulkopuolelle (milj. EUR)	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***	***Euro-määräiset***	***Valuutta-määräiset***	***Yhteensä***
Korkokulut euroalueen ulkopuolisista talletuksista	*–2,7*	*–0,1*	*–2,8*	*–0,9*	*–0,0*	*–0,9*
Muut korot euroalueen ulkopuolelle	*–0,4*	*–7,2*	*–7,5*	*–*	*–1,4*	*–1,4*
Yhteensä	***–3,1***	***–7,2***	***–10,4***	***–0,9***	***–1,4***	***–2,3***

Korkokulut euroalueelle (milj. EUR)	2017 Euro-määräiset	2017 Valuutta-määräiset	2017 Yhteensä	2016 Euro-määräiset	2016 Valuutta-määräiset	2016 Yhteensä
Korkokulut rahapolitiikan eristä	*–37,8*	*–*	*–37,8*	*–8,9*	*–*	*–8,9*
Muut korot euroalueelle	*–2,0*	*–*	*–2,0*	*–2,8*	*–*	*–2,8*
Yhteensä	***–39,8***	***–***	***–39,8***	***–11,7***	***–***	***–11,7***

Korkokulut yhteensä (milj. EUR)	2017 Euro-määräiset	2017 Valuutta-määräiset	2017 Yhteensä	2016 Euro-määräiset	2016 Valuutta-määräiset	2016 Yhteensä
Korkokulut euroalueen ulkopuolelle	*–3,1*	*–7,2*	*–10,4*	*–0,9*	*–1,4*	*–2,3*
Korkokulut euroalueelle	*–39,8*	*–*	*–39,8*	*–11,7*	*–*	*–11,7*
Korkokulut yhteensä	***–43,0***	***–7,2***	***–50,2***	***–12,6***	***–1,4***	***–14,0***

3. Korkokate

Korkokate	31.12.2017 Milj. EUR	31.12.2016 Milj. EUR
Korkotuotot		
Korkotuotot rahoitusvarallisuudesta	*98,8*	*83,8*
Korkotuotot rahapolitiikan eristä	*518,4*	*393,2*
Korkotuotot EKPJ-saamisista	*–*	*5,6*
Yhteensä	***617,3***	***482,6***
Korkokulut		
Korkokulut rahoitusvarallisuudesta	*–12,4*	*–5,1*
Korkokulut rahapolitiikan eristä	*–37,8*	*–8,9*
Korkokulut EKPJ-veloista	*–*	*–*
Yhteensä	***–50,2***	***–14,0***
KORKOKATE	***567,1***	***468,6***

4. Valuuttakurssierot

Erä sisältää valuuttamääräisten erien myynnistä realisoituneet valuuttakurssivoitot ja -tappiot. Vuonna 2017 tällaisia voittoja kirjattiin 41,3 milj. euroa.

5. Arvopapereiden hintaerot

Erä sisältää arvopapereiden myynnistä realisoituneet voitot ja tappiot. Vuonna 2017 arvopapereista realisoitui 18,6 milj. euroa myyntivoittoa.

6. Valuuttojen ja arvopaperien arvostustappiot

Erä sisältää valuuttojen ja arvopaperien arvostustappiot. Jokaista arvopaperilajia ja valuuttaa tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Vuonna 2017 valuuttojen arvostustappioita oli 18,2 milj. euroa. Arvopapereista kirjattiin arvostustappioita 25,9 milj. euroa.

7. Valuuttakurssi- ja hintaerovarauksen muutos

Valuuttakurssi- ja hintaeromuutoksista realisoituneilla nettovoitoilla, yhteensä 15,8 milj. euroa, kartutettiin varauksia tilinpäätöspolitiikan mukaisesti. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

8. Tuotot ja kulut palkkioista ja maksuista

Erä sisältää sijoitustoiminnasta aiheutuneet palkkiot ja maksut.

9. Rahoitustulon netto-osuus

Rahoitustulo	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
Suomen Pankin pooliin lähettämä rahoitustulo	*456,5*	*366,7*
Suomen Pankin pääoma-avaimen mukainen rahoitustulo	*192,6*	*176,8*
Pääoma-avaimen mukainen rahoitustulon netto-osuus	***–263,9***	***–189,9***
Korjaukset aiempina vuosina jaettuun rahoitustuloon	*–0,1*	*–0,0*

Kunkin eurojärjestelmän kansallisen keskuspankin rahoitustulon määrä määritetään laskemalla sen velkapohjaa vastaavista yksilöitävistä saamisista kertyvät vuotuiset tuotot. Velkapohja koostuu pääasiassa seuraavista eristä: liikkeessä olevat setelit; rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille; EKP:n velkasitoumusten liikkeeseenlaskusta johtuvat kansallisten keskuspankkien velat eurojärjestelmän sisällä; TARGET2-tapahtumista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettovelat; euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvät eurojärjestelmän sisäiset nettovelat; kunkin kansallisen keskuspankin kunkin vuosineljänneksen päättyessä kirjaama korko, joka on kertynyt maturiteetiltaan vähintään vuoden mittaisista rahapoliittisista operaatioista johtuvista veloista; eurojärjestelmälle nettotuottoa tuoviin swap-sopimuksiin liittyviä saamisia vastaavat velat EKP:lle. Velkapohjaan kuuluvista veloista maksettavat korot on vähennettävä netto-osuuteen laskettavasta rahoitustulosta.

Yksilöitävät saamiset koostuvat pääasiassa seuraavista eristä: rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset luotot euroalueen luottolaitoksille; rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit; EKP:lle siirrettyjä valuuttavarantosaamisia vastaavat eurojärjestelmän sisäiset saamiset; TARGET2-tapahtumista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettosaamiset; euroseteleiden kohdistamisesta eurojärjestelmän sisällä johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettosaamiset; eurojärjestelmälle nettotuottoja tuoviin EKP:n ja eurojärjestelmän ulkopuolisten keskuspankkien välisiin swap-sopimuksiin liittyvät saamiset euroalueen vastapuolilta; kunkin kansallisen keskuspankin vuosineljänneksen päättyessä kirjaama korko, joka on kertynyt maturiteetiltaan vähintään vuoden mittaisista rahapoliittisista operaatioista johtuvista saamisista; rajallinen määrä kunkin kansallisen keskuspankin kultavarantoja suhteessa sen osuuteen EKP:n pääoman jakoperusteesta.

Kunkin kansallisen keskuspankin rahoitustulon määrä määritetään laskemalla sen kirjanpitoon kirjatuista yksilöitävistä saamisista kertyvä todellinen tulo. Tästä poiketen kullasta ei katsota kertyvän tuottoa, ja seuraavista eristä katsotaan kertyvän viimeisimpään saatavilla olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa tuottoa: 1) rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, jotka on ostettu katettujen joukkovelkakirjalainojen osto-ohjelman toteutuksesta 2.7.2009 tehdyn päätöksen EKP/2009/16 nojalla, 2) rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, jotka on ostettu katettujen joukkovelkakirjalainojen toisen osto-ohjelman toteutuksesta 3.11.2011 annetun päätöksen EKP/2011/17 nojalla, ja 3) keskus-, alue- tai paikallishallinnon tai tunnustettujen laitosten liikkeeseen laskemat velkapaperit tai julkisten yritysten liikkeeseen laskemat korvaavat velkainstrumentit, jotka on ostettu julkisen sektorin omaisuuserien osto-ohjelmasta jälkimarkkinoilla 4.3.2015 annetun päätöksen EKP/2015/10 nojalla. Jos kansallisen keskuspankin yksilöitävien saamisten arvo on suurempi tai pienempi kuin sen velkapohjan arvo, erotus kompensoidaan soveltamalla erotuksen arvoon viimeisintä saatavilla olevaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoa.

Eurojärjestelmän yhteenlaskettu rahoitustulo jaetaan kansallisille keskuspankeille EKP:n merkityn pääoman jakoperusteen mukaisesti. Suomen Pankin rahoitustulon netto-osuus on yhtä kuin Suomen Pankin pooliin lähettämä osuus yhteenlaskettavasta rahoitustulosta (456,5 milj. euroa) miinus Suomen Pankille jakoperusteen mukaisesti kuuluva osuus rahoitustulosta (192,6 milj. euroa).

10. Varaus rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta

Erä sisältää Suomen Pankin osuuden rahapoliittisista operaatioista johtuvien tappioiden varalta tehdystä varauksesta, joka perustettiin erään kansallisen keskuspankin hallussa olleen, yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa hankitun arvopaperin vuoksi (ks. taseen liitetietojen kohta "Varaukset").

11. Osuus EKP:n voitosta

EKP jakoi tilikaudelta 2016 voittoa 227 milj. euroa. Tästä tilikaudelle 2017 kirjattu Suomen Pankin osuus oli 4,0 milj. euroa.

12. Tuotot muista kantaosakkeista ja voitto-osuuksista

Erä sisältää Suomen Pankin osuuden EKP:n ennakkovoitonjakona tilikaudelta 2017 jakamasta SMP-ohjelmaan liittyvän arvopaperisalkun ja laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman (EAPP) tuotoista, 17,6 milj. euroa. Lisäksi erä sisältää BIS:n osakkeista saadut osingot, 3,9 milj. euroa, sekä 0,2 milj. euroa tuottoja kiinteistörahastoista.

13. Muut tuotot

Erä sisältää Finanssivalvonnan valvonta- ja toimenpidemaksut, 25,5 milj. euroa, joista on vähennetty seuraavalle tilikaudelle siirtyvä ylijäämä, 1,2 milj. euroa. Lisäksi erä sisältää kiinteistöjen tuotot, 5,6 milj. euroa, sekä toimitusmaksuja ja palkkioita.

14. Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
Palkat ja palkkiot	*36,7*	*38,3*
Työnantajakorvaukset eläkerahastolle	*7,4*	*7,4*
Muut henkilösivukulut	*2,9*	*2,7*
Yhteensä	***47,0***	***48,4***

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	*2017 Henkeä*	*2016 Henkeä*
Suomen Pankki	*365*	*373*
Finanssivalvonta	*181*	*181*
Yhteensä	***546***	***554***

Johtokunnan jäsenille maksetut peruspalkat	*2017 Euroa*
Erkki Liikanen	*262 564*
Pentti Hakkarainen (31.1.2017 asti)	*100 063*
Seppo Honkapohja (31.12.2017 asti)	*303 161*
Marja Nykänen (1.2.2017 alkaen)	*177 192*
Olli Rehn (1.2.2017 alkaen)	*185 262*
Yhteensä	***1 028 242***

Johtokunnan jäsenille maksetut luontoisedut (ateria-, puhelin- ja autoetu) olivat yhteensä 42 798 euroa.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenen eläke-etuudet määräytyvät Suomen Pankin eläkesäännön mukaisesti ilman erityisehtoja ja samoin edellytyksin ja ehdoin kuin muulle henkilöstölle on eläkesäännössä vahvistettu. Suomen Pankin eläkesääntö on soveltuvin osin valtion eläkelain (VaEL) mukainen. Toimikautensa päättäneelle johtokunnan jäsenelle voidaan maksaa tulonmenetyksen korvausta, jos henkilö ei voi karenssisäännöksen perusteella vastaanottaa työtehtävää muualta tai jos Suomen Pankista saatu eläke on pienempi kuin tulonmenetyksen korvaus. Tulonmenetyksen täysimääräinen korvaus on 60 % palkasta, ja sitä maksetaan yhden vuoden ajan yhteen sovittaen Suomen Pankista maksettavan eläkkeen kanssa siten, että nämä yhdessä eivät ylitä 60:tä prosenttia palkasta.

15. Hallinnolliset kulut

Hallinnolliset kulut	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
Tarvikkeista ja hankinnoista aiheutuvat kulut	*0,5*	*0,5*
Koneista ja kalustosta aiheutuvat kulut	*6,8*	*6,5*
Kiinteistöistä aiheutuvat kulut	*9,0*	*9,3*
Henkilöstösidonnaiset kulut	*3,8*	*3,6*
Ostetuista palveluista aiheutuvat kulut	*10,2*	*10,0*
Muut hallinnolliset kulut	*2,0*	*1,9*
Yhteensä	***32,2***	***31,8***

Erään sisältyvät vuokrat, kokous- ja sidosryhmäkulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut ja tarvikkeet. Lisäksi erässä on henkilöstön koulutus-, virkamatka- sekä rekrytointikuluja.

16. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
Rakennukset	*2,8*	*2,8*
Koneet ja kalusto	*3,1*	*2,9*
Yhteensä	***6,0***	***5,7***

Poistot aineettomasta käyttöomaisuudesta	*31.12.2017 Milj. EUR*	*31.12.2016 Milj. EUR*
Tietojärjestelmät	*4,8*	*4,6*
Yhteensä	***4,8***	***4,6***

17. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 6,4 milj. euroa.

18. Muut kulut

Muista kuluista suurin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

19. Eläkerahaston tuotot

Erään sisältyvät maaliskuun loppuun mennessä kertyneet Suomen Pankin eläkerahaston sijoitustoiminnan tuotot, 9,2 milj. euroa. Lisäksi erässä ovat Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan työnantajan osuudet sekä työntekijän osuus maksutulosta, yhteensä 10,0 milj. euroa ja eläkerahaston kiinteistöjen tuotot 1,6 milj. euroa.

20. Eläkerahaston kulut

Erään sisältyvät maksetut eläkkeet, 27,4 milj. euroa, hoitokulut ja poistot eläkerahaston hallussa olevasta käyttöomaisuudesta sekä maaliskuun loppuun mennessä toteutuneet Suomen Pankin eläkerahaston sijoitustoiminnan kulut.

21. Varausten muutos

Erään sisältyvät reaaliarvovarauksen lisäys, 52 milj. euroa, ja yleisvarauksen lisäys, 50 milj. euroa. Kaikki varaukset on eritelty taseen vastattavaa-puolen liitetiedoissa.

22. Tilikauden tulos

Tilikauden 2017 tulos oli 156,1 milj. euroa. Johtokunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta siirretään 104,0 milj. euroa

Tilinpäätöksen liitteet

Milj. euroa	*31.12.2017*	*31.12.2016*
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo		
Kansainvälinen järjestelypankki (BIS)[1]	*22,4 (1,96 %)*	*22,4 (1,96 %)*
Asunto-osakkeet	*2,5*	*2,5*
Muut osakkeet ja osuudet	*0,1*	*0,1*
Yhteensä	***25,0***	***25,1***
Laskennallinen osuus arvopaperikeskuksen rahastosta	***0,3***	***0,3***
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu		
Suomen Pankin eläkevastuu[2]	*553,3*	*563,7*
– tästä varauksilla katettu	*604,3*	*612,9*
Suomen Pankin huoltokonttori		
Talletukset	*22,6*	*24,4*
Luotot	*3,0*	*3,3*

[1] Suluissa Suomen Pankin suhteellinen omistusosuus BIS:n liikkeessä olevista osakkeista.
[2] Vuoden 2017 eläkevastuussa on mukana 1.1.2018 voimaan tuleva eläkkeiden ja vapaakirjojen indeksikorotus.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	*Osoite*	*Valmistumisvuosi*	*Tilavuus noin m³*
Helsinki	*Rauhankatu 16*	*1883/1961/2006*	*52 108*
	Rauhankatu 19	*1954/1981*	*40 487*
	Snellmaninkatu 6[1]	*1857/1892/2001*	*23 600*
	Snellmaninkatu 2[1]	*1901/2003*	*3 225*
	Ramsinniementie 34	*1920/1983/1998*	*4 800*
Oulu	*Kajaaninkatu 8*	*1973*	*17 230*
Vantaa	*Turvalaaksontie 1*	*1979*	*334 243*
Inari	*Saariseläntie 9*	*1968/1976/1998*	*6 100*

[1] Siirretty vuoden 2002 alussa Suomen Pankin eläkerahaston omaisuudeksi.